

**ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN SOSYAL
PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE
SONUÇLARI**

Araştırmacı: Melahat KOTAN

Danışman: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

**T.C. Giresun Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ Lisansüstü Eğitim-
Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin İKTİSAT ANABİLİM DALI İçin Öngördüğü TEZLİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.**

(Giresun, Haziran, 2014)

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 23.05.2014 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Melahat KOTAN'ın "ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİ'NE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI" başlıklı tezini incelemiş olup aday 30.06.2014 tarihinde; saat 10.00.. da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı, Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. S. Kemal KARTAL	[İmza]
Üye	Doç. Dr. Ayşe ÖZCAN	[İmza]
Üye	Yard. Doç. Dr. Kurtuluş İLMAZ GENÇ	[İmza]

ONAY

08.07.2014

Doç. Dr. Sedat MADEN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çin Halk Cumhuriyeti Ekonomisinin Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Nedenleri Sonuçları” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yönetimine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Melahat KOTAN

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde ve YÖK tez veritabanında yukarıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Tezimin erişime açılmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Melahat KOTAN

ÖNSÖZ

Ulus devletlerin parçalanma sürecini yaşadığı yüzyılımızda, ulus devlet olma gücüyle ilerleyen Çin'in, ekonomisini incelemek önem arz etmektedir. Çünkü tarihsel süreç içerisinde baktığımızda, bir devleti yıkmanın en iyi yolunun; o devletin ulusal ekonomik gücünü zayıflatmak olduğunu görmekteyiz. Günümüzde ABD öncülüğünde Batı, bu senaryoları oynamaktadır. Buna rağmen Çin'in, ulusal ekonomik gücü giderek artmaktadır.

İktisadi bağımsızlık olmadan, askeri başarıların önemsiz olduğunu bizlere Atatürk öğütlemiştir. ATATÜRK TÜRKİYE'SİNİN bir ferdi olarak, Çin'de meydana gelen iktisadi gelişmelerin çözümlenmesi gerekliliği duyulmuştur. Çünkü Mao tarafında kazanılan askeri başarılar, günümüzde iktisadi başarılarla taçlanmaktadır. Ancak Atatürk'ün askeri başarılarını taçlandığı iktisadi başarılarını, ATATÜRK'ten sonra gelenler devam ettirememişlerdir. Dolayısıyla, bu taçlandırmanın nasıl başarıldığını çözümlenmek başta iktisat dünyası, sonra da Türkiye ekonomisi için önem arz etmektedir.

Burada bir ayrıntıyı daha belirtmek gerekir: Atatürk'ün uyguladığı ekonomi politikası, Türkiye'ye özgü idi. Atatürk, uyguladığı ekonomi politikasını şu şekilde açıklamıştır: “Ne liberalizm ne de sosyalizm yolu seçilmiştir. Tamamen Türkiye'nin kendine özgü ihtiyaçları doğrultusunda bir yola girilmiştir. Bu nedenle Türkiye'nin izlediği ekonomik politika hiçbir uygulamaya benzetilemez. Bir benzetme yapmak gerekirse, bu uygulamalar ancak Türkiye'ye benzetilebilir. Çünkü başka hiçbir ülkenin uygulamaları ile benzeşmemektedir” (Çeçen,2009, 231).

Atatürk zamanında, Atatürk'ün bu sözleriyle dile getirdiği gibi, Türkiye'nin kendine özgü bir ekonomi politikası vardı. Bundan dolayı da başarılı sonuçlar elde ediliyordu. Türkiye, kendi bünyesi ile ilişkisiz ekonomi politikalarıyla yönetilmesi sonucu, ekonomik gerilik yaşamaya başladı.

Özetle, Türkiye'nin kendine özgü ekonomi politikalarını terk etmesi karşısında, Çin'in kendine özgü ekonomi politikalarıyla başarılar yazması beni bu araştırmayı yapmaya iten en önemli etkidir.

Bu araştırmanın temel amacı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kısa sürede elde ettiği ekonomik başarıyı, nasıl başardığını araştırmaktır. Bu nedenle elinizdeki araştırmada mevcut başarılarından söz etmek yerine, bu başarıyı nasıl elde ettikleri çözümlenmeye çalışılmıştır.

Melahat KOTAN
(Giresun, Haziran, 2014)

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI

TC. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2014

Melahat KOTAN

Danışman: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bu araştırma, 1992 yılında Sosyal Piyasa Ekonomisine geçen Çin Ekonomisindeki değişimleri içermektedir. Bu çalışmada, Çin Ekonomisi'nin 1992'den günümüze kadarki yapısı ekonomik yöntemler açısından çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu çalışmadaki ana amaç, Çin'in 1992 yılından beri uyguladığı ekonomi yönteminin, ekonomisini hangi yönde etkilediğini ortaya koymaktır. Ayrıca geçmişten günümüze uygulanan ekonomi yöntemlerinin içerisinde hangisinin insanlığa ve çevreye daha duyarlı olduğu incelenmiş ve sunulmuştur. Başta Çin olmak üzere, bu süreçte bütün ülkelerin yaptıkları ve yapması gerekenler üzerine değerlendirilmeler de bulunulmuştur.

Kısacası bu araştırma, yüzyılımızın süper gücü olma yolunda ilerleyen Çin'in bunu nasıl başardığına yönelik çözümlenmeleri ve değerlendirmeleri içermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Çin Ekonomisi, Ekonomik Sistem, Sosyalizm, Kapitalizm, Dış Ticaret, Sermaye.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI

TC. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2014

Melahat KOTAN

Danışman: Prof. Dr. S. Kemal KARTAL

ABSTRACT AND KEY WORDS

This research examines the changes and transformations of Chinese economy which started to implement “Social Market Economic System” in 1992. This study, thus include the analysis of Chinese Economy’s structure since 1992.

The main purpose of this study is to try to understand how the economic policies implemented in China since 1992 effected the economy of that country? In addition, this question was analitically answered in the study: which economic system was the most beneficial to the manking and environment? This purpose in mind, Chinese economy and other country economies are compared.

In short, this research tries to find out how China is becoming world’s one of the great powers?

KEY WORDS: Chinese Economy, Economic System, Socialism, Capitalism, Foreign Trade, Capital.

İTHAF

Görünen köy kılavuz istemez. Türkiye ile Çin arasındaki mesafe göz önünde bulundurduğumuzda, bizim önemli bir kılavuza ihtiyacımız olduğu gerçeği ortaya çıkıyor. Ayrıca, internet aracılığıyla yaratılan bilgi kirliliğinin de son safhada olduğu yüzyılımızda, seçtiğimiz kılavuzun önemi bir derece daha artıyor.

Sahip olduğu nüfusuyla, yüzölçümüyle, siyasetiyle, kültürüyle ve konumuzla doğrudan ilişkili olan ekonomisiyle farklılığın özünü bünyesinde taşıyan böyle bir ülkeyi çözümlerken, büyük bir güç aldığım kılavuzlarımın sonsuz emekleri vardır.

Bu kılavuzlarımın başında, bilgi kaynağı diye adlandırdığım çok saygı ve sevgi değer Prof. Dr. Satılmış KEMAL KARTAL hocama (yaklaşık yedi yıldır her alanda yetişmemde emeği olan danışmanım), Annem ve Babam olmak üzere Aileme(ikinci Anne ve Baba olarak adlandırdığım, yıllarca yanlarında eğitimime devam ettiğim yengem Hüsniye Denk Kotan'a ve Ağabeyim Mehmet Kotan'a) ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tiyatro eğitimi almadığı hal de, bizleri küçüklüğümüzden bugüne kadar, hem zeka hem de gülücük dolu espri dünyasıyla canlı tutan SEVGİLİ ABLAM GÜLER KOTAN'a ve eşi RIZA KOTAN'a da sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ege Üniversitesi'nde araştırma olanağını onların sayesinde elde ettim ve bu tez konusunu buldum. Kısacası, haritayı elime veren bu iki değerli insanın emeği sonsuz derecededir.

Ahmet, Hakkı, Hayri Ağabeylerime; eşlerine, ve şahdamarım niteliği kadar değerli çocukları olan yeğenlerime tarifi edilmeyecek düzeyde teşekkürler.

Adı gibi dünyaya şirinlikler saçan, ŞİRİN yeğenimin bu tezdeki emeği, emek dünyasına altın harflerle yazılacak düzeydedir.

Türkiye'deki kütüphanelerden sonra, Viyana gibi köklü bir geçmişe sahip olan bir başkent kütüphaneleri ile tanışmamı sağlayan kişidir. Almanca kitap ve gazetelerinde Çin konusunda ve Avrupa konusundaki bilgileri, beni bile utandıran o güzel Türkçesiyle, tezin bilgi temelini oluşturanlardan biri olan CANIM YEĞENİM ŞİRİN'E sonsuz teşekkürler.

Eđitimimin başlangıç dđnemlerine denk gelen yıllarda bana bir abı şefkatiyle kapılarını ačan amcamın biricik oğulları Zeynel ve  zgen ile eşleri Yazg l ve Türkan yengelerime yürek dolusu teşekk rlere.

Ayrıca, bugüne kadar yetişmemde emeği geçen tüm öğretmenlerime ve hayatıma giren her bireyin emeğinin olduğunu belirtir, onlara bu emeklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans aşamasında tanıştığım çok değerli sınıf arkadaşlarım  mran YALÇIN'a ve Rize'nin güzel kızı Ece TUFANOğLU arkadaşlarıma ve DEğerLİ AİLELERİNE sonsuz teşekk rlere.

Ege Pansiyonunda kaldığım süre içerisinde bizlere bir anne şefkati ile ilgilenen Mürvet Hanıma ve yurdun bütün öğrencilerine sınırsız ölçüde teşekk rlereimi sunuyorum. Azerbaycan'ın güzel kızı, (kızım gibi çok sevdiğim) oda arkadaşım ELANORA'ya benim gibi birine katlandığı için ve o sonsuz sabrında dolayı yürek dolusu teşekk rlere.

Yüksek lisans, lisanstaki alt yapının sağlamlığını gösterir. Dolayısıyla, lisans eğitimimde İnönü Üniversitesi Kütüphanesi gibi, dünya bilim kütüphanesi niteliğinde bir kütüphaneyi bize kazandırdığı için, bu tezde PROF.DR. FATİH HİLMİOğLU HOCANIN EMEğİ TARİF EDİLMEMEYECEK DÜZEYDEDİR. Bundan dolayı, PROF.DR. FATİH HİLMİOğLU HOCA'YA TEşEKKüRü İNSANLIğIN BİR BORCU OLARAK GÖRMEKTEYİM.

Dik duruşuyla, vatana ve milletine hizmet aşkı ile her zaman örnek aldığım; ayrıca gerek maddi, gerekse manevi anlamda eğitimime göstermiş olduğu destekten dolayı, sayđı değer milletvekilimiz Kamer Genç'e sonsuz teşekk rlereimi sunuyorum.

Melahat KOTAN
(Giresun,Haziran , 2014)

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI

Araştırmacı: Melahat KOTAN

Danışman: Prof. Dr. S.Kemal KARTAL

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	1
Onur Sözü	2
Tez Bildirimi.....	3
Önsöz	4-5
Özet ve Anahtar Sözcükler	6
Abstract and Key Words	7
İthaf	8-9.
İçindekiler	10-15
Kısaltmalar	16

BİRİNCİ KESİM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMAÇLARI VE YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	17
1.2. Araştırmanın Denencesi(Hipotezi) ve Amacı.....	18
1.3.Araştırmanın Yöntemi.....	18
1.4. Bilgi Toplama ve İşleme Araçları.....	18
1.5. İşlevsel Kavram Tanımları.....	19
1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası(Planı).....	20

İKİNCİ KESİM

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN 1949'DAN GÜNÜMÜZE KADARKİ UYGULAMALARININ EKONOMİK YÖNTEMLER YÖNÜNDEN TANITILMASI

2. MAO DÖNEMİNİN EKONOMİK YÖNTEMLER AÇISINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

2.1.Çin Ekonomik Tarihinin Özeti.....	22
2.1.1.Modern Çağ Öncesi Dönemi:1840 Öncesi	22
2.1.2.Modern Çağ Dönemi:1840-1919.....	23
2.1.3.Yeni Demokratik Devrim Dönemi :1919-1949.....	24
2.2.Sosyalizmin Oluşturulma Dönemi:1949-1956.....	25
2.3.Sosyalist Yöntemin Oluşumunun Tamamlanması Dönemi:1957-1966.....	28
2.4.Sosyalist Yöntemin Kültür Devrimiyle Alt Yapısının Sağlamlaştırılması Dönemi:1966-1976.....	29
2.5.Sosyalizmde Kapitalist Araçların Kullanılmasına Hazırlanış Döneminde Yapılan Reformların Tarih Sırasına Göre Özeti:1978-1992.....	31

3 . ÇİN HALK CUMHURİYETİ SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇTİKTEN SONRA ÇİN EKONOMİSİYLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

3.1.Ulaşılan ve İncelenen Kaynaklar.....	33
3.1.1.Kişiler Tarafından Yapılan Araştırmalar.....	33
3.1.2.Öteki Araştırmalar.....	37
3.2.Saptanan Ancak Ulaşılmayan Kaynaklar.....	41

4. SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇEN ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN ÖZELLİKLERİ

4.1. Çin Ülkesinin Özellikleri.....	41
4.1.1.Tarihi.....	41

4.1.2.Fiziki Yapısı.....	42
4.1.3.İklimi.....	42
4.1.4.Nüfusu ve Sosyal Hayatı.....	43
4.1.5.Siyasi Hayatı.....	48
4.1.6. Güvenlik.....	49
4.2. Zamanın Özellikleri	50
4.2.1.Çin'in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişini Hızlandıran Zamanın En Önemli Siyasi Özelliği: Sovyetler Birliğinin Dağılması.....	50
4.2.2.Çin'in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişini Hızlandıran Zamanın En Önemli Ekonomik Özelliği: Küreselleşme Sürecinin Dünyaya Hâkim Olması.....	54

ÜÇÜNCÜ KESİM

SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇEN ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

5. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ

5.1.Ekonomik Nedenler.....	59
5.1.1.Sosyalist Yöntem İle Kapitalist Yöntem Arasındaki Mücadelenin Ülkenin Kalkınmasını Önlemesine Engel Olmak.....	60
5.1.1.1.Çin'de Saf Bir Kapitalizmin Uygulanmamasının Nedenlerinin Çözümlemesi.....	60
5.1.1.2.Çin'de Saf Bir Sosyalizmin Uygulanmamasının Nedenlerinin Çözümlemesi.....	63
5.1.1.3. İki Yöntem Arasındaki Mücadelenin Kalkınmayı Engelleyici Etkilerinin Çözümlemesi.....	64
5.1.2.İhracata Dayalı Ekonomik Kalkınmayı Sağlamak.....	66
5.1.2.1.İhracata Dayalı Ekonomik Kalkınmayı Sağlamak Amacıyla Yapılanlar.....	67
5.1.2.1.1.Dışa Açıklık Konusunda Yapılanlar.....	67

5.1.2.1.2.Döviz Kuru Rejimi Alanında Yapılanlar.....	68
5.1.2.1.3.Verimlilik Artışı Amacıyla Yapılanlar	70
5.1.2.2.İthalat İkamesi İle İlgili Yapılanlar.....	70
5.1.2.2.Alınan Sonuçların Genel Değerlendirilmesi ve Geleceğe Uzantıları.....	72
5.1.3.Ülkeye Sermaye Akışını Sağlamak.....	72
5.1.3.1.Ülkeye Sermaye Akışını Sağlamanın Temel Amaçları.....	73
5.1.3.1.1.Yüksek Yatırımları ve Tasarrufları Ülkeye Kazandırmak.....	74
5.1.3.1.2.Ülkede İstihdam Alanlarını Arttırmak.....	75
5.1.3.1.3.Teknolojinin Ülkeye Girişini Sağlamak.....	76
5.1.3.2.Çin'in Yabancı Sermayenin Geleceğine Güveni ve Sahip Olduğu Koşullar.....	78
5.1.3.2.1.Bol İşgücü.....	78
5.1.3.2.2.Düşük Ücretler.....	79
5.1.3.2.3.Zengin Doğal Kaynaklar.....	80
5.1.3.2.4.Güven Ortamı.....	80
5.2.Siyasal Nedenler.....	82
5.3.Sosyal Nedenler.....	84

6. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN TARAFLARI

6.1. Deng Xiaoping(1978-1997).....	85
6.2. Jiang Zemin (1997-2002).....	90
6.3. Hu Jintao (2002-2012).....	91

7. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİ GERÇEKLEŞTİRME BİÇİMİ

7.1. Hazırlık Aşaması.....	92
7.1.1.Anayasal ve Siyasal Rejimde Yapılan Geçiş Hazırlıkları.....	92
7.1.2.Devletin Niteliği ve Yapısında Yapılan Geçiş Hazırlıkları.....	94
7.1.3.Toprak ve Yönetiminde Yapılan Geçiş Hazırlıkları.....	95

7.1.4.Kamu Yönetiminde Yapılan Geçiş Hazırlıkları.....	96
7.2.Uygulama Aşaması: Özel Ekonomik Faaliyet Alanı Uygulaması.....	97
7.2.1.Özel Ekonomik Bölgeler.....	97
7.2.2.Açık Kıyı Kentleri.....	98
7.2.3.Serbest Ticaret Bölgeleri.....	98
7.2.4.Açık Sınır Kentleri.....	98

8. ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN SONUÇLARI

8.1.Çin’in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Olumlu Sonuçları.....	99
8.1.1.Ülkede İstihdam Olanaklarında Artışlar.....	99
8.1.2.Dünyadaki Enflasyon Oranında Düşmeler.....	101
8.1.3.Ülkeye Teknoloji Girişinde Artışlar.....	102
8.1.4.Ülkelerin, Ülkelerinde Hangi Ekonomik Sistemi Uygulayacakları Konusunda Karar Verme Sürecinde Kolaylaştırıcılık.....	105
8.2.Çin’in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Olumsuz Sonuçları.....	108
8.2.1.Bölgeler Arası Kalkınmada Eşitsizlik.....	108
8.2.2.Çevre Kirliliğinde Artış.....	109
8.2.3.Yüksek Derecede Emek Sömürüsü.....	111
8.2.4.Gelir Dağılımında Eşitsizlik.....	116

9. ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNDEN ALINABİLECEK DERSLER

9.1. Özendirmeye Yönelik Dersler.....	117
9.2. Siyasal Dersler.....	120
9.3.Yönetime İlişkin Dersler.....	123

DÖRDÜNCÜ KESİM
GENEL DEĞERLENDİRME

10. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ	
10.1. Bulgular ve Öneriler.....	124
10.2. Genel Sonuç (Katkının Özeti, Denencelerin Sınanması, Yeni Araştırma Konusu Önerileri).....	125
10.2.1. Katkının Özeti.....	125
10.2.2. Yeni Araştırma Konuları.....	129
KAYNAKÇA	131

KISALTMALAR

ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKP	: Çin Komünist Partisi
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkürler
ILO	: Uluslar arası Çalışma Örgütü
IMF	: Uluslar arası Para Fonu
AKB	: Asya Kalkınma Bankası
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
APEC	: Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği
ASEAN	: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hâsılası
UHK	: Ulusal Halk Kongresi
BM	: Birleşmiş Milletler
ÖTÜ	: Özgün Tasarım Üreticileri
ÖMÜ	: Özgün Markalı Üreticiler
BRICS	: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika ülkeleri birliği
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI

Araştırmacı: Melahat KOTAN

BİRİNCİ KESİM ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Bu kesim bir bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde, araştırmanın konusu, denencesi ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMAÇLARI VE YÖNTEMİ

Bu bölümde ilk önce araştırmanın konusu, denencesi ve amacı açıklanmıştır. Daha sonra araştırmanın yöntemi, bilgi toplama ve işleme araçları, işlevsel kavram tanımları ve araştırmanın sunuş sırası hakkında bilgi verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Konusu ve Önemi

Araştırmanın (Tezin) konusu, Çin Halk Cumhuriyeti Ekonomisinin Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Nedenlerinin ve Sonuçlarının, Ekonomik yöntemler açısından çözümlenmesidir. Bu incelemedeki amaç, Sosyalist sistem içinde piyasa mekanizmasına yer verilmesi ve planlama ile piyasanın uygun bir birleşiminin oluşturulmasının Çin'deki Ekonomik Kalkınmayı nasıl etkilediğini incelemektir. Bu inceleme, Sosyalist Yöntem içinde piyasa mekanizmasının kullanılmasının ekonomik kalkınmayı nasıl hızlandırıcı etkileri olduğunu ve sosyalist devletlerin hazırlık ve uygulama aşamalarını tamamladıktan sonra piyasanın araçlarından nasıl yararlanabileceklerini ortaya koymuştur.

Araştırmanın önemi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişiyle, sağladığı ekonomik başarının nedenlerini ve sonuçlarını anlatmayı amaçlamasından dolayı önemlidir. Başarının bu nedenleriyle ve sonuçlarıyla

ülkelerin, ülkelerin de hangi ekonomik yöntemi uygulayacakları konusuna açıklık getirmesi de diğer önemli tarafını oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Denencesi ve Amacı

Bu araştırma için bir denence belirlenmiştir. Bu denence şu şekilde ifade edilmiştir:

Denence: Çin’de **uygulanan** ekonomik yöntem kapitalist yöntem değildir. Sosyalist yöntemin zamanın koşullarına uygun olarak değiştirilerek uygulanmasıdır.

Bu **Araştırmanın temel amacı:** kapitalist yöntem tarafından yıllarca sömürülen gelişmemiş ülkelerin, saf bir kapitalist yöntemi ülkelerinde uygulamaları ülkelerinin zararına olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca geliştirmekte olan ülkelerin, gelişmelerini sürdürebilmeleri için kapitalist yöntemin yanında sosyalist yöntemi kullanarak ekonomik kararlar almaları gerektiği düşünülmektedir. İşte bu çalışmanın ana amacı, Çin örneğinden yararlanarak konuyu açıklığa kavuşturmadır.

1.3.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada tarihsel ve betimsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

1.4.Bilgi Toplama ve İşleme Araçları

Konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgisi bulunan kitap, dergi, makale, gazete, akademik çalışma niteliğindeki tezler ve benzeri yazılı kaynakların taranması yapılarak, araştırmaya kaynaklık edecek bilgilerin alt yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya kaynaklık edecek bilgiler belli bir düzene göre sınıflandırılmıştır. Bunun için Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisi belli dönemlere ayrılmıştır. Bu dönemler belirlenirken, Çin Halk Cumhuriyeti’nin ekonomisinde meydana gelen dönüşüm yılları başlangıç alınmıştır. Dönemlere göre meydana gelen ekonomik değişimler, **ekonomik yöntemler** açısından çözümlenmiştir. Bu çözümleme, **dört ölçüte** göre yapılmıştır. Belirlenen ölçütler şunlardır: **(1)** Sosyalist yöntemin uygulanması, **(2)** Kapitalist yöntemin uygulanması, **(3)** Her iki yöntemin birlikte uygulanması dönemleri **(4)** İki yöntemin Çin Halk Cumhuriyeti’nde meydana getirdiği olumlu ve olumsuz değişimleridir.

Bu ölçütler açısından ele alınmasının nedeni, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ekonomisindeki başarının “uyguladığı ekonomik yöntemlerden” geldiğine olan bilgi tabanlı inanıştır ki; bu tezde bu inanın geçerliliği sınanacaktır

1.5. İşlevsel Kavram Tanımları

Bu araştırma için belirlenen anahtar kavramlar ve bunların tanımları şöyle ifade edilebilir:

Ekonomik Yöntem(Sistem): Ekonomik sistem, üretim, tüketim ve dağılım biçimindeki başlıca üç alanda ekonomik kararların oluşturulmasına (ne, nerede, ne zaman, ne kadar, kimin için, nasıl...) yönelik bir toplumsal mekanizmadır (Ölmezoğulları,2008,6).

Ekonomik sistem, temel ekonomik kararların alındığı, ekonomik birimler arasında uyum ve işbirliğinin sağlandığı kurumsal bir yapı biçimidir (Seyidoğlu,2006,33).

Sosyalizm: Marx'a göre sosyalizm, üretim, dağıtım ve değişim araçlarının kamulaştırılmasıdır (Talas,1980,145).

Aren'e göre sosyalizm, sınıfsız, sömürsüz, herkesin eşit ve özgür olduğu, kimsenin kimseye tahakküm edemediği, kavgasız bir toplum düzenidir (Aren,2008,339).

Kapitalizm: Kapitalizm, bireylerin tek tek ya da gruplar halinde, toprak ve genel olarak üretken kaynakların özel mülkiyetine sahip oldukları ve diledikleri gibi kullanabildikleri bir ekonomik örgütlenmedir (Ölmezoğulları,2008,26).

Aren ise, bu kavramı şu şekilde açıklamaktadır: Kapitalizm, üretim araçlarını ellerinde toplamış olan sermaye sınıfının, bunlardan yoksun olan işçileri çalıştırarak onları sömürmeleri(yarattıkları artı değere el koymaları) esasına dayanır (Aren, 2008,200-201).

Dış Ticaret: Dış ticaret, bağımsız ülkeler arasında gerçekleştirilen mal, hizmet, sermaye ve fikri mülkiyet hakları ticaretinin tümüdür (Gültekin ve Savcı,2010,1).

Sermaye: sermaye, doğrudan tüketim içinde kullanılmayıp diğer malların üretiminde kullanılan, doğal ya da insan yapımı maddi (somut) nesnelere.

Makinalar, araç-gereçler, tarımsal ve endüstriyel donanım, fabrika binaları, madenler ve hammadde sermayeyi oluştururlar (Ölmezoğulları,2008,25).

Marx'a göre sermaye, biriktirilmiş ve yedeğe ayrılmış belli bir nicelikte emektir (Marx, 2005,104).

1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası

Bu araştırma, dört kesim ve on bölümden oluşmaktadır. **Birinci kesimde**, bir bölüm altında araştırmanın konusu, önemi, denencesi, amacı, yöntemi, kavram tanımları açıklanmış ve araştırmanın sunuş sırası hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci kesimde, üç bölüm halinde araştırmanın kuramsal çerçevesi çizilmiştir. Böylece ileriki bölümler için alt yapı oluşturacak bilgiler verilmiştir. Bu kesimin birinci bölümünde, Mao döneminin ekonomik yöntemler açısından çözümlenmesi yapılmıştır. Ayrıca sosyalizmde kapitalist araçların kullanılmasına hazırlanış ele alınmıştır. Kesimin ikinci bölümünde, araştırma konusuna yönelik daha önce yapılmış araştırmalar kısaca tanıtılmıştır. Kesimin üçüncü bölümünde ise sosyal piyasa ekonomisine geçen Çin Halk Cumhuriyeti'nin özellikleri ele alınmıştır.

Araştırmanın **üçüncü kesiminde**, beş bölüm halinde araştırmanın çözümlenmesi yapılmıştır. Bu kesimin **birinci bölümünde (beşinci bölümde)**, Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişinin nedenleri, ekonomik, sosyal ve siyasal boyutlarla ilişkilendirilerek çözümlenmiştir. Bu kesimin **ikinci bölümünde** ise (**altıncı bölümde**), ÇİN Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişin taraflarının, bu geçişi neden gerçekleştirdiklerini kendi ifadelerine yer verilerek ele alınmıştır. Bu kesimin **üçüncü bölümünde** ise (**yedinci bölümde**), Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişini gerçekleştirme biçimi, uygulama aşaması ve hazırlık aşaması alt başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu kesimin **dördüncü bölümünde** ise (**sekizinci bölümde**), Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişinin sonuçları değerlendirilmiştir. Bu kesimin **beşinci bölümünde** ise (**dokuzuncu bölümde**), Çin Halk Cumhuriyeti'nin sosyal piyasa ekonomisine geçişinden alınabilecek dersler ortaya konulmuştur. **Dördüncü kesim**, bir bölümden oluşmaktadır. Bu bölüm araştırmanın onuncu ve sonuncu bölümüdür. Araştırmanın bulguları, önerileri ve genel sonucu burada sunulmuştur.

İKİNCİ KESİM

ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN 1949'DAN GÜNÜMÜZE KADARKİ UYGULAMALARININ EKONOMİK YÖNTEMLER YÖNÜNDEN TANITILMASI

Araştırmanın bu kesimi üç bölümden oluşmaktadır. Bu kesimin **ilk bölümünde (İKİNCİ BÖLÜMDE)**, Mao dönemi ekonomik yöntemler yönünden beş alt bölüm altında çözümlenmiştir. Ayrıca, bu bölümün beşinci alt bölümünde ise, “Sosyalizmde Kapitalist Araçların Kullanılmasına Hazırlanış Dönemine” yönelik bilgiler verilmiştir.

Bu kesimin **ikinci bölümünde (ÜÇÜNCÜ BÖLÜMDE)** ise, araştırma konusuna yönelik daha önce yapılmış araştırmalar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Bu kesimin **son bölümünde (DÖRDÜNCÜ BÖLÜMDE)** ise, “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Özellikleri” iki altbölümde sunulmuştur (4.1 ve 4.2). Bu altbölümlerin **birincisi** de, bu geçişin Çin ülkesinde meydana getirdiği değişikliklere yönelik bilgiler verilmiştir. **İkincisinde** ise, (4.2'de) zamanın başlıca özellikleri olan Sovyetler Birliğinin dağılması ve küreselleşme sürecine yönelik bilgiler sunulmuştur.

2.MAO DÖNEMİNİN EKONOMİK YÖNTEMLER AÇISINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

Bu bölümde, “Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisi” uyguladığı ekonomik yöntemler açısından ele alınmıştır. Bu şekilde bir çözümlemenin, iktisat bilimine daha çok katkı yapacağı düşünülmüştür. Bu nedenle Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisi, Mao öncesi ve Mao sonrası olarak incelenmiştir. Mao'dan sonraki dönem, sosyalizmde kapitalist araçların kullanılmasına hazırlanış dönemi şeklinde çözümlenmiştir. Ayrıca, bu bilgilerden önce Çin ekonomik tarihinin özeti verilmiştir

2.1.Çin Ekonomik Tarihinin Özeti

4000 yıl öncesine dayanan Çin Tarihinin Mao'dan önceki dönemlerini üç başlık altında ele alabiliriz. Bunları şu şekilde adlandırabiliriz:

2.1.1.Modern Çağ Öncesi Dönem: 1840 Öncesi

2.1.2.Modern Çağ Dönemi: 1840-1919

2.1.3.Yeni Demokratik Devrim Dönemi: 1919-1949

2.1.1.Modern Çağ Öncesi Dönem: 1840 Öncesi

Bu dönem genel anlamda hanedanlık dönemidir. Çin, politik birliğini ilk defa M.Ö.221 yılında Qin Hanedanlığı zamanında gerçekleştirmiştir. Qin Hanedanlığı, Doğu Asya'nın en güçlü ve tarih boyunca kurulan devletler arasında en büyük ekonomik büyüklüğe sahip olan devletlerden biri durumuna gelmiş bir hanedanlıktır.

Bu dönemin ikinci önemli hanedanlığı (M.Ö.206-M.S.220) Han Hanedanlığıdır. Bu hanedanlık döneminde Çin, 16. Yüzyıla kadar dünyanın teknolojik lideri konumundaydı (Yılmaz ve Koyuncu,2005,2).Çin'in buluşlarından olan kağıt yapımı, matbaacılık, pusula ve barut bu dönemde diğer ülkeler tarafından kullanılmaya başlandı (Shi,1997,35).

Bu dönemin üçüncü ve dördüncü en önemli hanedanlıkları ise Ming Hanedanlığı (1368-1644) ve Qing Hanedanlığı (1644-1912)'dir. Ming Hanedanlığı'nın sonuna doğru ve Qing Hanedanlığı boyunca Çinli Hükümdarların uluslar arası ticarete ve teknolojik gelişmelere önem vermemesi ekonomik durgunluğa neden olmuştur. Bunun sonucunda kişi başına düşen gelir yerinde saymıştır (Yılmaz ve Koyuncu,2005,2).

Bu bölümü Çin'in en önemli düşünürlerinden söz ederek bitirmek uygun bulunmuştur. Bu düşünürleri Mumcu (2003,35-37) "İnsan Hakları Kamu Özgürlükleri" kitabında şu şekilde çözümlemiştir:

Bu düşünürlerin başlıcaları şunlardır: **Lao-Tse**, **Konfüçyüs** ve **Mo-Ti**'dir. Bu düşünürlerin, Çin uygarlığına önemli katkıları olmuştur.

Lao-Tse, insan zihninin özgür olması gerekliliği üzerine durmuş bir düşünürdür.

Konfüçyüs ise, devlet ve siyaset başta olmak üzere, insanla ilgili her konu üzerinde düşünmüş bir düşünürdür. Halkın egemenliğin güvencesi olduğunu savunan Konfüçyüs, hükümdarların halkın isteklerine kulak vermesi gerektiğini öğütler. Ancak bu şekilde, devletlerin güçlü olabileceklerini belirtir.

Mo-Ti ise, sorunların çözümünü insanların birbirlerini sevmelerinde bulan ve düşüncelerini bunun üzerine yoğunlaştıran bir düşünürdür.

2.1.2.Modern Çağ Dönemi: 1840-1919

1839-1842 yıllarında Çin bölgenin en önemli gücü durumundadır. Bu dönemde bölgenin önemli güçlerinden biri de Rusya'dır. Rusya, Çin için bir tehdit konumundayken, Japonya kendini dışa kapamış bir şekilde varlığını sürdürmekteydi. Bölge dışı güçlü devletler ise İngiltere ve Fransa idi. Ancak Çin bölge dışı bu devletleri kendine bir tehdit olarak görmüyordu. Tek tehdit olarak gördüğü Rusya'dır. Ancak Çin, İngiltere'nin bölge için tehdit olduğunu çok kısa zamanda anladı. Çünkü İngiltere 1840 yılında Çin'e karşı I.Afyon Savaşını başlattı. Çin'in bu savaştaki yenilgisi ülke içindeki muhalif grupların ayaklanarak İmparatorluğun gücünü içten tüketmesine neden oldu. Taiping ayaklanması bu ayaklamaların en önemlisi idi. İngiltere, II. Afyon Savaşı'nda Fransa'yı da yanına alarak Çin'i ekonomik olarak hâkimiyeti altına aldı (Arıboğan,2001,42).

Afyon Savaşlarının çıkış nedenlerinden birini, Amatori ve Jones (2007,339) "Dünya İşletme Tarihi" kitabında şu şekilde anlatıyorlar: İngilizler, Çin'den çay ithal ediyorlardı. Yıllar geçtikçe, İngilizlerin ithal ettiği çay miktarı arttı. Çünkü ondokuzuncu yüzyıl, çayı İngilizlerin ulusal içeceği haline getirmişti. Bu durum İngiliz ekonomisini olumsuz etkiledi. Olumsuz etkilenmesinin nedeni, çay alabilmek için İngiliz Hükümeti'nin yüksek miktarda gümüş ödemek sorunda kalmasıydı. Bu durumda rahatsızlık duyan İngiliz Hükümeti, çözümü Afyonda buldu. Çin Halkını Afyon'a alıştırdı. Çin Hükümeti, buna engel olmaya çalıştı. Ancak başarılı olmadı. Bunun sonucunda, bir zamanlar kazandığı gümüşler tekrar İngilizlerin eline geçti. Bu şekilde yurttan çıkışa geçen aşırı gümüş, ekonomik krizin yaşanmasına neden oldu. Ülkede yaşanan bu olumsuz olaylar Afyon Savaşları'na sebep oldu (Amatori ve Jones,2007-339).

“Bu savaşlardan sonra ülkenin ekonomisi, bilimi ve kültürünün gelişimi büyük ölçüde engellendi ve ülke halkının yaşamı hemen hemen dayanılmaz hale geldi” (Shi,1997,36).

Dayanılmaz hale gelen yaşam koşullarından kurtulmak için 1898 yılında Reform Hareketleri başlatıldı. Ancak başarılı olunmadı (Guoliang ve Guangqing, 2011, 196).

Bu dönemin sonuna doğru Sun Yat- Sen, Çin Cumhuriyet Geçiş Hükümeti’ni kurmuştur. 1911 yılında kurulan bu hükümet, aynı zamanda 2000 yıldan fazla bir süre Çin’de hüküm süren Qing Hanedanlığı’na son vermiştir (Sandıklı ve Güllü, 2005, 19).

Bu bölüm, Çin ve Türkiye’nin kader ortaklığı olan Antlaşmalardan bahsedilerek sonlandırılacaktır. İngiliz Ticaret Antlaşması olarak bilinen “1838 Balta Limanı Antlaşması” ile “1842 Nanjing Antlaşması”dır. 19. yüzyıla denk gelen bu iki antlaşmada ticaret üzerindeki bütün sınırlamaları kaldırmaktadır. Bu sınırlamaların kalkması ile birlikte ülkeler sömürge haline dönüşmüştür.

Bu iki ülkenin 20. yüzyıla denk gelen kader ortaklığı ise, emperyalizme karşı başlatmış oldukları bağımsızlık mücadeleleridir (Ekzen, Aydınlık, 2012).

2.1.3.Yeni Demokratik Devrim Dönemi:1919-1949

Modern Çağ Döneminin sonlarından gerçekleştirilen demokratik burjuva devrimi başarısızlıkla sonuçlandı. Bu başarısızlığa çözüm bulmak amacıyla,1919 yılında 4 Mayıs Hareketi gerçekleştirildi. Bu hareketle birlikte, Batı’yı daha iyi çözümlenmeye çalışan Çin akademik ve aydın çevresi yaratıldı. Yaratılan bu çevre araştırma kabiliyeti ile batılı düşünce okullarını Çin’e taşıdılar (Gualiang ve Guangqing, 2011, 196).

4 Mayıs Hareketi’nin ortaya çıkmasını sağlayan diğer bir olayda, Rusya’daki 1917 Ekim Sosyalist Devrimi’dir. Bu Devrim ile birlikte, Çin’in ilerici aydınları Çin’i ancak Marksizmin kurtaracağı bilincine vardılar. Bu bilinçle birlikte, emperyalizme ve feodalizme karşı Çin proletaryası ile mücadeleye başladılar (Shi,1997,36).

Hemen burada şunu açıklamak gerekir ki; batılı düşünce okullarının fikirleri bu dönemde aynen alınıp uygulanmamıştır. Marksizm ve Leninizm fikirlerinin

süzgecinden geçirilerek olgunlaştırılmış ve Çin'in ihtiyaçlarına cevap verecek şekle getirilmiştir. Böyle bir olgunlaşma dönemini yaşamadan hayatta uygulama alanlarına sokulsalardı, kendilerinden önceki hükümetlerin yaptıkları hataları yapmış olacaktı ve bunun sonucunda da bütün çabaları başarısızlıkla sonuçlanacaktı. Çünkü Çin tarihinde Batı düşüncelerini aynen alıp uyguladığı dönemlerden biri olan 19.yüzyıl buna en iyi örnektir. Bu dönem boyunca Batı'dan aynen alınıp uygulanan Batı fikirleri; Çin'in eski yarı-sömürge ve yarı-feodal toplum yapısında temel bir değişikliğe yol açmamıştır. Burada ayrıca şunu da açıklamakta yarar vardır ki; Batı fikirlerini aynen uygulamayıp, Marksizm ve Leninizm düşüncelerinde yoğunlaştırarak ülkeye uygulanması taraftarı olanlar Çin Komünist Partisi taraftarları ve bu yolu izleyenlerdir.

2.2.Sosyalizmin Oluşturulma Dönemi: 1949-1956

Burada açıklamaya Mao'nun şu sözüyle başlayalım:

“Sosyalizm yarı sömürge ve yarı feodal Çin'in harabeleri üzerine kurulamaz” (Altuğ,1997,100).

Bu ifadesinden anlaşılacağı gibi, Mao'nun bir sosyalizm özlemi vardır. Ancak bunu da hemen oluşturamayacağını farkında olan Mao bunu bir hazırlık aşaması şeklinde gerçekleştirmenin çabası içine girmiştir. Bu hazırlık aşaması toprak reformu ve sanayi kesimini kamulaştırmaktan oluşmaktadır.

Mao, temel anlamda Marksizimi benimsemiştir. Ancak, uygulamada bir fark yaratmıştı. Yaratdığı fark toplumsal devrime işçi sınıfından değil, köylü sınıfından başlamasıdır. Köylü sınıfında başlattığı sosyalizm faaliyetlerini, zamanla bütün topluma yayma çabasını göstermiştir (Fishman, 2006, 59).

Mao'nun köylü sınıfında başlattığı sosyalizm faaliyetlerinin ilk meyvesi, topraksız köylüleri toprak sahibi etmesidir. Bunu da, derebeyi zihniyeti ile toprakların %70'ini elinde bulunduranlarla mücadelesiyle başarmıştır. Buradaki temel amacı, kapitalist üretim yerine sosyalist üretimi hayatta geçirmektir (Ölmezoğulları,2008,198).

Mao, fikir üretiminin tartışma ortamı yaratılması sonucunda kazanılacağına inan biri olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Örneğin, 1947 yılında 85 gün süren dört farklı eyaletten 1800 bucak yöneticisinin tartışmaları bu konuya verilebilecek en iyi

örneklerden biridir. Dolayısıyla uzun süreli tartışmalar sonucunda her konu hakkında karar verilmeye gidilmiştir. Çünkü tartışarak karar verme, sosyalizmin temelini oluşturmanın en önemli harcı olduğu bilinci vardı.

Mao, sosyalizmi sadece israf edilen köylü nüfusu ve topraklarında değil; sanayi ve hizmetteki hantallaşmaya son vermek içinde kullanmıştır. Örneğin, başlangıçta devlet destekli basit alt yapıyı sanayileşme ile birlikte geleceğin sanayisinin temellerini atmışlardır (Huang,2005,318-319).

Çin tarihine bu dönem, ekonomik iyileşme dönemi olarak geçmiştir. Ekonomik faaliyetler halkın yararına olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Sadece feodal arazi sahipleri değil, kapitalist işletmelerde sosyal devlet bilinciyle buluşturulmuştur. Bu da, Çin ekonomisinde önemli gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır (Shi,1997,38).

Bu dönem aynı zamanda, emperyalizme, feodalizme ve bunları hayatta geçirmeye çalışan kapitalizme bir cevap dönemidir. Verilen cevabı şu şekilde özetleyebiliriz: (1) Bağımsızlık vazgeçilmezdir. Ondan asla ödün verilmeyecektir. (2) Bağımsızlık, ekonomik başarılarla taşlandırılması öncelikli hedeftir. (3) Ekonomide sosyalizmin araçları ile faaliyet gösterilecektir. Sosyalizmin araçlarından olan ve toplumda birlikte üretme seferberliğinin başlatıcısı olan kooperatifler gibi araçlar yaygınlaştırılacaktır (Guoliang ve Guangqing,2011,200).

Çin'in bu dönemdeki hazırlık aşamalarını Jean-Jacques Brieux **Çin Devrimi ve Sonrası** adlı kitabında (1966,109-110) sektörler düzeyinde ele alarak açıklamıştır. Yazarın bu açıklamalarını, sosyalizme hazırlık aşamasının daha iyi anlaşılması için buraya almakta yarar görmekteyiz. Bu açıklamaları aşağıda ifade edildiği şekildedir:

-**Devlet kesimi:** Sosyalist niteliktedir. Tümüyle sosyalist bir ekonominin gerçekleştirilmesi yolunda, devletin dayanakları bunlar olacaktır.

-**Kooperatifler kesimi:** Yarı sosyalist niteliktedir. Devlet, bu sektörün gelişmesi için gereken yardımları yapacaktır.

-**Taşra kesimi:** Kişisel niteliktedir. Kolektifliğe doğru gidecektir.

-**Özel kapitalist kesimi:** Küçük ve orta sermayedarların yönetimindeki küçük ve orta endüstri ve ticaret kurumlarından meydana gelir. Halkın refahına ve ulusal gelişmeye yardımcı oldukları oranda destekleneceklerdir.

-Devlet ve özel kesim işbirliği kesimi: Bu kesimde işçiler de kurumun yönetiminde söz sahibi olmaktadır.”

Jean-Jacques Brieux (1966,110), sosyalizme geçiş aşamasında Çin’in sektörel düzeyde yaptıklarını bu şekilde açıklarken; aynı zamanda ülkede vergileme ve sendikalar alanında yapılara da yer vermektedir.. Vergi konusu ve sendikalar bir toplumda sosyal adaletin başlıca belirleyicileri olduğu için ve sosyal adalette, sosyalizmin olmazsa olmazlarından olduğundan dolayı kitapta bu konuda yer alan bilgileri de buraya aktarmanın önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu bilgiler aşağıda ifade edildiği şekildedir:

“Vergileme alanında da beş ilke vardır:

1- Endüstri yaratır; ticaret ise yalnızca dağıtır. Bu durumda endüstrinin ticaretten daha az vergilenmesi gereklidir.

2- Ürünlerin bir kısmı zorunlu, bir kısmı ise gereksizdir. Lüks mallar üretimi daha ağır vergilenecektir.

3- Komintang’ın uygulamış olduğu ara üretimi vergileri ve denetim sorguları kaldırılarak tek bir üretim vergisi konacaktır.

4- En yararlı olan endüstriler (makine-araçlar, endüstri makineleri, tarım makineleri cam, çimento endüstrileri) 2-5yıl arası vergi dışı kalacaklardır.

5- Başarılı olan bütün endüstriler devletten yardım alacaklardır.”

Sendikaların görevleri ise şunlardır:

“Batı ülkelerindeki klasik görevleri olan işçiyi patronlara karşı savunmanın yanı sıra, sermaye-işgücü ilişkilerini düzenlemek ve ülke ekonomisinin gelişmesini sağlamak durumundaydılar. Ücret arttırılması isteklerini kısımları ve özel kurumların belli bir miktar kar etmelerini sağlamaları isteniyordu.”

Bu bölümde açıklamaya Mao’nun ifadesiyle başlamıştık. Son cümleleri de Mao’nun ifadeleriyle bittirmenin konunun daha iyi aydınlatılması açısından daha yararlı olacağını düşündüğümüz için, Mao’nun ifadesiyle bitireceğiz. Mao’nun sözü şudur:

“Halk Cumhuriyeti’nin kuruluşundan sosyalist dönüşümün temelde tamamlanmasına kadar geçen süre geçiş aşaması olacaktır. Bu aşama içerisinde, Parti’nin Temel Çizgisi ve hedefi, öncelikli olarak ülkedeki sanayileşmeyi

tamamlamak ve tarım, el sanatları endüstrisi ve kapitalist işletmecilik alanında sosyalist dönüşümleri gerçekleştirmektedir” (Guoliang ve Guangqing,2011,207).

2.3.Sosyalist Yöntemin Oluşumunun Tamamlanması Dönemi: 1957-1966

Bu dönemde, Mao ve ÇKP’si siyasal anlamda başta yerel halk kuruluşları olmak üzere, tam teşkilatlı bir örgütlenme gerçekleştirmişlerdir. Bu örgütlenmenin başını ise, **köylü grupları** oluşturmuştur. Bu gruplar, **Köylü Birlikleri** olmak üzere, **Köy Dernekleri** ve **Büyük Köylü Liderleri**’dir (Huang,2005,318).

Server Tanilli, “Uygurluk Tarihi” (2005,258-259) kitabında bu dönemi şu şekilde aktarmaktadır:

Bu dönemde, tam sosyalist kooperatifler oluşturulmuştur. Bu sol kooperatifler ile köylerin sanayileşmesinin yolu açılmıştır. Bu sanayileşme komün yönetimi üzerine inşa edilmiştir.

Komün, köylülerin ve işçilerin tek çatı altında toplanıp, üretimi gerçekleştirmeleri yapılanmasıdır. Bu yapılanma ile birlikte işçi ve köylü işbirliği oluşturulmuştur. Ayrıca, disipline dayalı üretim süreci yaşama geçirilmiştir.

Ekonomide gerçekleştirilen bu faaliyetler, çelik, mekanik yapı ve petrol gibi kilit sanayilerin gelişmesi içinde ön ayak olmuştur.

Özsoylu (2009,61) ise, bu döneme yönelik şu bilgileri vermektedir: kırsal sanayileşmenin harekete geçtiği bu dönemde, toplam kapasitesi ortalama 20.000 kişi olan, buna rağmen 100.000 kişiden oluşacak şekilde 24.000 komün oluşturulmuştur.

Bu da gösteriyor ki, Çin’de kırsal sanayileşme kentsel sanayileşmeden önce başlamıştır.

Ölmezoğulları (2008, 199) ise bu dönemde, ekonomide önemli ölçülerde adem-i merkeziyetçi bir yönetimin oluşturulduğunu ve küçük ölçekli faaliyetlerin özendirildiğini belirtmektedir.

Brieux (1966,133) ise, bu döneme yönelik şu bilgileri vermektedir: Dönemin politikasının üç hedef çerçevesinde tayin edildiğini belirterek şu şekilde açıklamaktadır: “(1) Ulusun, sınıf çatışması konusunda, yeniden eğitildiğini, (2) Gelecekte gereksinme duyulacak maddelerin üretimini sağlayabilmek için, kadroların olgunlaştırıldığını, (3) Entelektüellerin, bilimsel deneylere ve bilime dayanan işlere girmesini sağlandığını.”

2.4.Sosyalist Yöntemin Kültür Devrimiyle Alt Yapısının

Sağlamlaştırılması Dönemi: 1966-1976

Her olayın bir amacı ve hedefi vardır. Bu amaca ve hedefe ulaşmak için çeşitli yöntemler kullanılır. Ancak, bazen bu yöntemler istenilmeyen sonuçlar doğurabilir.

Kültür devrimi döneminde, kullanılan yöntemler aşamasında hatalar olmuştur. Ancak bu hatalar, Mao'nun amacı ve hedeflerinde sapmalar yaratılmasının sonucudur. Aslında bu dönemde yapılmak istenen, toplumda yerleştirilen sosyalizmin sağlamlaştırılmasıdır.

Kültür devrimi dönemi, her ne kadar vahim bir dönem olarak değerlendirilse de, 19.yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına kadar ki dönem ile karşılaştırılmayacak düzeyde iyi bir dönem olduğu unutulmamalıdır. Tarihin tanıklık ettiği bu dönemler, şartları itibariyle değerlendirilmelidir.

Özellikle kapitalist ülkeler, bu dönemi vahim dönem olarak sürekli gündemde tutmaktadırlar. Bu ülkelerin bu şekilde davranmalarının tek bir amacı vardır; Çin'in sömürge dönemini daha iyi bir durummuş gibi göstermek.

Bu konuda, bizim genel görüşümüz bu yöndedir. Bu konuya yönelik yazarların düşüncelerine yer verilerek, konu daha da aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Ölmezoğulları'nın (2008,200) bu konudaki düşünceleri şöyledir: Kültür Devrimi'nin amacı, toplumu sosyal ve ekonomik yönden canlandırmaktır. Ancak amaçlanan bu canlandırma gerçekleştirilememiştir.

Seyidoğlu (2006,858) ise Çin'in, Kültür Devrimi ile merkezileşme sürecini tamamladığını belirtmektedir.

Özsoylu'nun (2009,63) düşüncesi ise Kültür Devrimi'nin, yapılan devrimi canlı tutmak ve sosyalist toplumu oluşturmayı amaçladığı yönündedir.

Tanilli ise, “Yüzyılların Gerçeği ve Mirası” (cilt VI, 2005,427) ile “Uygarlık Tarihi” (2005, 253-255) kitaplarında, Kültür Devriminin yapılmasının amacını şu şekilde çözümlenmiştir: Mao Kültür Devrimini temel anlamda toplumun coşkusuyla canlı tutmak amacıyla yapmıştır. Çünkü Çin, bu dönemde içten ve dıştan bir takım olumsuzluklarla karşı karşıyaydı.

İçteki olumsuzluğun başlıca nedeni, Mao'nun ileriye doğru büyük sıçrama politikası ile başlattığı ekonomik hamledir. Bu hamle başarısız olmuştur. Bu da, toplumda gerginliğin çıkmasına neden olmuştur.

Dıştaki olumsuzlukların başlıca nedenleri ise yakın bölgesindeki Komünist Partilerde meydana gelen durumdur. Örneğin, Mao destekçisi Endonezya Komünist Partisi kapatılmıştır. Kuzey Kore ve Japon Komünist Partileri ise Çin'den uzaklaşmıştır. Ayrıca Çin'in Sovyetler Birliği ile ilişkileri gerginleşirken; Kuzey Vietnam Komünist Partisi de Moskova cephesinde yer almıştır.

Yakın bölgesinde bunlar gerçekleşirken; uzak bölgesini teşkil eden Birleşik Amerika ise, Asya üzerinde büyük emellerle faaliyet halindedir.

Li (2009,68) ise, Kültür Devrimi'nin eğitim ile ilgili kısmını ele alıp değerlendirmiştir. Değerlendirmesi şu şekildedir: Kültür Devrimi ile eğitim ezberlikten uzaklaştırılmıştır. Ayrıca eğitim, sadece kariyer yapmaktan ziyade, üretim sürecinde var olabilmenin hedefi haline getirilmiştir. Yani, üniversitelere girebilmenin koşulu, üretebilirlik yeteneğine bağlanmıştır.

Naisbitt'i (2011,28) "Yeni Bir Toplumun Sekiz Dayanağı" kitabında Çin'de Kültür Devrimi üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda, Çin toplumunun, bu olayda olumlu bir yan bulduğu sonucuna varmıştır.

Huang (2005,320-321) ise, Kültür Devrimini israf dönemi olarak algılayanlara cevap niteliğinde bir değerlendirmede bulunmuştur. Değerlendirmesi şöyledir:Kültür Devrimi israf dönemi olarak değerlendirilemez. Çünkü, deneme-yanılma yöntemi ile Çin'in iktisadi ve siyasi yapısı ele alınmıştır. Hanedan kültürünün getirdiği benmerkezciliğinden, işbölümünü esas alan kollektif hayatta geçiş gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Şi Jinping, 2012 yılında ÇKP'sinin 18.Kongresinde genel sekreterliği Hu Jintao'dan devir alan kişidir.

Bu bölüm, Jinping'in Kültür Devrimi ile ilgili ifadesiyle bitirilecektir. İfadesi şudur: " O dönemi lanetlemiyor, başta güçlük çektim; ama zamanla kitlelerle bütünleştim; zengin bir hayat yaşadım" (Boratav,20.11.2012,Sol Gazetesi).

2.5. Sosyalizmde Kapitalist Araçların Kullanılmasına Hazırlanış

Döneminde Yapılan Reformların Tarih Sırasına Göre Özeti: 1978-1992

1978: Ekim ayında ÇKP'nin 11. Merkez Komitesi'nde ilerde oluşturulacak olan Çin'e özgü sosyalizm inşasının temelleri atılmıştır (Guoliang ve Guangqing,2011,214).

1979: Çin yabancı yatırım ortaklığı kanunu çıkarılmıştır (Hartoğlu, 2009).

1980: Bu yılda toplumu yeniden inşa etmek amacıyla, ekonomik planlar özellikle iki hedef üzerinde kilitlendirilmiştir. Bu kilitlendirmenin anahtarları ise, ulusal ekonomiyi canlandırmak ve sosyal kalkınmaya hizmet etmek olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu hizmetlerin günün koşullarına cevap verebilmesi içinde, araştırma kuruluşlarında reformlar yapılmıştır. Bu reformlarla, araştırma kuruluşlarının sayıları azaltılırken, nitelikleri arttırılmıştır.

Bu yılda yapılan bir diğer değişiklik de ürün satışı ile ilgilidir. Devlet işletmelerinin ürünlerinin bir kısmı merkezi planla belirlenirken, bir kısmı da piyasa koşulları ile belirlenmiştir (Sezen,2009,233-235). “Yerel otoritelere mali otonomluk tanındı, serbest bölgeler yaratıldı, özel gelir vergisi yürürlüğe konuldu” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8).

1981: “Özel müteşebbislerin şehirlerde faaliyet göstermeleri özendirildi” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8). “Dünya Bankasınca Çin'e sağlanan proje fonlarının ödemelerini kontrol etmek amacıyla Çin Yatırım Bankası kurulmuştur” (Sezen,2009,226).

1982: Marksizm temelinde şekillenen Çin'e özgü sosyalizm, tam teşkilatlı şekilde bu yıl tanımlanmıştır (Guoliang ve Guangqing,2011,215). “Sanayi ürünlerine serbestlik getirildi ve Patent ve Marka Kanunu yürürlüğe girdi” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8).

1983: “Kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) vergilendirilmeye başlandı. Bu tarihten önce KİT'ler elde ettikleri karları merkezi hükümete aktarıyorlardı. KİT'ler devlet bütçesinden pay almak yerine banka kredisi kullanmaya başladı. Çin Halk Bankası merkez bankasının bazı fonksiyonlarını yerine getirmeye başladı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8). ÇHC Uluslar arası Çalışma Örgütü'ne(ILO)üye olmuştur (Sezen,2009,227).

1984: “14 sahil şehri yabancı sermaye yatırımlarına açıldı. Kasaba ve köy işletmeleri yaratıldı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8). Planlı ekonomi ile piyasa ekonomisinin birlikte kullanılmasının daha yararlı olacağı kararı alındı(Sezen,2009,205).

1986: “Şehirlerdeki ömür boyu istihdam sisteminin yerini sözleşmeli işçilik sistemi aldı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8). Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)’ne aktif üyelik için girişimlere başlandı. ÇHC Asya Kalkınma Bankasına (AKB) üye olundu (Sezen,2009,227).

1987: “Partinin Ekim ayında toplanan 13. Kongresinde , “Reform ve Dış Dünyaya açılma politikası amacıyla, Çin’e Özgü Karakteristiklerde bir sosyalizm inşa etmenin temel ilkeleri belirlendi. Bu temel ilkeler şunlardır: (1) sosyalizm inşasında Partinin önderliğine, (2) Halkın Demokratik Diktatörlüğüne, (3) Sosyalist yolu izlemeye, (4) Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesine bağlı kalmaktır” (Guoliang ve Guangqing,20011,216). Planlı sosyalist piyasa ekonomisi hem plan hem de piyasa işlevlerini bir arada gören bir sistem şeklinde tanımlandı (Sezen,2009,205).

1988: “**KİT sözleşme sorumluluk sistemi** uygulamaya konuldu. Bu sistem altında, yöneticilerin ve işçilerin devlete karşı sorumlulukları ve hakları belirlendi. Özel işletmeler hakkındaki düzenlemeler yazılı hale getirildi. Ticaret ve İflas kanunu onaylandı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,8-9).

1989: “Şirket birleşmeleri, ortaklık şirketleri ve ticari bankacılık faaliyetleri hakkında düzenlemeler yapıldı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,9).

1990: “Mülkiyet Hakları Kanunu yürürlüğe girdi” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,9).

1991: “Bazı KİT’lere doğrudan ticaret yapma yetkisi tanındı ve şirket gruplaşmaları özendirilmeye başlandı” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,9).

Bu bölüm sonlandırılmadan önce, Çin’de ilk kapitalist araçları kullanan çiftçilerden de bahsetme gerekliliği duyulmuştur.

Çin’de çiftçiler ürettiklerini özgürce satamamaktadırlar. Ayrıca da tahıl vergisi ödemektedirler. 1960–1970 dönemine denk gelen bu koşullarda çiftçi kesiminin yoksulluğu artmaktadır. Yoksulluğu artan çiftçilerden on sekizi bu duruma çözüm bulma konusunda anlaşırlar. Anlaşmaya göre, vergi vermeye devam edecekler

ama artan kalan ürünü de kendi aralarında satmaya veya değiş-tokuş etmeye karar verirler. Aldıkları bu karar bir cesaret örneğidir. Çünkü yasal dışı yapılan bu anlaşmanın cezası hapse atılmak hatta ölümdür.

1978 yılında imzalanan ve Pazar ekonomisinin başlangıcı olan bu anlaşma, daha sonra Deng tarafından da Aile sorumluluk sistemi başlığı altında desteklenir (Fishman,2006,66-67).

3.ÇİN HALK CUMHURİYETİ SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇTİKTEN SONRA ÇİN EKONOMİSİYLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, “Çin Halk Cumhuriyeti Sosyal Piyasa Ekonomisine geçtikten Sonra” Çin ekonomisiyle ilgili daha önce yapılmış araştırmalar iki altbölümde sunulmuştur. Bu araştırmalar, araştırma konusuyla doğrudan ve dolaylı ilgisi bulunan araştırmalardır.

3.1.Ulaşılan ve İncelenen Kaynaklar

Araştırma konusu oldukça geniş bir kaynak taraması gerektiren bir yapıdadır. Bu nedenle, üç alt başlık altında kaynak taraması yapılmıştır. Bu kaynaklar şu şekilde adlandırılmıştır:(1)Kişiler tarafından yapılan araştırmalar,(2)Kurumlar tarafından yapılan araştırmalar,(3)Öteki araştırmalar.

3.1.1.Kişiler Tarafından Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde, kişiler tarafından yapılmış araştırmaların bir bölümüne yer verilmiştir.

- ❖ SANDIKLI, Atilla ve GÜLLÜ, İlhan(2005), **Geleceğin Süper Gücü Çin**,İstanbul: Tasam Yayınları.

Bu kitapta, Çin Halk Cumhuriyeti'nin bölgesel anlamı üzerinde durulmuştur. Ayrıca bölgesel örgütlenmesi olan, Şangay İşbirliğine ait ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Küreselleşme sürecinde, ülkenin dünya siyasetindeki konumundan bahsedilmiştir. Kitabın diğer iki önemli özelliği ise, Çin Halk Cumhuriyeti'nin, ekonomisi, Türk dış

ticaretine etkileri ve Türkiye Çin ilişkilerinin yer aldığı, araştırmacıların yararlanabileceği değerli eserlerden biridir.

- ❖ SEZEN, Seriya,(2009), **Çin'in İkinci Uzun Yürüyüşü**, Ankara: TODAİE Yayınları.

Bu kitap yedi bölümde oluşmaktadır. Birinci bölümünde 1949'dan günümüze kadar Çin Halk Cumhuriyeti'nin demografik yapısı, eğitim sistemi, coğrafi bölgelerinin özellikleri sosyal bilimler ile kamu yönetimi disiplini altında değerlendirilmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde ise, anayasal ve siyasi rejim, devletin niteliği ve yapısı, ülke topraklarının yönetiminde meydana gelen değişimler hakkında bilgi verilmiştir. Beşinci bölümünde ise, sosyalist piyasa ekonomisi çözümlenmiştir. Son iki bölümünde ise, kamu yönetimi ve kamu personel rejiminde yapılan değişimler hakkında bilgi verilmiştir. Sosyal piyasa ekonomisine geçen Çin'i, merak edenlerin yararlanabileceği bilgi zengini bir kitaptır.

- ❖ ALTUĞ, Yılmaz, (1997), **Çin Sorunu**, İstanbul: Otağ yayınları.

Çin toplumunun tarihten 1977'lere kadar; sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik ve siyasi yönleriyle incelendiği değerli bir kitaptır.

- ❖ FİDAN, Giray (2012), **Zamanın Yenemediği Ülke Çin**, Ankara: Sinemis Yayınları.

Bu kitap, genel anlamda Çin'i siyasi güç olarak, dünya siyasi hayatı üzerine nasıl bir etkisi olduğunu inceleyen bir kitaptır. Giriş ve sonuç bölümleri ile birlikte toplamda 11 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Çin ülkesinin tanıtımı yapılmıştır. Birinci bölümünde ise, Çin'in Orta Doğu ülkeleri ile ilişkileri ele alınmıştır. Bu bölümde Arap Baharının, Orta Doğu coğrafyasını nasıl etkilediğini ve Çin'in bu durum karşısındaki tutumuna yönelik bilgiler verilmiştir. İç sorunlar başlığını taşıyan ikinci bölümünde ise, Çin İç sorunlarına yönelik bilgiler aktarılmıştır. Üçüncü bölüm olan, Çin ve Bölge Ülkeleri başlığı altında da, Çin'in Komşuları ile ilişkileri ve ABD'nin, Çin'in komşu ülkeleri üzerindeki tutumuna yönelik bilgiler verilmiştir. Kara Kıta Afrika başlığını taşıyan dördüncü bölümünde ise, Çin'in Afrika ülkeleri ile ilişkilerine yönelik bilgiler sunulmuştur. Çin-Orta Asya İlişkileri başlığını taşıyan, beşinci bölümünde ise, Çin'in Orta Asya Ülkeleri ile

enerji bağlamında siyaseti ele alınmıştır. Altıncı, yedinci ve sekizinci bölümlerinde ise sırasıyla Çin-Rus, Çin-ABD ve Türk-Çin ilişkileri ele alınmıştır. Dokuzuncu bölümünde ise, Çin'in son yüzyıllarda elde ettiği güce yönelik bilgiler verilmiştir. Son bölüm olan onuncu bölümünde ise, sonuca yönelik değerlendirmelere ver verilmiştir.

- ❖ GUOLİANG, Pu-GUANGQİNG Xiong, (2011), **Dünya Solu ve Çin'in Konumu**, Uygun, Pınar-Kızılçeç Deniz (Çev.),İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Altı bölümde oluşan bu kitap, sosyal piyasa ekonomisine geçen Çin'i; küreselleşme, sosyalizm ve kapitaliz üçgenin de çözümleyen bilgi musluğu niteliğinde bir eserdir. Bu eser altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşme ve uluslar arası siyaset çözümlenmiştir. İkinci ve üçüncü bölümlerinde ise, sırasıyla Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşmenin kapitalizm ve sosyalizm ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümünde, küreselleşme çağında sosyalist akımlar ele alınmıştır. Beşinci bölümünde ise, Çin'deki sosyalist akımların yeniden konumlandırılması çözümlenmiştir. Son bölümde ise, küreselleşme çağında sosyalizm ve kapitalizmin geleceği değerlendirilmiştir.

- ❖ KARACA, R. Kutay, (2003), **Dünyadaki Yeni Güç Çin: Tek Kutuptan, Çift Kutuba**, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Gelişen Çin ekonomisinin enerjiye olan ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bu kitapta bu konu çözümlenmiştir. Enerji kaynaklarının merkezini oluşturan bölgelerin paylaşılması sürecinde, Çin'in bu süreçteki rolünü merak edenleri bilgilendiren bir kaynaktır.

- ❖ Lİ, Mingi, (2009), **Yükselen Çin ve Kapitalist Dünya Ekonomisinin Çöküşü**, Kantarcı, Aytül; Özkaya, Ercüment(Çev.), Ankara: Epos Yayınları

21.yüzyılda çökenin sosyalizm mi, yoksa kapitalizm mi olduğunu merak edenlerin başvurabilecekleri bir kitaptır. Kitap genel anlamda Çin'de uygulanan

kapitalist araçların, geleceğin dünyasını sosyalizme hazırlamak olduğunu bildiren bilgileri içermektedir. Yedi bölümden oluşan bu kitabın ana konusu, kapitalizmin kendi sonunu kendisinin hazırladığıdır.

❖ ÖLMEZOĞULLARI, Nalan, (2008), **Ekonomik Sistemler ve Küreselleşen Kapitalizm**, Bursa: Ezgi Kitapevi.

Bu kitap altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, ekonomik sisteme ait genel kavramlar tanıtılmıştır. İkinci ve üçüncü bölümlerinde ise, kapitalist sistemin çözümlenmesi yapılmıştır. Dördüncü bölümünde, sosyalist sistemin çözümlenmesi yapılmıştır. Beşinci bölümünde, sosyalist sistemin Sovyetlerde ve Çin'deki uygulamaları çözümlenmiştir. Altıncı bölümünde ise, küresel kapitalizmin ve geçiş ekonomilerinin çözümlenmesi yapılmıştır.

❖ SHENKAR, Oded, (2007), **Çin Yüzyılı**, Türkoğlu, Semih (Çev.), İstanbul: Truva Yayınları.

Bu kitap, Çin'deki gelişmeleri işletme düzeyinde ele almaktadır. Çin'deki gelişmelerin, dünya rekabeti üzerine nasıl bir etki yaptığı değerlendirilmiştir. Ayrıca dünyadaki işletmelerin, Çin işletmeleri karşısında nasıl bir yol izlemeleri gerektiği konusunda bilgiler sunulmuştur. Kısacası dokuz bölümden oluşan bu kitabın her bölümde, dünyanın fabrikası olan Çin Halk Cumhuriyeti ayrıntılı bir şekilde çözümlenmiştir.

❖ YILMAZ, Rasim; KOYUNCU, Cüneyt (2005), **Çin: Dragon Ekonomisinin Önlenemeyen Yükselişi**, Ankara: Başak Matbaacılık.

Dört bölüm halinde Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin çözümlenmesinin yapıldığı bir kitaptır. Bu kitap, araştırmacılara Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin özünü kavrayacak nitelikte bilgiler sunmaktadır. Birinci bölümde, Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin tarihsel süreci anlatılmıştır. İkinci bölümde ise, Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin yüksek performansının kaynakları çözümlenmiştir. Üçüncü bölümünde ise, Çin'in dünya ekonomisi üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Son bölümü olan dördüncü bölümünde ise, Çin ekonomisinin performansını sürdürülebilirliği değerlendirilmiştir.

- ❖ WASSERSTROM, Jeffrey N., (2011), **21. Yüzyılda Çin**, Güldü, Hür (Çev.),İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Geleceğin süper gücü olma yolunda ilerleyen Çin'i felsefecilerinden, devrimcilerine, siyasetinden, kültürüne, diplomasisinden, ekonomisine çözümleyerek araştırmacılara geniş bir bilgi kaynağı sunan bir kitaptır.

- ❖ TANİLLİ,Server (2010) **,İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?**, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Yazarın bütün kitaplarında olduğu gibi, bu kitabında da geçmişten geleceğe çözümlenmesi zor olmayan, ama çözümlenemeyen sorunlara yönelik aydınlatıcı bilgiler sunulmaktadır. Kitapta yer alan başlıca konular şunlardır: Dünyanın yağmalanma sebebi, bilim ve tekniğin bu yağmalanma karşısındaki tutumu, nüfusun hızla artması sonucunda meydana gelen sorunlar, kentlerdeki yaşam zorluluğunun giderek artması, kapitalizm ve küreselleşme, demokrasiyi bekleyen zorluklar, kültür ve toplum, spor, savaş ve politika, hoşgörüsüzlüğün kaynakları, eğitim, gençlik ve gelecek, kadın sorunları, dünya ya sahip olan güçler gibi konular yer almaktadır

3.1.2. Öteki Araştırmaları

- ❖ HARTOĞLU, Demet (2009), “ Çin Halk Cumhuriyeti Ekonomisinin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”,**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Teorisi Programı İktisat Anabilim Dalı.
- ❖ UNAY, İlkay (2005), “Çin Ekonomisinde Rekabet Avantajı Sağlayan Etkenler ve Rekabetin Sürdürülebilirliği”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**,Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İktisat Teorisi Bilim Dalı.
- ❖ NASİR, Şevket (2006), “İnternetin İdeolojik Propaganda Aracı Olarak Kullanılması: Çin Halk Cumhuriyeti Örneği”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü.

- ❖ YILDIZ YAVUZ, Meral (2006), “Çin’de Piyasa Ekonomisi Uygulamaları ve Toplumsal Sonuçları”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

KARACA, R. Kutay (2007), “Soğuk Savaş Sonrası Türkiye Cumhuriyeti- Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.

- ❖ SENCAN, Gülden (2006), “ Çin Halk Cumhuriyeti Tekstil ve Konfeksiyon İhracatının Türkiye’nin İhracatına Etkileri ve Bir Saha Araştırması (Zorlu Linen A.Ş. Örneği)”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Uluslar arası İşletmecilik Bilim Dalı.

- ❖ DURDULAR, Arzu (2006), “1970’den Günümüze Karşılaştırılmalı Türkiye Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.

- ❖ ASLANER, Bekir (2007), “ Türk İşletmelerinin Çin Halk Cumhuriyeti Pazarına Giriş Stratejileri Üzerine Bir Alan Araştırması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Sayısal Yöntemler Bilim Dalı.

- ❖ MIERSHALIJIANG, Abulikemu (2007), “ Çin Ekonomisinin Kalkınma Kaynakları, Sorunları ve Türkiye- Çin Ekonomik İlişkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

- ❖ SERTEL, Mustafa Uygur (2008), “Türk Dış Politikasında Çin Halk Cumhuriyeti İle İşbirliği Olanaklarının Analizi”, **Yayımlanmamış**

Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.

- ❖ YÜCEL, Levent (2008), “Türkistan Üzerinde Çin Halk Cumhuriyeti’nin Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya Federasyonu İle Rekabeti”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.
- ❖ AKÇİL, Kaan (2008), “Çin Ekonomisi ve Türkiye İle Çin’in Ekonomik İlişkilerinin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İktisat Bilim Dalı.
- ❖ ATUN, Ziya Şefik (2007), “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Nükleer Silah Gücü Haline Gelmesi ve Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Karşısında İzlediği Politikalar”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.
- ❖ ELMACI, Kerem(2008), “Çin Ekonomisinin Gelişimi ve Türkiye’nin İhracatına Etkisi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı.
- ❖ YİĞİN, Seçil (2009), “ Çin Ekonomisi ve Dış Ticaret İlişkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı.
- ❖ BAŞARAN, Muhammet Ali (2009), “Çin Halk Cumhuriyeti’nin İran’a Yönelik Dış Politikası”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler ve Küreselleşme Bölümü.
- ❖ POLAT, Gözde (2009), “Çin Halk Cumhuriyeti’nin WTO Üyeliği ve Türkiye Ekonomisine Etkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı Uluslar arası İktisat Bilim Dalı.

- ❖ ÖZÇENGEL, S. Levent (2010), “Çin’in Dünya Ticaret Örgütüne Üyeliğinin Dünya Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- ❖ UĞUR, Demet (2010), “ Çin Halk Cumhuriyeti Kalkınma Deneyimi: Sanayi ve Teknoloji Politikalarının Rolü”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı.
- ❖ ÖZ, Selçuk (2011), “Çin Halk Cumhuriyeti Ödemeler Bilançosunun Analizi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- ❖ HARPUTLU, Zeynep (2010), “ Çin Halk Cumhuriyeti ve Türk Cumhuriyeti’nde Devlet Politikalarının Kadının İş Hayatına Etkilerinin Karşılaştırılması”, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinoloji Anabilim Dalı.
- ❖ ABUDUKELIMU, Ayinuer (2011), “Dünyada, ve Özel Olarak Çin Halk Cumhuriyeti’nde, Yaşam Hakkı ve Ölüm Cezası Sorunu”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.
- ❖ KARAARSLAN, Hasan (2012), “ Çin Halk Cumhuriyeti’nin Sahip Olduğu Güç Unsurları Çerçevesinde Geçmişinin, Bugününün ve Geleceğinin Değerlendirilmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslar arası İlişkiler Bilim Dalı.
- ❖ POLAT, Yunus Can (2011), “21. Yüzyılda Çin Halk Cumhuriyeti Japonya İlişkileri ve Milliyetçilik”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.

3.2.Saptanan Ancak Ulaşılmayan Kaynaklar

- ❖ WILLIAMS, H. (2003), **Çin’de Sürekli Reform Halinin Sona Ermesi ve Sosyalizm**, Mürekkep Yayınları
- ❖ GABRIEL,S.,J. (2003), **Bir Devrim Sonrası Ekonomik Dönüşümün Yapısı: Çin**, Mürekkep Yayınları.

4.SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇEN ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN ÖZELLİKLERİ

4.1.Çin Ülkesinin Özellikleri

Çin ülkesi bilindiği gibi yapısı itibariyle birçok özelliğe vardır. Bunların hepsi hakkında bilgi vermek imkânsızlığı göz önünde bulundurularak aşağıdaki gibi bir sınırlandırılmaya gidilmiştir.

4.1.1.Tarihi

Çin tarihi, Afyon Savaşından bu yana kapitalizme güçlü bir şekilde karşı koymaktadır. Sahip olduğu kültürü ve geleneği ile bu karşı koyuşu başarılı bir şekilde sürdürmektedir.

Çin, bağımsızlığının devamlılığı için ulusu ve toplumunu günün şartlarına uygun modern ve akılcı bir yönetim ile yönetme yolundadır. Çin tarihine baktığımız zaman 1920’lere kadar böyle bir yönetim ile yönetilmediği gerçeği de ortadadır (Huang, 2005, 299-312).

“Çin tarihi milli büyüklüğün tarihidir. Yetmiş beşten fazla devleti kapsayan Avrupalı ve Müslüman uygarlıkların tersine, Çin, tarihinin büyük bir kısmında tek bir devlet olarak kalmayı başarmıştır” (Brzezinski,2005,219-220).

Günümüzün Çin Halk Cumhuriyeti, tarihine siyasi alanda olduğu kadar; ekonomik alanda da istikrarlı bir şekilde geliştirme çabası içerisinde olduğunu yazmaktadır (Karaca, 2006,2).

4.1.2. Fiziki Yapısı

Çin, Rusya ve Kanada'dan sonra dünyanın yüzölçümü en büyük üçüncü ülkesidir. Bu özellikleri ile birlikte, çok değişik yüzey şekillerini de içerisinde barındırmaktadır. Dağlar ve platolar genel anlamda ülkenin batısında yer alırken; ovalar ise doğusunda yer almaktadır (Atalay,2001,328-330).

Yüzey şekillerinin %33.3'ü dağlar, %26'sını platolar, %18.8'ini havzalar; %12'sini ovalar ve %9.9'uda tepelerden oluşmaktadır.

Zengin su kaynaklarına sahip olan Çin'in çok sayıda nehir ve gölleri bulunmaktadır. Bu avantajından dolayı dünyada hidroelektrik enerji potansiyeli açısından liderdir. En büyüğü Tayvan olmak üzere 5400 adaya sahiptir.

Başlıca komşuları, doğuda Kore; batıda Türk Cumhuriyetleri; kuzeyde Moğolistan; güneyde ise Vietnam bulunmaktadır (Shi,1997,1-7).

4.1.3.İklimi

Çin, coğrafi konumundan dolayı farklı iklim tiplerine sahiptir. Bunları genel anlamda üç başlık altında toplayabiliriz.

(1) Tropikal iklim: Bu iklimin geçerli olduğu alan genelde Güney kesimleridir.

(2) Subtropikal İklim: Bu iklim tipinin geçerli olduğu alanlar ise kuzey kesimleridir.

(3) Karasal İklim: Bu iklim tipinin etki alanını iç kısımlar ve yüksek sahalarda oluşturmaktadır (Atalay, 2001, 333-334).

4.1.4.Nüfusu ve Sosyal Hayatı

Farklı ırklardan oluşan Han grubu, Çin nüfusunun %92'sini oluşturmaktadır. Uygur Bölgesinde bulunan Türkler ile Mançurya'nın Kuzeyinde bulunan Moğollar başta olmak üzere, ülkede çok sayıda farklı etnik topluluk bulunmaktadır. Buna rağmen, hepsi aynı çatı altında birleşmişlerdir. Yani hepsi Çinliler olarak anılmaktadır (Atalay,2001,334).

Çin'de nüfus artış hızını azaltmak öncelikli politikalarındandır. Çin bir köylü toplumdur. 1970'lerden itibaren kırsal nüfus azalmaya ve kentsel nüfusta artmaya başlamıştır (Sezen,2009,27-29).

Ülke, kapılarını dış dünyaya açtığı zaman; her anlamda güçlü olması gerekir. Çünkü, ülke rekabet alanına girmiştir. Kazanmak için, bütün zayıf halkalarını onarması ve güçlendirmesi gerekir. Aksi takdirde, sürekli kaybeden taraf ülkeniz olur. Bu nedenle, ülkenin en zayıf halkasını oluşturan nüfus ve onun bağlamında oluşan sosyal hayat her anlamda sağlam temellere dayandırılmalıdır. Bu sağlam temellerde ancak, sağlam bir eğitim sürecinin başlatılmasıyla gerçekleşir. Bu nedenle nüfus ve sosyal hayat, eğitim süreci içerisinde değerlendirilecektir.

Bu değerlendirmeyi yapmadan önce, eğitim ve eğitilmiş insan kavramlarını açıklamak gerekir. **Eğitim**, “insanı yetiştirmek, öğretmek ve yetkinleştirip olgunlaştırmaktır”. **Eğitilmiş insan ise**, “nasıl davranacağını bilen, sırasını olduğu gibi soğukkanlılığını da korumasını başaran kişi demektir” (Tanilli,2010,246).

İşte bu nedenle, Çin'in eğitim konusunda yaptıklarını buraya aktarmak yararlı olacaktır. Çünkü Çin'in bugünkü başarısı, bir tesadüf ürünü değildir. 1,3 milyon nüfusunu, eğitim sürecinde geçirmesinin sonucudur.

Çin Halk Cumhuriyeti'ni kuruluşundan itibaren eğitime büyük bir önem vermektedir. Kuruluş tarihinde nüfusunun yaklaşık %95'i okuma yazma bilmiyordu. Ama başlattığı eğitim seferberliği ile bu sorununu önemli bir çözüme kavuşturdu. Eğitimde temel ilkesi sosyalist modernleşmeye hizmet edecek beyinler yetiştirmek oldu. Varlığından itibaren de bu ilkesini takip etmektedir (Shi,1997,188).

Çin'de eğitim, sürekli bir gelişim süreci içerisinde. Aşağıdaki tabloda bu durum açıkça görülmektedir.

Çizelge-1:ÇHC’de Okur- Yazarlık Oranında Değişim(1990 ve 2000)

Yaş Grubu	Cinsiyet	Okur-Yazar Oranı(%)	
		1990	2000
Yetişkin(15+)	E+K	78,3	90,9
	E	87,2	94,7
	K	68,9	86,8
Genç(15-24)	E	97,5	99,2
	K	93,1	98,5

Kaynak:(Sezen,2009,35)

Teknoloji bakımından geri kalmış ülkeler, milli gelirinin önemli bir kısmını, teknoloji ithalatı için harcamaktadırlar. Yani, teknolojilerini geliştirmek isteyen ülkelerin milli gelirlerinin önemli bir kısmı yurt dışına çıkmaktadır. Günümüzde teknoloji hızlı bir şekilde değiştiğinden, teknoloji ithalatına ayrılan pay her geçen gün artmaktadır. Bu da, sosyal yaşam için harcanması gereken miktarın azalmasına neden olmaktadır. Çin, günümüzde teknoloji üreten bir ülke konumundadır. Böylece, milli gelirden sosyal yaşam için ayrılan pay daha fazla olmaktadır.

Ülkede, teknolojinin üretilmesini sağlayan kurumlar üniversitelerdir. Yani bilimin kaynağını üniversiteler oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Çin’in bu kurumlarından bahsetmek gerekir.

“Üniversiteler eğitimlerinin kalitesine göre ikiye ayrılmakta ve bu ayrıma göre devlet desteği değişmektedir. Akademik yönden güçlü, tarihsel geçmişi olanlar önde gelen üniversiteler olarak kabul edilmekte ve hükümet bunlara daha çok mali kaynak ayırmaktadır. Sayıları 100 olan bu üniversitelerin bütçelerinin %50’si devletçe karşılanmaktadır.

Üniversitelerde uzmanlaşmaya önem verilmektedir. Her üniversite belirli bir alanda (tıp, denizcilik, petrol, yabancı dil vb.) uzmanlaşmak üzere açılmaktadır. Üniversiteler diğer alanlarda da eğitim vermekle birlikte her üniversitenin en iyi olduğu alan kendi alanıdır” (Sezen,2009,38-39).

Çizelge-2: ÇHC’de Yükseköğretim Mezunlarının Sayısı

Yıl	Ön lisans ve Lisans	Yüksek Lisans ve Doktora
1978	165.000	9
1988	553.000	40.838
1998	830.000	47.077
2003	1.877.000	111.091

Kaynak:(Sezen, 2009,45)

Çizelgelerden görüldüğü gibi, Çin bilim kuşağını oluşturma yolunda hızla ilerlemektedir. Bu hızlı ilerleme, Çin’in her alanına olumlu yansımıştır. Aslında, Çin’in bugünkü başarısı çizelgelerde açıkça görülmektedir. İnsana yatırım yapmanın karlı sonucunu elde etmişlerdir. Bu, ülke için en büyük sermayedir. Başta ülkemiz olmak üzere, bütün geri kalmış ülkelerin Çin’i örnek alması gerekir.

Çin, insan yetiştirme seferberliğini sadece ülke sınırları içerisine hapsedmiş değildir. ABD, Japonya, Kanada, Avustralya, İngiltere, Fransa ve Almanya ülkeleri başta olmak üzere dünyanın farklı ülkelerine öğrencilerini göndererek eğitime devam etmektedir. Özellikle de mühendislik, fen bilimleri ve işletme alanlarında yurt dışı eğitimi alarak, dünya eğitim nimetlerinden de yararlanmaktadırlar.

Çin, yurt dışında eğitim gören öğrencilerinin beyin göçü haline gelmesine engel olmaktadır. Bunun için öğrencilerine ülkelerinde her türlü olanaklar sunmaktadır. Bu sayede yurt dışındaki bütün öğrencilerinden de hiç kayıpları olmamaktadır. Bu nedenle de, Çin yurt dışındaki öğrencilerine beyin bankası gözüyle bakmaktadır. Bu beyin bankası öğrencileri sayesinde Çin’in üç üniversitesi en iyi 500 üniversitenin içerisine girmiştir. Bu başarılarını destekleyen en önemli etkende,

bu öğrencilerin Çin’de kurdukları 758 ileri teknoloji araştırmaları yapan firmalarıdır (Özsoylu,2009,93).

Çin nüfusunun diğeri bir özelliği de, hızla şehirleşmesidir. Örneğinin, 1953-2001 yılları arasında şehir nüfusu %13’ten %38’e çıkmıştır. Bunun sonucunda da, şehirler büyük ölçüde genişlemiştir (Diamond, 2006,438).

Nüfus ve sosyal hayat bölümü, Çin sosyal bilimcileri tarafından 2002 yılında yayımlanan “Çin’in Toplumsal Yapısı” raporuyla noktalacaktır. Bu raporun bulguları şunlardır:

“ (1) En tepede yaklaşık 16 milyondan oluşan ilk grup, toplumun yüzde 2,1’lik kesimini oluşturmaktadır. Bu kesim, hükümet ile parti yöneticilerinden oluşmaktadır.(bu kesim, 1978’de yüzde 0,98’lik bir orana tekabül etmekteydi).

(2) Genel müdürler, yönetim kurulu üyesi, kamu işletmelerinin üst düzey yöneticilerinden oluşan ikinci katmanda nüfusun yüzde 1,5’lik kısmı bulunmaktadır.(1978’de yüzde 0,28 idi)

(3) Özel işletmelerin sahipleri ve yöneticileri üçüncü sırada yer almaktadır. 1978’de böyle bir kesim bulunmamaktaydı. 2001 yılı sonunda sayısı 1,76 milyonu buldu.

(4) Orta kesimin üst seviyesini oluşturan çok iyi eğitilmiş teknik personel, uzman ve danışmanlardan oluşan yüzde 5,1’lik yeni sosyal sınıf dördüncü katmanı oluşturmaktadır. Bu grup, sanayi petrollerinde yüzde 20’lik bir orana ulaşırken, kırsal alanda yüzde 1,3’ün altına düşmektedir.

(5) Büro ve yönetim alt kademelerinde bulunanlar yüzde 4,8’lik bir orana ulaşmaktadır. Büyük kentlerde bu kesimin oranı yüzde 15’lere ulaşmaktadır. Gelecek yıllarda bu oranın çok daha fazla yükseleceğinin tahmin edilmektedir.

(6) Ayakkabı tamircisinden kuaför vs. gibi zanaatla uğraşan ve küçük dükkan-tezgah sahiplerinin oranı yüzde 4,2’dir. 1978 yılında bu oran yüzde 0,03 civarında idi. 2000 yılı sonunda bu gruba giren kayıtlı işletmelerin sayısı 31,6 milyondur.

(7) Orta sınıfın en alt kesimini oluşturan ve yüzde 12'lik bir orana sahip kesim ise hizmet sektöründe memur olarak çalışanlardır.

(8) Alt sınıfı oluşturan ilk dilim, sanayi sektöründe ve inşaat firmalarında çalışan işçilerden ve yüzde 22,8'lik bir kesimden oluşmaktadır. Bu grup içerisinde yüzde 7-8'lik kısım, kırsaldan kente göç ederek çalışan işçilerden oluşmaktadır.

(9) Yüzde 44'lik oranla en geniş grubu oluşturan çiftçiler en altlarda yer almaktadır. Bu oran, 1978 yılında yüzde 67,4 civarında idi.

(10) Son sırada ise yoksulluk sınırının çok altında ve genelde kentlerde yaşayan işçiler ve zaman zaman çalışanlar bulunmaktadır. Yüzde 3,1'lik orana sahip bu kesim, 1978'de yüzde 4,6'luk orana sahipti. Ancak günümüzde bu oranın yüzde 3,1'den daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu çalışmanın açıklanmasından sonra resmi açıklamaya göre 20 milyon Çinli bu gruba dâhildir.

Bu çalışmayı yapanlar, Çin'deki sosyal yapılanmayı gelir durumuna göre beş ana gruba ayırmışlar, üst ve alt katmanların yanı sıra orta sınıf, üst orta sınıf ve alt orta sınıf olarak tanımlamışlar ve özellikle orta sınıfın yaşam tarzının farklılaştığını ifade etmektedirler.

Orta sınıfın oluşumu Batı'da yüzyıllık bir süreçte şekillenirken, Çin'de bu süreç henüz yeni başlamıştır. Orta sınıfın genç nesilden oluştuğu ve Batılı yaşam tarzına özendikleri bilinmektedir. Bu yeni oluşan sınıfın tasarruf eğilimi düşük, tüketim, özellikle marka tüketimleri yüksektir. Kendilerine özgü, İngilizce kelimeleri kullanarak konuşmaktadırlar. Tek amaçları zengin olmaktır.

Yeni toplumsal yapının ortaya çıkardığı bir diğer önemli sorunda gelir dağılımının bozulmasıdır. Dünya Bankası'nın 1997 yılında yaptığı çalışmaya göre Çin'deki gelir dağılımı, Asya ülkeleri içerisinde en kötü olanıdır. Çin'de yapılan çalışmalara göre gelir dağılımının önemli göstergelerinden biri olan Gini Katsayısı gelir dağılımının önemli göstergelerinden biri olan Gini katsayısı her geçen yıl daha kötüye gitmektedir. 1980'de Gini katsayısı 0,33 iken, 2000'li yıllarda 0,4'ü aşarak 0.46 olmuştur.

1978 sonrasında, reformların ilk yıllarında yaşanan her yenilikten Çinlilerin büyük bir kısmı olumlu etkilenmekte iken; 1990'ların ikinci yarısından itibaren, bir grup zengin olmakta, bir kesim ise yoksullaşmaktadır. China's Grand Strategy olarak isimlendirilen ve 2025 yılına kadar hedeflerin belirlendiği stratejide, bu olumsuz gelişmeyle mücadelenin önemi vurgulanmış, yoksullara yönelik geliştirilmesi gereken politikaların önemine dikkat çekilmiştir" (Özsoylu,2009,101-104).

4.1.5.Siyasi Hayatı

Çin Halk Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren siyasi çizgisinden taviz vermeden ilerlemektedir. Sadece, siyasi gelişmişliğini sağlayacak şekilde reformlar gerçekleştirmiştir. Yapılan bu reformlar, genel yapısına zarar vermeyecek düzeydedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin siyasi hayatında, Batı'nın siyasi sahnesinde olduğu gibi, kukla devletler mevcut değildir. Batı, Uluslar arası Para Fonu, Dünya Bankası, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Dünya Ticaret Örgütü ve NATO tarafından yönetilmektedir (Tanilli,2010,401).

Çin Halk Cumhuriyeti her ne kadar bu kuruluşlarla ilişki içerisine girse de, kendilerini yönetmelerine her zaman engel olmaktadır. Yani, kuruluş felsefeleri olan emperyalizme karşı mücadeleye devam etmektedirler. Karaca'nın(2008,130), "Güç Olma Stratejisi Çin" kitabında da belirttiği gibi, siyasi ilişkilerini karşılıklı saygı prensibiyle yönetmektedirler.

Çin Halk Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren ÇKP liderliğinde çok partili işbirliği ve siyasal danışma sistemiyle yönetilmektedir (Sezen,2009,49). Kendisi iç yönetim olarak sosyalist-merkeziyetçi bir yapı içinde ekonomik ve sosyal politikalarını zorlanmadan, tek merkezli olarak yürütebilir. Örneğin, Hindistan gibi değil, iç denetim ve dış politika partinin elindedir (Manisalı,2006,49).

"Çin'de liderler yeniden seçilebilmek için birbirleriyle boğuşmak yerine, uzun vadeli amaçlara ulaşmak için çaba harcıyorlar. Ülkeyi yönetme yetkisini almanın dayanağı ise seçim değil, elde edilen başarı oluyor" (Naisbitt,2011,279).

4.1.6.Güvenlik

Güvenlik politikasının içine ekonominin, kültürün, teknolojinin ve hatta ekolojinin yerleşebilmesi, Çin'in Amerika Birleşik Devletlerine karşı yürüttüğü çok kutuplu dünya düzeni politikasının bir sonucudur. Çünkü ABD öncülüğünde Batı bunları kullanarak dünyayı kendi istediği şekilde şekillendirmeye çalışmaktadır.

Kapitalist dünyanın hedefi önce Moskova iken, şimdilerde ise hem Moskova hem de Çin olmuştur. 1980'lerde bunu bizzat kendileri söylemiştir. Bundan dolayı 4 Haziran 1989 tarihinde gerçekleşen Tiananmen olaylarına da bizzat kendileri destek vermişlerdir. Yani temel politikaları olan, ülkelerin iç içlerine karışma politikalarını Çin'de de uygulamışlardır (Balbay, 2010, 185-186).

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, ABD öncülüğünde Batı kendi dışındaki bütün ülkeler için tehdit olmuştur demek pek yanlış olmazsa gerek. Örneğin Asya ve Ortadoğu topraklarında başlatmış oldukları saldırganlık tutumları bunun en açık göstergesidir. Afganistan üzerinde Orta Asya'ya, Irak üzerinden Hazar Havzasına yönelen bir savaş başlatıldığı inkar edilmeyecek düzeyde bir gerçekliktir (Çeçen, 2006,300).

Batının bu saldırganlıkları üzerine, Çin başta olmak üzere bölgesel işbirliği şart olmuştur. Bu amaç doğrultusunda, bölgede şu örgütlenmelere gidilmiştir: Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği(APEC), Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği(ASEAN) ve Şanghay İşbirliği Örgütü (Karaca, 2003, 91).

Bu bölümü, Çin'in güvenlik konusuna yaklaşımı ile sonlandırılacaktır. Çin güvenlik konusundaki yaklaşımını şu şekilde özetlemiştir:

- (1) “Güvenlik anlayışı genel ve çok taraflıdır. Bir devletin güvenliği sadece kendisiyle ilgili değildir, aynı zamanda diğer ülkelerin güvenliği de hesaba katılırken diğer ülkelerin desteğinden de ayrı kalınmamalıdır.
- (2) Güvenliğin işbirliği niteliği vardır. Güvenliğin belirgin düşmanı yoktur, güvenliği kazanma yolu işbirliğidir, karşı koymak değildir.
- (3) Güvenliğin kapsamı özelliği vardır. Güvenlik sadece siyasi ve askeri alanları değil aynı zamanda ekonomik, teknolojik, kültürel, ekolojik alanları da içermektedir.

- (4) Güvenliğin oluşturulmasında belli bir mekanizmaya ve yasaya ihtiyaç vardır. Karşı gücün zor durumda bırakılmasıyla Çin kendi güvenliğini sağlayamaz. Bu bağlamda, Yeni Güvenlik Konsepti'nin çekirdeği işbirlikçi güvenlidir. Bu güvenliğin kazanılmasının iki şartı, ortak çıkar ve karşılıklı güvendir. Ayrıca eşit olarak karşılıklı çıkarları sağlamak ve işlerine karışmamak ilkelerine uyulmalıdır. Yeni Güvenlik Konsepti, eşitlik, görüş alışverişi, karşılıklı anlayış, karşılıklı güven, üçüncü tarafa yönelik olmayan bir sistemin içinde oluşturulmalıdır” (Balbay,2010,189-190).

4.2. Zamanın Özellikleri

Her dönemin kendine has özelliklerinin olduğu bir kesinliktir. Ancak bu özelliklerinin içerisinde bazıları vardır ki, kendinden sonraki dönemleri de önemli ölçüde etkileyecek bir özelliğe sahip olurlar. Bu dönemde, günümüze kadar etkisini hissettiğimiz başlıca özellikleri; Sovyetler Birliğinin dağılması ve Küreselleşme sürecidir.

4.2.1.Çin'in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişini Hızlandıran Zamanın En Önemli Siyasi Özelliği: Sovyetler Birliğinin Dağılması

Rusya'daki 1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nden önceki Rusya'nın durumunu Bozdağ (1987,273) şu şekilde aktarmaktadır:

“Devletin geliri, tarıma dayalı... Tarım, okuması yazması yok cahil köylünün elinde... Çar, bir soylular sınıfı üretmiş... Her birinin çiftlikleri, köyleri, köleleri var... Bu soylular, kendi çiftliklerindeki toprağa bağlı köylüler üzerinde sonsuz haklara sahip; isterlerse falakaya yatırır, isterlerse aç bırakırlar; sadece öldürmezler!... Her şey derebeylik kokmaktadır” (Bozdağ,1987,273).

Sosyalist devriminden önceki Rusya'nın durumunu aktaran bu kısa özetten sonra, Sovyetler Birliğinin kuruluşuna geçebiliriz.

Sovyetler Birliği, 1917 Ekim Devrimiyle çok uluslu sosyalist bir devlet olarak kurulmuştur. Bu kuruluş, tarihe yön veren bir kuruştur. Çünkü kapitalist dünyaya bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Tarih sahnesinde, kuruluşundan yıkılışına kadar önemli bir rol oynamıştır. 1917-1990 arası Soğuk Savaş dönemi olarak

adlandırılmıştır. Çünkü bu dönem boyunca Sovyetler Birliği, kapitalizme karşı sosyalizmin savunuculuğunu yapmıştır.

Özellikle 1945-1990 yıllarında, dünya iki kutba ayrılmıştı. Kapitalist dünyanın başını ABD çekiyordu. Bunun askeri örgütü NATO idi. O dönemde sosyalist dünyanın lideri ise Sovyetler Birliği idi ve Rusya tarafından temsil ediliyordu. Bu birlik ise, Varşova Paktı çerçevesinde bir askeri güce sahipti. İşte bu iki büyük güç, dünyaya daha fazla egemen olmak için yarıştıydı. Ama bu iki güç bu yıllar arasında, askeri çatışma yolunu (sıcak savaş) değil de propaganda yolunu seçtiler. Bu psikolojik savaşa “Soğuk Savaş” adı verilir (Zelyut, 2013).

Manisalı (2004,43-45) “Kapitalizmin Temel İçgüdü” kitabında, Sovyetler Birliğinin dünya için önemini şu şekilde aktarıyor:

Soğuk Savaş döneminde kapitalizmin sınırları, Doğu Bloku sayesinde sınırlanmıştı. Doğu Bloku’nun birliği oluşturan Varşova Paktı ise, bu sınırlamanın sorumluluğunu üstlenmişti. Bu birlik her anlamda Batı’nın baskıcı saldırganlığı karşısında sığınılan bir yuva görevini görmekteydi. Türkiye’de, Kurtuluş Savaşı’nda bu yuvanın nimetlerinden yararlandı. Ayrıca, ABD’nin Küba ve Vietnam işgali girişimleri ve Ortadoğu Arap ülkelerine yönelik saldırılarda Varşova Paktı sayesinde engellenmişti.

Günümüzde bu birliğin önemi bir kez daha açıkça görülmektedir. Çünkü, ABD ve İngiltere’nin Irak’ı bu kadar kolay işgal etmesi Sovyetler Birliğinin dağılması sayesinde (2004,43-45).

Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında da Çin’in en büyük destekçisidir. Yani, bu birlik mazlum ulusların her zaman yanında yer almıştır. Bu nedenle bu birliğin dağılması sadece bölge insanı için değil, bütün mazlum ulusların zararına olmuştur.

Bu bölümün asıl amacı Sovyetler Birliğinin dağılmasından bahsetmek olduğundan, bu özet bilgiler yeterli bulunmuştur. Şimdi Sovyetler Birliğinin dağılması konusunda bilgiler verilecektir.

Bu birliğin yıkılmasına yönelik açıklamalara, Tanilli’nin bu konudaki ifadeleriyle başlanacaktır. Tanilli, Sovyetlerin yıkılış nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

“Sovyetlerin yıkılışının nedeni silahlanma yarışı değildir; XX. yüzyıla, XIX. yüzyıldan kalma sorunları XVIII. yüzyılın yöntemlerine başvurarak çözmesidir” (Tanilli,2010,365).

Çeçen (1999,288) ise, Sovyetler Birliğinin dağılmasının nedenini, halkın ihtiyaçlarını karşılayamamasına bağlamaktadır. Karşılayamamasının nedenini de şu şekilde açıklamaktadır: SSCB İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra sürekli bir ekonomik darboğaz içindeydi, ama ideolojik bir devlet olduğundan, tüm dünyayı sosyalist bir çizgiye getirme doğrultusunda Batının temsilcisi ABD ile özellikle uzay savaşını sonuna kadar sürdürmesidir(Çeçen,1999,288).

Ölmezogulları (2008,194-195), Sovyetlerin dağılmasının nedeni konusunda şu çözümlenmeyi yapmıştır: (1) İşletmelere tanınan özerklik, (2) fiyatların serbest bırakılması, (3) enflasyonla birlikte giderek artan bütçe açıkları, (4) ihracatın doğalgaz ve petrol kaynaklarına bağımlı olması gibi durumlardan kaynaklandığını belirtmiştir.

Brzezinski ise (1992,222), Sovyetler Birliğinin dağılmasının nedenini Rus olmayan kitlelerin milliyetçilik bilincine erişmelerine bağlamaktadır. Kitlelerin milliyetçilik bilincine erişme sürecini ise, beş aşamada ele almaktadır. Bu aşamaları şu şekilde açıklamaktadır: **Birinci aşama**, milliyetçilik bilinçlerini yaşatma istekleridir. **İkinci aşama**, milletlerin milli dil bağlamında gerçekleşen milli kültürlerini canlandırma duygularıdır. **Üçüncü aşamada**, milli ekonomilerini belirleme arzularıdır. **Dördüncü aşama**, milletlerin milli politikaya sahip olma yolundaki çalışmalarıdır. Son aşaması olan **beşinci aşama** ise, milletlerin kendilerine ait devlet kurma istekleridir.

Genel anlamda kapitalist güçler ise, Sovyetlerin dağılmasının nedenini sosyalizmin olmazsa olmazlarından olan planlamalara dayandırmaktadırlar. Tanilli, kapitalistlerin bu dayandırmalarına şu açıklamayı getirmiştir: Sovyetler, planlamayı uyguladığı için değil, aslında uygulayamadıkları için dağılmıştır. Planlamayı bilselerdi; halkın temel ihtiyaçlarını karşılamak yerine aşırı silahlanma ve uzay yarışına girmezlerdir. Yani, halkın gereksinimlerini karşılamak yerine gösterişi seçtiler. Bu da planlamayı bilmediklerinin en açık göstergesidir (Tanilli,2010,364).

Bilbilik (2008,28), “Amerikan Kuşatması” kitabında Sovyetler Birliğinin yıkılmasının nedenlerinden birinin de, 1977 tarihli SSCB Anayasası’nın 72. ve 78. Maddeleri olduğunu belirtmektedir. Bu maddelerin içerikleri şu şekildedir:

“72. madde, her bir cumhuriyetin, Sovyetler Birliği’nden serbestçe ayrılma hakkı olduğunu kabul etmektedir. 78. Madde ise her bir cumhuriyetin sınırlarının değişmez olduğunu ve bu cumhuriyetlerin rızaları olmadan değiştirilemeyeceğini kabul etmiştir.”

Aren (2008,289), “Sosyalizmin Yeni Yolu” kitabında Sovyetler Birliğinin dağılmasının nedenlerini dört başlık altında özetlemiştir: “ (1) Merkezi planlamanın yetersizliği, (2) Dış dünyaya kapalı olma ve kapitalist kuşatma, (3) Silahlanma yarışının ağır yükü, (4) Bütün bunlarla ilişkili olarak yönetimin demokratik olmayışıdır”

Manisalı (2004,45) “Kapitalizmin Temel İçgüdüğü” kitabında, Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonraki dünya hakkında şu bilgileri vermektedir:

1990 sonrasında Sovyetlerin Dağılması ile ABD ve AB kendi çıkarlarına hizmet edecek düzeni kurma çalışmalarına başladılar. Temel amaçları; kendi dışındaki ülkelerin iktisadi, siyasi, askeri ve kültürel alanlarını kendi istekleri doğrultusunda şekillendirmektir. Faşist bir politika ile ya kabul edersin ya da yok olursun siyasetini izlemeye başladılar. Bir nevi Hitler’i aratmayan faaliyetlerle 21. yüzyılı bizlere yaşatma yarışına girdiler.

Çinli yöneticilerin, Sovyetlerin dağılması sonucunda kapitalist dünyaya cevapları şu şekildedir:

“SSCB’nin çökmesinden sonra dünyada sosyalizmin yok olduğu görüşü hâkim oldu. Oysa biz yeryüzündeki her beş kişiden birinin yaşadığı bir ülkedeyiz. Adımızda sosyalizm var ve bunu düşürmeyeceğiz. SSCB, dünyada kendi sisteminin etkin olması için gücünü aşan bir çaba harcadı. Bu süreçte geleceği görmekte de zorlandı.

Bugün sosyalizm açısından durum şudur; sosyalizm ölmemiştir, Sovyetler yenilmiştir. Bu olay tabii ki, sosyalist düşünce açısından olumlu bir şey değildir. Bir gerilemedir ama yok oluş değildir.

Bu gerileme bizim karamsar olmamızı gerektirmez. Tarihe biraz derin baktığımızda, kapitalist sistemin, sosyalist anlayıştan çok şey aldığını görürüz.

Sosyalizm kendisini koruma kaygısı içinde bilgi çağındaki dönüşümü ve rekabetçi anlayışı yakalayamadı. Biz zamanla bunu başaracağız.

Sosyalizmin gerilemesinin ve bunun yerini doldurma iddiasında da bulunan kapitalist anlayışın insanlığın sorunlarını çözeceğine inanmıyoruz. İnsanlık orta vadede, sosyalizmin daha insancıl bir sistem olduğunu anlayacaktır” (Balbay,2010,183-184).

Araştırmanın ana konusu, Çin Halk Cumhuriyeti’nin sosyal piyasaya geçiş nedenlerini çözümlenektir. Bu çözümlenme aşamasında Sovyetlerin dağılmasının da, bu geçiş üzerinde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

“Tarih her zaman öğreticidir. Tarih, dünü anlatırken bugünü aydınlatır ve yarınlar için de bir şeyler sezdirir” (Tanilli,2010,355). Tanilli’nin bu ifadesinden hareketle bizlerde şunu söyleyebiliriz ki; Çin, tarihi çıkarsamalarını yerinde ve zamanında yapmıştır. Yerinde ve zamanında kavramlarını şu şekilde açıklayabiliriz: **yerinde kavramı**, Sovyetler Birliği, Doğu’nun Batı karşısında koruyucusuydu. Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla böyle bir güç ortadan kalkmıştır. Çin, bölgede bu güç eksikliğinin yerini doldurma gerekliliğini fark etmesi ve bunun içinde sosyalizmin güçlenmesinin önündeki engellerin kaldırılmasıdır. **Zamanında kavramı** ise, Sovyetlerin dağılmasından kısa bir süre sonra, sosyal piyasa ekonomisine geçişini gerçekleştirmesidir. Çünkü Sovyetlerden sonra sosyalist devlet olarak hedef olabilecek bir konumdaydı. Bu konumunun zedelenmesine engel olabilecek bir zaman diliminde piyasaya geçişini gerçekleştirmiştir.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Çin Halk Cumhuriyeti, bir gerçeği ortaya çıkarmıştır. Bu gerçek şudur: Sovyetlerin dağılması sosyalizmin sonu değildir. Çünkü Çin sosyalist bir devlet olarak, aynı dönemlerde hızlı bir yükselişe geçmiştir.

4.2.2.Çin’in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişini Hızlandıran Zamanın En Önemli Ekonomik Özelliği: Küreselleşme Sürecinin Dünyaya Hâkim Olması

Küreselleşme, sermayenin dolaşımının olağanüstü hızlanması, devrim niteliğinde teknolojik gelişme ve sermayenin dolaşımının yeni teknoloji ile hızlanmasının yanı sıra etki alanının da genişlemesidir (Ölmzoğulları,2008,245).

Adda'ya (2010,10) göre küreselleşme, dünya çapında sermaye birikimine engel teşkil eden fiziksel ve hukuki sınırları sarma, delme ve sonunda yok etme sürecidir.

Hacısalihoglu'na (2000,18) göre küreselleşme ise, üretimin, tüketimin, ticaretin ve yatırımın uluslar arası piyasalara terk edilmesidir.

Yeldan'a (2011,13) göre küreselleşme ise, bütün iktisadi kararların sermaye sahiplerine hizmet edecek şekilde şekillenmesidir.

Tanilli'ye (2010,115) göre küreselleşme ise, kapitalizmin, halkların bağımsızlığı kadar siyasal rejimlerdeki çeşitliliği de umursamadan, gezegenin en ücra köşelerine kadar sokulmasıdır.

Bu tanımlamalardan hareketle, biz de şu tanımlamayı yapabiliriz ki; **küreselleşme**, insanın, insan olmaktan çıkması, doğanın ise, doğa olmaktan çıkması sürecidir.

1940'lı yılların başında gündeme gelen küreselleşme, 1960 ve 1970'lerde meydana gelen olaylarla da geçerliliğini koruyan bir kavram haline geldi.

1960'larda dünya kutuplaşmaya doğru gitmekteydi. 1970'lerde ise, petrol kriziyle dünya ekonomi alanında bunalımlar yaşamaktaydı.

Küreselleşme bu süreçlerle birlikte, bir kurtuluş yolu olarak yeni kavramlarla desteklenmeye başlandı. Örneğin, ekonomi alanında, "ekonomi bütünleşmesi (entegrasyonu)" ve siyasi alanda ise, "siyasi bütünleşmesi" gibi.

Bu desteklemelerin sonucunda, 1980'li yıllarda "küreselleşme" temel bir kavram haline dönüştü. 1990'larda ise, küreselleşme akademik yaşamın içerisine girdi. Bu alanda birçok araştırmalar yapıldı.

Günümüzde ise, tam teşkilatlı şekilde geçerliliğini korumaktadır (Guoliang ve Guangqing, 2011,10-11).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, kapitalizm dünyaya küreselleşme ile birlikte daha kolay yayılmaya başlamıştır. Küreselleşme, Çin gibi komünist ülkeler dışındaki ülkelere IMF ve Dünya Bankası gibi mali kuruluşlarla giriş yapmıştır.

Direk konumuzla ilgi Çin'e girişi ise, şöyle olmuştur: Çin kapılarını dünyaya açması sayesinde giriş yapabildiği. Yani, mali bir bağımlılık yaratmak amacıyla Çin'e girişi gerçekleştirememiştir.

Küreselleşme, mali kuruluşlarıyla giriş yaptığı ülkelerde mali bağımlılık yaratır. Örneğin, 1980’lerde Afrika ve Latin Amerika borç krizi içerisindeydi. IMF ve Dünya Bankası bu ülkelerin borçlarını ödemelerine yardımcı olmak amacıyla giriş yaptılar. Ancak, borçlarını ödemelerine yardımcı olmak yerine bu ülkelerin ekonomilerini kapitalizme hizmet edecek şekilde şekillendirdiler (Adda,2010,9).

Çoşkun (2011,11), küreselleşmenin amaçlarını şu şekilde ortaya koymuştur:”
(1) Dış ticaret tamamen serbestleşmeli, gümrük duvarları kaldırılmalıdır. **(2)** Finansal sermaye en üst düzeyde hareket etme yeteneğine ve serbestliğine kavuşmalıdır. **(3)** Devlet harcamaları ve yatırımları kısılmalıdır. **(4)** Ekonomi içindeki devlet kuruluşları olan, kamu iktisadi teşebbüsler (KİT’ler) vakit geçirilmeden özelleştirilmelidir. **(5)** Ulusal devletler önemlerini yitirmişlerdir, merkezi devletlerin yerini yerel yönetimler almalıdır. Yerel yönetimler küresel pazarlara açılmalıdır.

Küreselleşmenin 21.yüzyıla getirdiklerini, **Tanilli** (2010,116-117) “ İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?” kitabında şu şekilde aktarmaktadır: “Kitlese işsizlik, eksik istihdam, geçicilik ve eğretilik, dışlanma... Avrupa’da elli milyon yoksul, bütün dünyada da bir milyar işsiz ve tam istihdam dışı insan bulunuyor. Erkeklerin, kadınların, daha da korkuncu çocukların aşırı biçimde çalıştırılıp sömürülmesi var. Bugün, bir örneği daha önce görülmemiş hoyrat koşullarda sömürülen 300 milyon çocuk var dünyada.

Dünya yağma dönemine girmiştir. Büyük gruplar, çevreyi ölçsüz derecede yağmalıyor; aslında insanlığın ortak mülküne dahil doğa zenginliklerinden –dizginsiz duraksız- çıkar sağlıyorlar. Ona, iş çevrelerinin ve büyük bankaların karanlık kaynaklardan kazandıkları da eşlik ediyor; bu çevreler ve bankalar bu yollarla elde ettikleri yılda 1.000 milyar doları aşan bir meblağı aklayıp piyasaya sürüyorlar ki, insanlığın üçte birinin brüt ulusal hasılasının üstündedir.

Birleşmiş Milletlerin yayınladığı İnsansal Kalkınma Üstüne Genel Rapor’a (1998) göre, “ 1960’ta, dünya nüfusunun en zengin ülkelerde yaşayan yüzde 20’sinin geliri en yoksulların gelirinden 30 kez fazla iken, 1995’te bu fazlalık 82 mildir”! 70’ten fazla ülkede, kişi başına gelir yirmi yıl öncekinden daha aşağıda. Bütün dünyada, üç milyara yakın insan – insanlığın yarısı- günde 10 franktan az bir gelirle yaşıyor.

Dünyanın en zengin üç kişisi, en yoksul 48 ülkesinin – ki dünyadaki devletlerin dörtte biri demektir- brüt iç hasılasının toplamından fazla bir servete sahipler!

Malların ve metaların bolluğu, görülmemiş düzeylere erişmiş halde; ama evsiz ve işsiz ve yeterince yiyeceği olmayanların sayısı da durmadan artıyor. Böylece, gelişmekte olan ülkelerdeki 4,5 milyar insandan üçte birine yakını içilebilir suya hasret. Çocukların beş biri, yeterince kalori ya da protein alamıyor. İki milyar kadar insan – insanlığın üçte biri- kansızlık çekiyor” (Tanilli,2010,116-117).

“Çin küreselleşme sürecini doğru algıladı. Uluslar arası ekonomik yarışta başarının, dünya pazarlarında rekabet edebilecek büyük firmalarla sağlanabileceği bilinciyle davrandı. Küresel bir güç haline ancak bu bilinçle gelinebilirdi. Bu ilkelere hareketle, kamu kuruluşlarını (KİT’lerini) satmadı; tersine onların daha da büyümesini, dış pazarlarda daha başarılı olmalarını sonuna kadar destekledi. Bu stratejinin büyük getirisiyle, ekonomik olarak her geçen gün daha da güçlendi; yüzde 10’ları aşan büyüme hızlı artan üretimi ve dış ticaretiyle, dünya ekonomisinin gidişini belirleyen bir konuma yükseldi. İşte Çin’in yarattığı bu ekonomik mucizede devletçiliğin, devletin ekonomiye doğrudan müdahalesinin, devlet işletmelerinin çok büyük bir payı vardı”(Kepenek, 2007).

ÜÇÜNCÜ KESİM

SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇEN ÇİN HALK CUMHURİYETİ EKONOMİSİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmanın ana kaynağını oluşturan bu kesimdir. Bu kesimde, Çin Halk Cumhuriyeti'nin “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Nedenleri ve Sonuçları” değerlendirilmiştir. Beş bölümden oluşan bu kesimin **ilk bölümünde (Tezin 5. Bölümünde)** Çin Halk Cumhuriyeti'nin “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Nedenleri” ekonomik, siyasal ve sosyal olmak üzere üç alt bölüm altında ele alınmıştır.

Tezin 6. bölümünde ise, Çin Halk Cumhuriyeti'nin “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişini Gerçekleştirenlerin” bu geçişi neden gerçekleştirdiklerini anlatan ifadelerine yer verilmiştir.

Tezin 7. bölümünde ise, “Çin Halk Cumhuriyeti'nin Piyasa Ekonomisine Geçişini Gerçekleştirme Biçimi” uygulama ve hazırlık olmak üzere iki alt bölüm altında çözümlenmiştir.

Tezin 8. bölümünde ise, “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişin Sonuçları” olumlu ve olumsuz olmak üzere iki alt bölüm altında değerlendirilmiştir. Bu kesimin son bölümü olan **9. bölümde** ise, Çin Halk Cumhuriyeti'nin “Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinden Alınabilecek Dersler” sunulmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kısa sürede elde ettiği ekonomik başarıyı, nasıl başardığını araştırmaktır. Bu nedenle elinizdeki araştırmada mevcut başarılarından söz etmek yerine, bu başarıyı nasıl elde ettikleri çözümlenmeye çalışılmıştır.

5. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN NEDENLERİ

Çin'in Sosyal Piyasa Ekonomisi'ne geçişini sadece ekonomik nedenlere bağlayarak açıklamaya çalışmak kısır bir döngü içinde dönmekten başka bir anlam taşımaz. Bu olayın siyasal ve sosyal boyutlarıyla ele alınıp incelenmesinin de bu geçişin asıl nedenlerini aydınlatması açısından önemlidir. Bu nedenle, bu bölümü üç

altbölüm altında ve onları da kendi aralarında alt başlıklara ayırarak incelemeye çalıştık. Bu 3 altbölümü şu şekilde ifade edebiliriz:

- Ekonomik nedenler
- Sosyal nedenler
- Siyasal nedenler

Ekonomik nedenlerin başlıca amacı; Sosyalist Ekonomik sistem ile kapitalist sistem arasındaki mücadelenin ekonomideki kalkınmasını engellemesinin önüne geçmektir. Bu geçişin temel nedenidir. Diğer ekonomik nedenlerine gelince de onları da genel anlamda iki ana başlık şeklinde ele alabiliriz: Bunları şu şekilde ifade edebiliriz:

- ihracata dayalı ekonomik kalkınmayı sağlamak ve
- Ülkeye sermaye akışını sağlamak.

Bu bölümde geçişin **sosyal nedenlerinden** bahsetmenin asıl amacı ise, toplum için gerekli olan **sosyal düzenin** ancak toplumun tümünün **İstihdam** olanaklarına kavuşması sonucunda ulaşabileceğini belirtmek ve Çin'in bu amaç doğrultusunda yaptıklarından bahsetmektir.

Bu bölümde ele alınan diğer bir konu ise, olayın **siyasal** boyutudur. Siyasal boyutundan bahsetmenin temel amacı ise, Soğuk Savaş bitimi anlamına gelen Sovyetler Birliğinin dağılmasının Çin'in bu geçiş kararı alması üzerindeki etkisinden bahsetmektir.

5.1.Ekonomik Nedenler

Ekonomiyi bir teraziye benzetirsek, bir kefesinde Çin, diğerinde ise ABD'nin olduğunu görürüz. Bu nedenle Çin ekonomisinin çözümlenmesini yapmadan önce ABD'nin içinde bulunduğu durumdan kısaca bahsetmek gerekir.

“Dış dünyadan her yıl milli gelirin yüzde 5,6'sı civarında net kaynak aktarımıyla ayakta duran bir ekonomi; tasarruf etmeyi unutmmuş, ücretleriyle gelirleriyle bağdaşmayan abartılı tüketim tutkunu bir halk; astronomik açık veren bir devlet; içte-dışta sınırsız borçlanma; üretimlerini ülke dışına taşıyan şirketler; kâğıttan varlıkların çığınca balonlaşmasıyla yaşayan bir finansal sistem...

Uluslar arası rezerv düzeyleri bakımından Çin ilk sıradadır; bunların toplamı 3.2 trilyon (3200 milyar) dolara ulaşmaktadır ve bunların (en az) 1.2 trilyon doları ABD hazine bonolarından(borçlarından) oluşmaktadır” (Boratav, 18.03.2012).

Demek ki günümüz ekonomisinde, Çin terazinin karlı kısmını oluştururken; ABD ise zarar kısmını teşkil etmektedir.

5.1.1.Sosyalist Yöntem İle Kapitalist Yöntem Arasındaki Mücadelenin Ülkenin Kalkınmasını Önlemesine Engel Olmak

Bu bölüm, üç alt bölüm halinde ele alınıp incelenmiştir. Bu şekilde, bu bölüm hücrelere bölünür gibi en ince ayrıntısıyla çözümlenmeye çalışılmıştır.

5.1.1.1.Çin’de Saf Bir Kapitalizmin Uygulanmamasının Nedenlerinin Çözümlenmesi

Çin’de saf bir kapitalizm uygulanmamasının nedenlerini çözümlmeden önce, kapitalizmin ortaya çıkardığı sorunlardan söz etmek gerekir. Aren (2009,32-34), “Ekonomi Dersleri” kitabında bu sorunları dört başlık altında ele almıştır. Bunlar şunlardır: Üretim sorunu, gelir bölüşümü sorunu, işsizlik sorunu ve ekonomik gelişme sorunudur.

Aren, bu adlandırmalara da şu açıklamaları getirmiştir:

Üretim sorunu, üretim gerçekleşirken temelde karşılaştığı sorun üretimin kimler tarafından ve ne kadar üretileceğidir. Çünkü genel iktisadi üretim seyrinin ana amacı, kıt kaynaklarla en rasyonel şekilde toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ancak, kapitalist dünyada bu ana amaç tamamen yön değiştirmiştir. Tek amacı, daha fazla kar etmek olan kapitalizmde, toplumun gereksinimleri önemli değildir. Hangi mal veya hizmet karlı ise o yönde üretim gerçekleştirilir.

Kapitalizmin üretime dair bir noktasını daha belirtmek gerekir. Üretim toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek bir şekilde gerçekleşse bile, o mal ve hizmetten yararlananlar sürekli bir sorunla karşılaşır. Çünkü, günümüz sermayedarları insan ve doğaya karşı sorumsuzca hareket etmektedirler.

Gelir bölüşümü sorunu, kapitalist dünyada üretim gerçekleşirken; gelir sermayedarların elinde toplanır. Sermayedar sahipleri de genelde toplumun en az kısmını oluşturur. Bu az kısım da aynı zamanda, geriye kalanların gelirlerini

belirleyenlerdir. Ancak bu belirleyici kişiler, kapitalizmin daha fazla kar mantığıyla elde ettikleri gelirin büyük bir kısmını ellerinde tutmaktadırlar. Yani, toplumun çoğunluğu düşük gelire yaşama mahkûm durumdadır.

İşsizlik sorunu, kapitalizm dünyasında işçi, her zaman bulunan bir eşya olarak görülür. Bundan dolayı da işçiyi istediği zaman işe alacağı, istediği zamanda çıkarabileceği bir sistemin oluşması için faaliyetlerini sürdürür. Bundan da başarılı olur.

Kapitalizm, kar peşinde olduğundan; bir malla veya hizmette karşı toplumda talep azalmış ise, bu yöndeki üretim hemen durur. Dolayısıyla, burada çalışanlarda işsiz kalır. İşçiler bu durumda hak arasalar bile; bir sonuç almaları çok sordur. Çünkü sistem, kar etmiyorsa işi durdurma hakkını işverene vermektedir.

Ekonomik gelişme sorunu, ekonomik kaynaklar bu düzende kapitalist sınıfın elindedir. Dolayısıyla, üretim kararı da bu sınıf tarafında verilmektedir. Genelde de, bu sınıfın aldığı karar ile toplumun aldığı karar uyuşmamaktadır. Yani, ekonomik gelişmenin toplumun sosyal refahını artıracak yönde işlemesi bu düzende sordur (Aren,2009,33-34).

Çin modern döneminde (1840-1949) yarı sömürge ve yarı-feodal bir toplumdur. 19 yüzyılın ortalarından bu yana, yüz yıldan çok daha uzun bir süre, çeşitli politik güçler Çin’de kapitalizmi uygulamak amacını gütmüşlerdir. Bu nedenle Çin’in modern tarih dönemi genelde emperyalist güçlerle savaş şeklinde geçmiştir. Emperyalistlerin temel amacı Çin’i sömürmektir. Çin bu dönemde emperyalistlerin saldırılarından kurtulmak için çözümü, Batı’nın fikirlerini olduğu gibi alıp uygulamakta bulmuştur. Bu fikirlerle ülkeye giren kapitalizm uygulamaları, Çin’i sürekli ekonomik çıkmazlara sürüklemiştir. Ülkenin ekonomisi, bilimi ve kültürünün gelişimi büyük ölçüde engellenmiş ve ülke halkının yaşamı hemen hemen dayanılmaz hale gelmiştir. Hemen burada belirtmek gerekir ki, Çin’i bu geriliğe iten tamamıyla Batı’nın fikirlerinin kendilerini kurtaracağını sanıp; saf kapitalizmi uygulamalarının sonucudur. Bu durumun sonucunu, Batın’nın fikirlerinin aynen alınıp uygulandığı Ming Hanedanlığı’nın (1368-1644) sonuna doğru ve Qing Hanedanlığı (1644-1912) boyunca Çin ekonomisinde görmek mümkündür (Yılmaz ve Koyuncu,2005,2).

Çin'in modern dönemdeki ekonomik gelişmesine politik birliğini kurmasından itibaren bakacak olursak, bu gerçeği daha iyi görmemizi sağlayacaktır. M.Ö. 221 yılında Qin Hanedanlığı zamanında Çin Doğu Asya'nın en güçlü ve tarih boyunca kurulan devletler arasında en büyük ekonomik büyüklüğe sahip olan devletlerden biriydi. Han Hanedanlığı (M.Ö 206 - M.S 220) döneminde Çin 16. Yüzyıla kadar dünyanın teknoloji lideriydi (Yılmaz ve Koyuncu, 2005,2). Çünkü bu dönemlerde Batı'nın kapitalist emelleri henüz Çin'e ulaşmamıştır.

Çin, kapitalist dünya ile 19. yüzyılda tanıştı. Bu tanışma ile birlikte toplumsal yapısı da değişmeye başladı. Bu durum bir anlamda kapitalizme karşı bir hazırlanıştır. Çünkü Çin, siyasal, toplumsal ve teknolojik açıdan küresel sermaye ile ilişkiye girmeye hazırlanıyordu. Bu ilişkide zarar görmemesi için de, toplumsal yapısını hazırlaması gerekiyordu. Yani, 20. yüzyıla hazırlıklı bir giriş yaptı (Li,2009,29). Sonuç olarak, Mao dönemi küresel kapitalist dünyaya hazırlanış dönemi olarak adlandırılabilir. Çünkü, bu dönemde gerekli sanayi ve teknolojinin altyapısının temelleri atıldı (Li, 2009, 39).

11. yüzyıl, Batı Avrupa için verimli bir yüzyıldır. Çünkü bilimsel devrim ile birlikte önemli bir gelişme göstermiştir. Çin ise, bu yüzyılda içe kapanık bir şekilde yaşamaktadır. Buna rağmen, Batı Avrupa'nın Çin'i yakalaması 1500'lü yılları bulmuştur (Yılmaz ve Koyunca, 2005, 2).

Kentleşme ile birlikte ortaya çıkan burjuva sınıfı kapitalist sistemin besleyicisidir. Bu besleyici sınıfın aslında, Batı toplumuna ait olduğu da bir gerçektir. Yani, kapitalizmin ana memleketi Batı'dır.

Çin devriminin en önemli özelliğinden biri de, eğitilmiş köylüler tarafından gerçekleştirilmesidir. Bu eğitilmiş köylüler devrimi gerçekleştirirken; kapitalist dünyayı taklitten özellikle kaçınmışlardır. Sosyalizmin nimetlerinden yararlanarak kendilerine özgü bir yöntem oluşturmuşlardır. Bu yöntemlerini de, geçmişlerinde mevcut olan eşitlik ve ortaklaşa hareket ile beslemişlerdir. Hala da beslemeye devam etmektedirler. Kısacası kapitalist yöntem, Çin'in yapısına ters düşmektedir (Huang, 2005, 326-327).

Çin'in kapılarının dış dünyaya kapalı olduğu dönem olan 11.yüzyılda bile, Batı'nın Çin'i yakalaması 16.yüzyılı bulmuştur. Çin'in sosyal piyasa ekonomisine geçerken, bu tarihi gerçeklerinden çıkardığı iki önemli ders olduğunu düşünüyoruz:

Birinci ders: Kapitalist araçları olduğu gibi alıp ülkelerinde uygulamamaları gerektiğini öğrenmişlerdir. Saf bir kapitalist sistemi ülkelerinde uygulamanın, ülkeye hiçbir şekilde fayda getirmeyeceğinin bilincine varmışlardır. Ayrıca kapitalistlerin yıllarca süren saldırganlığının tekrar gerçekleşmemesi için kapitalizmin araçlarını kullanmaları gerektiğini fark etmişlerdir. **İkinci ders:** Dışa kapalı olmanın ülkeye fayda getirmeyeceğini öğrenmişlerdir.

5.1.1.2.Çin’de Saf Bir Sosyalizmin Uygulanmamasının Nedenlerinin

Çözümlemesi

Çin’de saf bir sosyalizmin uygulanmamasının nedenlerini çözümlenmeden önce, sosyalizmden kısaca bahsetmek gerekir.

Sosyalist yöntemde, insanı sömürmek söz konusu değildir. Çünkü, bu yöntem dâhilinde olan her şey hak ettiğini alacak şekilde düzenlenmiştir. Belli bir merkezi plan dâhilinde mevcut kaynaklar herkesin ihtiyacına cevap verecek şekilde dağıtılır. Kapitalizmde mevcut olan rant, faiz ve kar sosyalist yöntemin kapsamında değildir.

Üretim aşamasında, teknolojinin bütün olanaklarının kullanılması esastır. Bu esas çevresinde başta devlet olmak üzere sanayileşme desteklenir. Ancak, mevcut sanayi işletmelerinin kapitalist işletme mantığına dönüşmesine de engel olunur. Sosyalizmde özel mülkiyet hakkında vardır. İsteyen ev, araba vb. sahibi olabilir. Bunun yanında, kapitalist düzenin yarattığı sömürgeye müsaade edilmeyecek şekilde aile şirketlerinin kurulması da mümkündür (Aren,2009,34-35).

Çin’de uygulanan sosyalizm, kapitalizm karşısında avantajlı bir durum elde etmek için insanoğlu tarafından ortaya koyulmuş olan tüm başarılarından cesur bir şekilde, öğrenme süreci içerisindedir (Guoliang ve Guangqing,2011,239). Bu sürecin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi içinde kapitalist araçları kullanmaktadır.

Çinli ekonomist Bi Jiyao, ülkesine yönelik şu açıklamayı yapıyor: “Sosyalist ekonomi devlet eliyle yürütülür ama burada sosyalist bir hükümet dışı açık bir politikayla serbest Pazar ekonomisi uygulanıyor” (Avar,2010,370).

Avar (2010,370), Çin’deki bu durumu şu şekilde açıklıyor: “Cumhuriyetin ilk dönemlerinde Atatürk’ün öngördüğü karma ekonomi burada hayata geçiyor ve çok da başarılı oluyor”.

Çinli bir kadının, ülkesindeki gelişmelere yönelik sözleri: “Gelişmemiz, aklımız ve çalışkanlığımız sayesinde” (Avar,2010,370). Hemen belirtmek gerekir ki, Çin ülkesi tam uyanmıştır. Çünkü, bir ülkenin kadınının ağzından bu cümleler çıkıyorsa, artık o ülkenin önünde hiçbir engel yok demektir. Her alandaki gelişmesine de, kavuşulamayacak durumdadır. Lenin’in şu sözü bizim düşüncemizi desteklemektedir. Sözü şudur: “Çalışkan kadınların büyük bir kesimi önemli ölçüde katılmadan hiçbir sosyalist devrim olmaz” (Kozanoğlu, Boratav, Tonak ve İşleyen 2010,54).

Napolyon, Çin’e yönelik şöyle bir ifade kullanmıştır: “Çin’i bırakın uyusun; uyanırsa dünyayı sarsar.” Günümüzün Çin’i Napolyon’un bu ifadesini haklı çıkaracak şekilde faaliyetler sürdürmektedir (Avar,2010,363).

İşte, sosyalizm yanında kullanılan kapitalist araçlar, Çin’de bu uyanışı gerçekleştirmiştir. Yaşasın, dünya uygarlığında yer alan bu tür uyanışlar ve bu uyanışları gerçekleştirenler.

5.1.1.3.İki Yöntem Arasındaki Mücadelenin Kalkınmayı Engelleyici Etkilerinin Çözümlemesi

Çin sosyal piyasa ekonomisine girerek, her iki sistemin ekonomik kalkınmayı sağlayıcı taraflarından yararlanmayı amaç edinmiştir. İki sistem arasında yıllarca süren çatışmayı devam ettirmek yerine, iki sistemin de toplumdaki ekonomik, sosyal ve siyasal ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Çin bunu belirtirken aynı zamanda sosyalist sistemin, kapitalist sistemle karşılaştırılmayacak düzeyde toplumsal fayda içerdiğinin, bu nedenle de ülkede asıl uygulananın sosyalist sistem olduğunu belirtmeyi de ihmal etmemiştir. Sadece yaptığı iki sistem arasındaki çatışmanın anlamsız olduğunu ve buna son verilmesi gerektiğini belirtmek olmuştur. Çünkü yıllarca iki sistem arasındaki çatışmayla uğraşan ülkelerin ekonomileri bundan hep zarar görmüştür. Bu zarar sadece ekonomileriyle sınırlı kalmamış, ekonominin zincirinin halkalarını oluşturan sosyal ve siyasal alanlara da sıçramıştır. Buna en iyi örnek ABD ve onun öncülüğündeki diğer kapitalist ülkelerdir. Kapitalist sistemi savunup, sosyalist sistemi sürekli ortadan kaldırmaya çalışan bu ülkelerin başta kendi ekonomileri olmak üzere sosyal

ve siyasal alanları da büyük sorunlar yaşamaktadır. Çünkü bu ülkeler ekonomik güçlerinin büyük bir kısmını sosyalist sistemi ortadan kaldırmak için kullanmışlardır. Buna en iyi örnek Sovyetler Birliği verilebilir. Sovyetler birliğinin yıkılması için 70 yıllık bir harcama yapmışlardır demek pek yanlış olmazsa gerek. Çünkü bu ülkeler sosyalist sistemin savunucusu konumunda olan Sovyetler Birliğinin kuruluşundan itibaren bu Birliği dağıtmak için faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Her faaliyetin de maliyetsiz olması imkânsızdır. Dolayısıyla bu maliyet 21.yüzyılı yaşadığımız bu günlerde daha da açık bir şekilde görülmektedir.

Sistemler arası çatışmanın zararlarını anlatmaya kapitalist ülkelerin lideri diye tanımlayabileceğimiz ABD üzerinden devam edelim. ABD, Soğuk savaştan sonra kendi ekonomik sisteminin gücüne güvenerek Kosova'da, Afganistan'da ve Irak'ta ve şuan ise Orta Doğunun büyük bir bölümünde savaş politikasını yürüterek dünyaya güç gösterisi yapmaktadır. Ama ABD'nin yaptığı bu güç gösterisi sadece kendilerinin maddi kaynaklarının ve insan kaynaklarının boşa harcanmasına neden olmuştur. Kapitalist sistemin temelinde sürekli savaş açarak ülkeleri sömürmek yatmaktadır. Savaşı açmanın da sebepleri vardır. Ya ülke kaynaklarını sömürmek için ya da kapitalist sistemi hâkim kılmak için ya da her ikisidir. Şuan yapılan sadece kaynakların sömürülmesi olarak görülse de aslında her iki amacı da gerçekleştirmek için yapılmaktadır. Ülkede uyguladığınız ekonomik yöntem, dolayısıyla dış politikanızı da etkilemektedir.

Çin'in dış politikasına baktığımızda barışçıl bir dış politika yürüttüğünü görmekteyiz. Sosyal yöntemin temelinde insana hizmet esası yatmaktadır. Bu esas doğrultusunda Çin gereğini yerine getirmektedir. Kendi bölgesindekilere de, diğer bölgelerdeki ülkelere de, başta uyguladıkları ekonomik sistemleri olmak üzere, farklı sebeplerden dolayı saldırma ihtiyacı duymamaktadırlar. Demek ki Çin, kapitalist sistemin sürekli ihtiyaç duyduğu savaş ortamı oluşturarak ekonomiyi canlandırma yönünü kullanmamaktadır. Yani saldırganlıklara gerek duyulmadan da ekonominin hem de denk bütçe ile yürütülebileceğini göstermektedir. ABD başta olmak üzere bütün kapitalist devletlerin Çin'den öğrenmesi gereken sistem arası çatışmanın ülkeye sürekli zarar verdiğini, yapılması gerekenin uluslar arası topluluğun çıkarlarını gözeterek sistemin uygulanmasıdır.21.yüzyılda dünyaya bu konuda ders

veren ülke Çin iken, 20.yüzyılda ise bu konuda ders veren ülke ATATÜRK TÜRKİYESİYDİ.

Kısacası Çin, kapitalist ülkelerin yaptığı hatayı yapmamıştır. Sosyalizmden taviz vermemek koşuluyla iki sistem arasındaki çatışmayı devam ettirmek yerine, iki sistemden de faydalanmanın yolunu seçmiştir.

5.1.2.İhracata Dayalı Ekonomik Kalkınmayı Sağlamak

Çin Halk Cumhuriyeti'nin dış dünyaya kapalı olması durumu, diğer ülkeler için artı bir durum değildir. Çünkü, Çin mevcut nüfusu ile gerek gelişmiş; gerekse de gelişmekte olan ülkeler için büyük bir pazar niteliğindedir. Bundan dolayı da, bütün ülkeler Çin ile ticaret ilişkisine girmek istemektedirler. (Karaca,2006,9). Bu isteklerin önündeki engellerin kalkması gerekiyordu. Dünya ihracatının Çin'e yönelme isteğini, Deng 1992 yılında sosyal piyasa ekonomisine geçişiyle yerine getirmiştir. Bu yerine getiriliş, Çin ekonomisinin karına olmuştur.

Bugün hiçbir ülkenin öteki ülkelerle ticaret yapmadan, tek başına ekonomik yaşamını sürdürmesine olanak yoktur (Aren,1986,85). İşte Çin, ülkesini ticaretin nimetlerinden faydalana bilecek olanaklara kavuşturmuştur.

Çin, 1980'lerden itibaren temel amacını ihracatta dayalı üretim yapmak olarak belirlemiştir. Bu amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla da bir takım çalışmalar yapmıştır. Yaptığı bu çalışmaların başlıcaları şunlardır: (1) Dış ticaret kurumlarının birçoğuna bağımsız hareket etme izni verilmiştir. Ayrıca bu kurumlar kar ve zararlarında sorumlu halle getirilmiştir. (2) Başta kamu işletmeleri olmak üzere, yabancı sermayeli firmalara kolektif işletmelere ve özel girişimcilere ticari haklar tanınmıştır.

İhracattı, kolaylaştırmak amacıyla yapılan bu çalışmalar Çin'in ihracat ekonomisi haline gelmesini sağlamıştır. Öyle ki, GSYİH'nın yüzde 40'ını dış ticaret oluşturmaktadır.

İhracat ekonomisi haline gelen Çin, bu alanda 80 milyon civarında işçi istihdam etmektedir. Bu istihdam olanaklarına kavuşmuş işçilerin başlıca ihracat ürünlerini ise, tekstil, hazır giyim, oyuncak ve elektronik ürünler oluşturmaktadır.

İhracatını geliştirmek amacıyla sanayileşmesine ağırlık veren Çin'in ithal ettiği ürünlerin başlıcaları ise; sermaye malları, hammaddeler ve ara mallarıdır (Özsoylu,2009,84-85).

Yaşanan ekonomik krizlerden dolayı, dış pazarların daralması, Çin'in ekonomisini küçültmemiştir. Sadece, yavaşlamasına neden olmuştur. Hemen belirtmek gerekir ki, Çin sahip olduğu tasarruf fazlasıyla iç talebini de artırabilecek güçtedir. Dolayısıyla, dış pazarın daralması; Çin ekonomisi için ciddi anlamda sorunlar yaratmaz (Boratav,2011, 176).

5.1.2.1.İhracata Dayalı Ekonomik Kalkınmayı Sağlamak Amacıyla Yapılanlar

Bilindiği gibi, ihracattı etkileyen birçok etken vardır. Ancak bizler burada, belirli düzeyde bir kısıtlamaya gittik ve bu etkenler içerisinde ana organ görevini görenlerini dört alt bölümler halinde çözümlenmeye çalıştık.

5.1.2.1.1.Dışa Açıklık Konusunda Yapılanlar

Dış açıklık konusunda yapılanları şu şekilde sıralayabiliriz:

(1) İhracatçılara sürekli ucuz ve kolay kredi sağlanmaktadır (Yıldızoğlu, 1996, 277). (2) “kontrol mekanizmaları azaltılmıştır” (Özsoylu,2009,85). (3) “İthalat planları yürürlükten kaldırılmıştır” (Özsoylu, 2009,85). (4) “Ruhsat izinleri, teşvikler, gümrük muafiyetleri ve vergi matrahları, döviz kuru oranları, nakit para girişi kontrolleri, ithalat izinleri gibi konulara ağırlık verilmiştir” (Özsoylu,2009,85). (5) Mülkiyet sistemi, işletme yönetimi ve finansmanı ile dış ticaretin yönetimine ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Karaca, 2003,70). (6) Ticaret rejimi, döviz kuru ve vergi sistemine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Karaca, 2003,70).

Burada bir ayrıntıyı belirtmek gerekir; Çin dış dünyaya açılma sürecinin daha iyi gerçekenmesi için, başlangıçta özel ekonomik bölgeler üzerinde deneme-yanılma yöntemi ile dışa açılımını gerçekenşirmiştir (Shi, 1997,98).

5.1.2.1.2.Döviz Kuru Rejimi Alanında Yapılanlar

Döviz kuru, bir yabancı paranın ulusal para cinsinden fiyatıdır. Bu sebeple kur, ülkeler arasındaki fiyat seviyelerini birbirlerine bağlayarak fiyat ve maliyet karşılaştırmaları yapılmasına imkân sağlar (Karluk,2003,21).

1980'lerden beri ihracat ekonomisi olma yolunda ilerleyen Çin, ısrarlı bir kur politikası ile ihracatını besliyor. Bu kur politikasının da yuanın değerini düşük tutuyor. Buda ihracatın daha da canlanmasını sağlıyor. Bu canlandırma politikası sayesinde Çin, şuan dünyanın en büyük dolar rezervlerine sahip ülkesi haline gelmiş durumdadır (Coşkun,2011,147).

Çin, bu istikrarlı kur politikasına gelmeden önce, bir takım kur politikalarını da denemiştir. Uyguladığı bu kur politikalarının içeriklerini şu şekilde ifade edebiliriz: 1981 yılında uygulamaya başladığı çifte döviz kuru politikasıyla, ihracatta farklı döviz kurlarını uygulamaya gitmiştir. Pek bir verim alamadığı bu yöntemi 1986 yılında terk etmiştir. Bunun yerine, Döviz Kuru Düzenleme Merkezi denetiminde piyasa tarafından belirlenen döviz kuru ile devlet tarafından belirlenen döviz kurunu uygulamıştır. İki aşamalı yöntem mantığına dayanan bu kur politikasında da bir verim alamamıştır. Sonunda 1994 yılında bu kur politikasını da terk etmiştir. Yine, 1994 yılında tam disipline dayalı Ulusal Döviz Piyasasında bir ABD Doları 8,28 Yuan'a eşitliğini bozmayacak bir kur politikasında istikrar sağlanmıştır. Yani, herkese bu sabit oranı kabul etmek şartıyla piyasaya girebilme koşulu getirilmiştir. Ayrıca, Merkez Bankası'nın döviz kuru ile ilgili yetkileri artırılmıştır.

Çin'in istikrarlı bu kur politikasından sonra başta ABD ve İngiltere olmak üzere gelişmiş ülkeler Çin'e baskı uygulamaya başlamışlardır. Ama, Çin bu baskılar karşısında direnmekte ve bildiği yolda devam etmektedir. Çünkü, ihracat bu kur politikası sayesinde önemli derecede artmıştır (Özsoylu, 2009, 84-86).

Çin'in ekonomik başarısını sağlayan önemli etkenlerden biri de uyguladığı kur yöntemidir. Bundan dolayı, Çin her ne kadar uyguladığı kur yönteminden dolayı baskı almış olsa da; bir o kadar da örnek alınmaktadır. Örneğin, Euro ve dolar gibi paraları kullanan ülkeler eğer Çin'i örnek alıp paralarının değerlerini düşürmeye gitmeselerdi; Çin'in ihracattaki kazancı bugünkünden daha fazla olurdu (Fishman,2006,20).

Çin'in kur politikasını göz önünde bulundurarak, kendi paralarının değerini düşürme yarışına giren ülkeler vardır. Bunların başlıcaları; İngiltere, ABD ve Kore'dir. Ayrıca bu yarışta ülkeler birbirlerini suçlamaktadırlar. Örneğin, Almanya, Asya ülkelerini, Brezilya, ABD ve Asya ülkelerini, Japonya ise tamamen ABD'yi suçlamaktadır.

Ülkeler birbirlerine yükledikleri suçları kapatmak için, genelde gizli yollarla devalüasyona başvurduklarıdır. Örneğin, parasal genişlemeyi yaratacak şekilde faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Çünkü rekabetçi devalüasyon ülkelerin rezervlerinin risk altına girmesine neden olmaktadır. Rekabetçi devalüasyonla birlikte ülkeler rezervlerini döviz yerine, altına tutmaya başlarlar. Örneğin, Çin rezervlerinin yüzde 2'sini altın olarak elde bulundururken; ABD, Almanya, Fransa ve İtalya rezervlerinin yaklaşık yüzde 70'ini altın olarak elde bulunduruyorlar.

Ülkelerin rekabetçi devalüasyona başvurduklarını gören Çin'de rezervlerini döviz yerine altına tutmaya çalışıyor (Yıldızoğlu, 04.02.2013, Cumhuriyet).

Çin uyguladığı döviz kurundan dolayı en şiddetli eleştiriyi ABD'de almaktadır. Ancak, Çin'in döviz kuru ABD'nin yararına. Çünkü Çin'in uyguladığı döviz kuru sayesinde doların uluslar arası fiyatı düşmemektedir. Ayrıca, ABD faizlerinin yukarı tırmanması önlenmektedir (Boratav, 2011,178).

Bu bölümü, Çin Merkez Bankasının Başkanı ve Başkan yardımcısının ifadeleriyle sonlandırılacaktır.

Zhou Xiaochuan'un Çin Merkez Bankası Başkanı) ifadesi: "Sermaye piyasalarının kuralsızlaşması, kontrollerin kaldırılması konularında Amerika'nın hatalarından çok şey öğrenmekteyiz.(Dolara dayalı) rezerv paraları kullanmanın maliyeti giderek artmaktadır. Dünya para sisteminin düzeltilmesi için, herhangi bir ülkeyle bağlantısı kopan; böylece uzun vadede istikrar kazanabilecek bir uluslar arası rezerv para yaratmak hedeflenmelidir."

Hu Xiaolian (Çin Merkez Bankası Başkan Yardımcısı)'ın ifadesi: " Bugünkü durumda, IMF'nin özellikle rezerv para ihraç eden ülkelerin(yani ABD'nin ekonomik ve finansal politikaları üzerindeki gözetimini pekiştirmesi gerekmektedir" (Boratav, 2011,177).

5.1.2.1.3. Verimlilik Artışı Amacıyla Yapılanlar

Verimliliğin yüksek olması için, girdi maliyetlerinin yüksek olmaması gerekir. Çin, girdi fiyatlarının dünya fiyatlarından fazla bir sapma yapmamasını sağlıyor. Böylelikle, verimlilik artışı için gerekli tasarrufları sağlıyor (Yıldızoğlu, 1996, 277).

Cari açıkları sürekli artan ülkelerin verimlilik artışlarını ciddi sorunlar beklemektedir. Bu ülkeler sırasıyla şunlardır: ABD, İspanya, İngiltere, İtalya, Avustralya ve Türkiye'dir. Cari açık sorununu yaşamayan ülkelerin başında da Çin gelmektedir (Boratav,2011, 116). Yani, Çin'in verimlilik artışı sorunu yok denecek düzeydedir.

Çin'de verimlilik artışını sağlayan başlıca faktörler şunlardır: (1) İleri düzeyde teknolojik gelişmelere sahip olmaları verimlilik artışını sağlayan en önemli etkidir. Çünkü, bu sayede aynı sermaye ile daha fazla üretim gerçekleştirilmektedir. (2) İnsanlarını kaliteli eğitime kavuşturmuş olmalarıdır. Bu eğitim ile işgücünü her alanda ihtiyaca cevap verecek halle dönmüşlerdir.(3) Emek kaynakları, sektörler arasındaki geçişte sorun yaşatmayacak düzeyde akışkan halle gelmesidir. (4) Yabancı sermaye ile ülkenin teknoloji olanaklarının artırılmasıdır (Yılmaz ve Koyuncu, 2005,36-37).

5.1.2.1.4. İthalat İkamesi İle İlgili Yapılanlar

İthalat ikamesiyle ilgili yapılanlardan bahsetmeden önce, ithalat ikamesi kavramını açıklamak ve bu kavrama yönelik özet bir bilgi vermek gerekir.

İthalat İkamesi(Dışalım), bir ülke ihtiyaç duyduğu bir malı dışarıdan almak yerine; yurt içinde üretime başlaması durumudur. Bu durum gerçekleştiği andan itibaren üretimi yapılan malın ithalatı durma aşamasına girmeye başlar.

İthalat ikamesinin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yanı vardır. Olumlu yanı, İthalat ikamesine başlayan ülke veya ülkeler ikamesi yapılan malı artık dışarıdan almayacakları için, tasarrufları yurt içinde kalmaktadır. Bu durum, ithalat ikamesine geçen ülkelerin kazancıdır.

İthalat ikamesinin olumsuz yanı ise, dışarıya mal satan ülkelerin, ithalat ikamesine konu olan malı, ithal ikamesine geçen ülkelere artık satamamasıdır.

Kalkınmayı kendine hedef seçmiş ülkelerin yatırım mallarına olan talepleri artar. Bu taleplerini ise şu şekilde karşılarlar: Ya bu malları doğrudan yurt içinde üreterek karşılarlar ya da yurt içinde üretilip, sattığı mallar karşısında ele ettiği dövizle bu malları alarak gereksinimlerini yerine getirirler. Ya da yeni sanayiler kurarak, bunlardan elde ettikleri dövizlerle bu malları dışarıdan almaya başlarlar.

Gelişmiş ülkeler, kendileri dışındaki ülkelerin ithal ikamesine başlamasına karşıdır. Bunu engellemek içinde her yollu denerler. Çünkü, bu ülkeler sadece kendileri üretecek ve satacak diğerleri ise sürekli alıcı olacak bir düzen isterler. Bu amaç içinde, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslar arası örgütlerle ithal ikamesini önlemeye çalışırlar (Aren,2009,156-158).

Doğu Asya ülkeleri, ihracatta yönelik üretim sanayilerini korudukları ve geliştirdikleri için bugünün gücüne kavuştular. Serbest ticaret kurallarını uyguladıkları için değil.

Yerli üreticilerini koruma altına aldılar. Tarihin seyrinde de bu böyledir. Örneğin 1860-1914 yılları arasında da İngiltere hariç, hiçbir ülke kendini serbest ticarete teslim etmedi. Çünkü İngiltere rekabet gücüne sahipti. Yeni ortaya çıkan rakipleri Almanya ve ABD ise ticaretini korumak için önlemler aldı; teki, rekabet gücüne kavuşana kadar.

Ricardo, “Karşılaştırmalı Üstünlük” tezinde şunu savunur: her ülke uzman olduğu alanda üretim yapmalıdır. Diğer alanlar da üretimi ise, diğer ülkelere bırakmalıdır. Çünkü, her ülkenin sahip olduğu kaynaklar çerçevesinde uzmanlığını kullanılıp; üretim yapması yararına olur.

Merkantilizm ise, serbest dış ticaret yapmanın şartının iki olduğunu savunur: (1) Ekonomik güç, (2) Askeri güç (Shutt, 2003,73-73).

Çin, her alan üretimini yaparak ülkesinin karlılık durumunu yükseltmiştir. Hatta bir adım daha ileri giderek; diğer ülkelerin üretim yapmalarına gerek yok, bizler üretim yapıyoruz izlenimini yaratmıştır. Yani Ricardo’nun tezini, tersine çevirmiştir.

Çin’de merkantilizmi görmek mümkündür. Çünkü ekonomik ve askeri gücünü sağladıktan sonra DTÖ örgütüne üye olmuştur. Bu üyelikle birlikte, her alanda gerçekleştirdiği üretimini satabilmenin olanağına kavuşmuştur

İthal ikameci politikalar ülkenin dışarıya olan bağımlılığını azaltmaktadır. Bununla birlikte, bağımsız kararlar alabilme gücünün kazanılmasını sağlamaktadır (Boratav, 2011, 55).

Afyonun yarattığı bağımlılık ile üretmeyip sürekli tüketme alışkanlığının yarattığı bağımlılık aynıdır. Çin, Çin Halk Cumhuriyetini kurarak, afyon bağımlılığından; ithal ikameci politikaları yürüterek de, dış ekonomilere bağımlılığını ortadan kaldırmıştır.

Devlet, önem verdiği ve stratejik öneme sahip olduğuna inandığı alanlarda yüksek ithalat vergileri koymaktadır. Böylelikle, ülke içinde bu alanlarda üretimin kendileri tarafından yapılması sağlanmaktadır (Yıldızoğlu, 1996, 277).

Almanya'nın Siemes şirketi başta olmak üzere, Çin'e gelen şirketler, Çin'in üretim üssünü güçlendirmektedirler. Örneğin, Çin'in ihtiyaç duyduğu makineler, makine parçaları, dökme kalıplar, elektronik montaj hatları bu şirketler tarafından Çin'e kazandırılmaktadır (Fishman,2006,221).

5.1.2.2. Alınan Sonuçların Genel Değerlendirilmesi ve Geleceğe

Uzantıları

Çin'in bugünkü ekonomik başarısını sağlayan en önemli etken, ihracatta dayalı ekonomik gelişimidir. Çünkü bu sayede, ülkenin istihdam olanakları artmıştır. Ayrıca birçok alanda, konusunda uzman ekiplerle işletme dünyası yaratılmıştır. Bu dünya aracılığıyla, sürekli üretim hayatta geçirilmiştir. Yani, Çin üretime dayalı ekonomi ile buluşmuştur.

Bu süreçte, Çin halkının geliri artmış, sosyal ihtiyaçları karşılanır düzeye ulaşmıştır. Bir zamanların yoksul halkı gitmiş; yerine en gelişmiş ülkelerin insanların hayat standartlarına sahip olan bir toplum oluşmuştur. Sonuçta, geleceğine güvenle bakan bir ülke yaratılmıştır.

5.1.3. Ülkeye Sermaye Akışını Sağlamak

1980'lerden itibaren kapitalist dünya, sermaye, mal ve hizmetlerin sınır ötesi hareketliliği üzerindeki bütün engelleri kaldırdı (Shutt,2003,34). Kapitalist dünyanın, 1980'lerdeki bu hareketi, Çin'in 1990'lardan itibaren dışa açılmasında karlı çıkmasını sağlamıştır.

Çin, bugünkü ekonomik başarısının temelinde birçok etken vardır. Bunlardan birisi de dünyanın Çin'e akıttığı sermayedir. Japon Ekonomi, Ticaret ve Endüstri Araştırma Enstitüsüne göre, 1978'den beri yarım trilyon dolarlık yabancı sermaye Çin'e akmıştır. Bu sermaye ile de Çin endüstriyel üretiminin üçte birini gerçekleştirmiştir (Fishman,2006,26).

20. yüzyılın sonları ve 21.yüzyılın başlarına kadar genel anlamda sermayenin dolaşımı, tarihin akışı içerisinde sırasıyla şöyle bir seyir izlemiştir: Venedik, Hollanda, Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri. Şimdi ise, Çin bu sermayenin kuşaklayıcısı durumundadır (Arrighi, 2009,22).

Sermaye ile ilgili bu kısa açıklamayı verdikten sonra, ülkeye sermaye akışını sağlamada yapılanları özet bilgiler halinde verebiliriz:

(1) Sermayeyi kontrol etmede ustalaşma sağlanmıştır. Böylece, sıcak para değil de; doğrudan sermayenin gelişinin önü açılmıştır (Arrighi, 2008,356).

(2) Sermayenin gelişi sırasında, sermayedarların hizmetlerini tam yapması için gerekli alt yapı çalışmalarına hız verilmiştir (Arrighi,2009,358).

(3) Devlet desteği ve kontrolünde ağır sanayi güvencesi verilmiştir (Arrighi, 2008,356).

(4) Çin, sahip olduğu coğrafyası sayesinde, her üç sektör içinde büyük bir nimet niteliğindedir. Bu özelliğini de sermayenin ülkeye gelişini sağlayacak şekilde değerlendirmiştir (Arrighi, 2008, 358).

(5) Emek-yoğun sanayiden, bilgi yoğun sanayiye geçiş konusunda gerekli alt yapı çalışmalarında önemli ilerlemeleri ülkesine kazandırmıştır (Arrighi,2008,359).

(6) Ayrıca bu süreçte Çin Hükümeti sermayenin gelişi sırasında, sermayedarların hizmetlerini tam yapması için gerekli alt yapı çalışmalarına hız vermiştir ve vermeye de devam etmektedir (Arrighi,2009,358).

5.1.3.1.Ülkeye Sermaye Akışını Sağlamanın Temel Amaçları

Ülkeye sermaye akışını sağlamanın temel amaçlarından bahsetmeden önce, Çin'e bu sermayenin girebilmesinin koşulunu belirtmek gerekir. Bu koşul şudur: Gelen sermaye Çin'in ulusal çıkarlarına hizmet etmelidir.

Çin'in, ülkesine sermaye akışını sağlayama amaçlarını üç başlık altında toplayabiliriz: **(1)** Yüksek yatırımları ve tasarrufları ülkeye kazandırmaktır. **(2)** Ülkede istihdam alanlarını artırmaktır. **(3)** Teknolojinin ülkeye girişini sağlamaktır.

Bu üç başlık, ayrı bölümler halinde ele alınarak konu daha aydınlatılacaktır.

5.1.3.1.1.Yüksek Yatırımları ve Tasarrufları Ülkeye

Kazandırmak

Türkiye'ye gelen yabancı sermaye, mevcut yatırım kaynaklarını satın almak için gelmektedir. Özelleştirme adı altında birçok kamu kuruluşu başta olmak üzere yatırım kaynaklarımız bu şekilde elden çıkmaktadır. Oysaki Çin'de olay tam tersidir. Çin'e gelen sermaye, yeni yatırımlar yaratmak için gelmektedir. Çünkü Çin'de özelleştirme yok denecek düzeydedir (Özsoylu, 2009, 87).

Çin, 1978 ve 1997 yılları arasında ekonomik büyümesini yaklaşık %60'ını sermaye girdisindeki artışla sağlamıştır. Çin'in oranları Japonya ve ABD'yi geçmiş durumdadır. Bu yatırımların bir kısmı Çin'e gelen sermaye tarafında gerçekleştirilirken; bir kısmı ise Çinlilerin gelirindeki artış sonucu elde ettikleri tasarruflardan sağlanmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu, 2005,33).

“ 1980 yılından bu yana, Çin GSMH'nin yaklaşık %40'ını tasarruf etmektedir. 1980 ve 2000 yılları arasında bankalardaki toplam tasarruf mevduatı 160 milyar renminbi'den 12 trilyon renminbi'ye çıkmıştır. Aynı dönemde, kamu kesimi dışı tasarruflar 40 milyar renminbi'den 6.4 trilyon renminbi'ye yükselmiştir.

1998-2001 yılları arasında da, hane halklarının yıllık finansal tasarrufların yaklaşık %77'si bankacılık sisteminde mevduat şeklinde bulunmaktadır. Hane halklarının tasarruflarının yurt içi bankacılık sisteminde kalmasının en önemli nedenlerinden birisi de sermaye hareketlerinin kısıtlanmasıdır. Bankalar bu yüksek orandaki tasarrufları KİT'lere ve diğer işletmelere kredi olarak kullanmaktadır.

Yatırımlardaki hızlı artışı katkısı bulunan diğer önemli bir faktör de yabancı yatırımları özendiren politikalar yoluyla gerçekleşen yabancı sermaye yatırımlarıdır. 1993 yılından sonra, yabancı yatırımların Çin'e yoğun bir biçimde gelmesiyle birlikte, özel sektör yatırımları oranları da neredeyse iki katına çıkmıştır. 1980-2000 yılları arasında, toplam sabit sermaye yatırımlarının ortalama %61,2'si kamu sektörü tarafından, %14'ü kolektif sektör tarafından ve %25'i özel sektör tarafından

yapılmaktadır. Özel yatırımlar içinde, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının payı %10 civarındadır” (Yılmaz ve Koyuncu,2005,33-35).

5.1.3.1.2.Ülkede İstihdam Alanlarını Artırmak

Bir ülkenin ekonomisi temel anlamda üç kesime ayrılır. Bu kesimler: tarım kesimi, sanayi kesimi ve hizmet kesimidir. Bu kesimlere bağlı olarak da ülke nüfusu istihdam edilir.

Çin ekonomisi, ülke nüfusunu her üç kesimde de en iyi şekilde istihdam edebilmek için, üç kesimi de karlı hale getirmiştir. Yabancı ülke şirketlerinden gelenler sadece sanayi alanında istihdam olanaklarına ülkeyi kazandırmamakta; aynı zaman da ülkeyi tarım ve hizmet alanlarında da yeni istihdam olanaklarına kavuşturmuşlardır.

Ekonomik reformlarla birlikte Çin'in tarımdan yüksek üretim, yüksek kalite, yüksek verimlilik elde edilmiştir (Karaca, 2003, 59).

Çin, tarıma verdiği önem sayesinde ulusal ekonominin sanayileşmesini sağlayacak birikim elde edilmiştir. 1952-1978 yılları arasında bu birikimin tahmini tutarı 800 milyar yuan olmuştur. Tarımsal alt yapı inşası büyük bir gelişme kaydetmiştir (Shi, 1997, 105).

1978'de yüzde 7.1 olan kırsal işgücü oranı, 1995'te yüzde 28.2'ye çıkmıştır. Kırsal ekonomi, kasaba işletmeleriyle canlandırılmıştır. 1978 yılında 38.53 milyar yuan olan kasaba işletmelerinin toplam sinai üretimi değeri, 1995'te 5,125.92 milyar yuan olmuştur. Tarım ürünlerinin %60'ı ihracatta yöneliktir (Shi, 1997, 106).

Turizm, Çin'in önemli bir istihdam alanını oluşturmaktadır. Çünkü, 5000 yıllık bir tarihe sahip olan Çin, muhteşem doğa manzaralarına sahip olmakla birlikte; değişik kültür yapısı ve dünyaca meşhur mutfağı ile de turistlerin çekim merkezidir. Çin turizminin, 10 yıl içinde 40 milyonluk istihdam yaratması bekleniyor (Karaca, 2003,61-62).

Çin'in, demir yolu, kara yolu, hava yolu ve deniz yolu ulaşimleri da son yıllarda büyük gelişme kaydetmiştir. Bu gelişmelerle birlikte, birçok Çinlide bu şekilde istihdam koşullarına kavuşmuştur (Karaca, 2003, 64).

“Bugün, oldukça yüksek teknik düzeyde faaliyet gösteren tam ve bağımsız bir sınai yöntem bulunmaktadır. 1995’in sonunda Çin’de 66.1 milyon toplam iş gücüne sahip olan 7.3415 milyon sanayi işletmesi bulunmaktadır” (Shi,1997,119).

5.1.3.1.3.Teknolojinin Ülkeye Girişini Sağlamak

Teknolojinin ülkeye girişini sağlamak amacıyla yaptıklarından söz etmeden önce, teknolojinin ekonomi için ne anlama geldiğini kısaca belirtmek gerekir.

Ekonominin küresel yarış içerisinde var olabilmesi için, teknolojiye dayalı üretim şarttır. Çünkü, teknoloji verimlilik artışını sağlamaktadır. Ayrıca ülkenin patent sayısını artırarak ekonomiye can vermektedir.

Ekonomi biliminin en önemli bulgularından birinin teknoloji olduğu unutulmamalıdır. Teknoloji, bir nevi ekonominin can damarını oluşturmaktadır. Bu damarın işlevsizliği, ekonominin işlevsizliği demektir.

Sürekli yeni teknoloji ile kendini geliştiren ülkelerin ekonomileri her zaman öndedir. Bundan dolayı da ülkeler iktisadi gelişmişliklerinin devamlılığı için gelirlerinin en az yüzde birini araştırma ve geliştirme (AR-GE) ayırmalıdır (Kepenek,03.09.2012,Cumhuriyet).

“OECD Raporları incelendiğinde, milli gelirden Ar-Ge’ye en yüksek payı ayıran ülkelerin %4 ile İsrail olduğu görülüyor. OECD ülkelerinin ortalaması ise %2,3’tür. Tüm OECD ülkelerinde AR-GE’ye ayrılan paranın %41’i ABD’nin ayırdığı paradır. Japonya %13 ve Çin %12 ve Almanya %8’lik AR-GE katkısı yapıyor. Görüldüğü gibi Çin dünyada AR-GE harcamasına en fazla bütçe ayıran 3.ülkedir” (URAP Bilim ve Teknoloji Raporu,12 Aralık 2012).

Deng, ekonomik gelişmenin teknolojisiz olamayacağını bilincinde biriydi. Bu bilinçle, dünyadaki teknoloji olanaklarını ülkeye getirme yolunda faaliyetlerini sürdürdü. Çeşitli reformlar yaparak, teknolojinin ülkeye girişini sağladı. Özellikle de yabancı sermaye ortaklığıyla bilimsel çalışmaların yapılmasının önünü açtı (Özsoylu, 2009,85).

Gelişmeye başlayan her ülke gibi, Çin’inde başlangıç aşamasında teknolojisi zayıftı. Bu zayıflık yalnız kısa sürdü. Kısa sürmesini sağlayan da, sahip olduğu bir takım avantajlardır. Bu avantajların başlıcaları şunlardır: Geniş çaptaki ulusal pazarı ve zamanlamasıdır.

Bu avantajların etkisiyle Çin'e, diğer ülkelerinki ile karşılaştırılmayacak düzeyde teknoloji geldi. Gelen bu teknoloji ile de araştırma ve geliştirme (AR-GE) merkezleri kuruldu. Bu merkezler sayesinde, Çinli bilim adamları çok sayıda patent kazandı.

Bu araştırma merkezlerin verimli ürünlerine bir örnek verecek olursak, Çinli otomobil şirketleridir. Bu şirketler yabancı şirketler rakipleriyle teknoloji alışverişine girdiler. Yabancı şirketler, Çin'de kabul ettikleri bu alışverişi başka hiçbir ülkede kabul etmemişlerdir. Bunun en önemli nedeni, Çin'in sahip olduğu geniş pazarı kaybetmeme isteğidir.

Çin, bu şekilde teknolojisini geliştirirken; teknoloji dünyasına bir artı daha eklendi. O da şudur: İleri teknolojiye sahip olan Çinli firmaların, denizaşırı yatırımlarda adil bir konumu kazanmasıdır. SAIC adlı şirketin yurtdışında yaptıkları gibi. Böylece teknolojiye ulaşacakları farklı bir yol daha açıldı.

Çin'in önemli bir gerçeği de, ülkesine teknolojinin gelmesi için gereken tüm kolaylaştırıcılığı yapmasıdır. Örneğin, teknolojiye dayalı yabancı yatırımların gelmesi için çeşitli teşvikler sunmuştur. Bu teşviklerin başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz: (1) Teknolojiye dayalı yatırımların arzulanan bölgelere yerleşmelerine izin vermiştir. (2) Ayrıcalıklı bir denetim ve eşitlik şartlarını sağlamıştır. (3) Vergide gereken kolaylıkları yapmıştır. Gümrük vergisinde muaf tutmak gibi. (4) İç pazarı ayrıcalıklı bir şekilde kullanmalarına izin vermiştir.

Çin'in diğer bir özelliği de, teknolojinin ülkenin sadece belli bölgelerine sıkıştırılmamasıdır. Yabancı üretimin gitmek istemediği bölgelerini de teknolojiyle buluşturmanın başarısını göstermiştir. Bu bölgelere yönelik yabancı firmalarla araştırma ortaklığına dayalı doksan tane Çinli firmanın kurulmasını sağlamıştır. Bu sayı küçümsenmeyecek düzeydedir. Çünkü, Hindistan'ın yaklaşık üç katına eşittir.

Tüm bu yaptıkları da, Çin'in günümüzün teknoloji ekonomisi haline gelmesini sağlamıştır (Shenkar, 2007, 104-113).

5.1.3.2.Çin'in Yabancı Sermayenin Geleceğine Güveni ve Sahip

Olduğu Koşullar

Bu bölüm, “bol işgücü”, “düşük ücret”, zengin doğal kaynaklar”, güven ortamı” olmak üzere dört alt bölüm altında ele alınmıştır

5.1.3.2.1.Bol İşgücü

Çin nüfusunun, Çin ekonomisi üzerindeki etkisinden söz etmeden önce, Çin nüfusu hakkında özet bir bilginin verilmesi gerekir. Çin nüfusu, 1949 yılında 542 milyon iken, 1985'te 1,085 milyara, 2005 yılında da 1,307 milyar olmuştur. Bu nüfus, Türkiye nüfusunun 18 katı anlamına gelmektedir. Avrupa Birliğini oluşturan 27 ülkenin nüfusunun da üç katı demektir. Kısacası, dünya nüfusunun %21'i Çin'de yaşamaktadır (Sezen, 2009,26).

Çin nüfusunun yaklaşık yüzde 70'i 15-64 yaşları arasındadır. Bunun anlamı şudur: yaklaşık bir milyar insan çalışabilir demektir. Donanımlı ve yetenekli işgücü bolluğu da Çin'de yatırım yapmayı cazip hale dönüştürmüştür (Özsoylu,2009,90-94).

Kayıtlara geçen 1.3 milyarlık nüfusu ile tahmin edilen 1.5 milyar nüfusu arasındaki farktan oluşan nüfusu bile başlı başına bir ülke demektir.

Bu sayıda kalabalık bir nüfusun, Çin ekonomisinin büyüklüğü üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Çünkü, sermayedar için nüfusun fazlalığı demek, maliyetin düşüklüğü demektir. Bundan dolayı, Çin'e gelen yatırımcılar, Çin'e göre nüfusu düşük düzeyde olan ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelere tekrar gitmeyi akıllarında bile geçirmemektedirler. Buda Çin ekonomisinde yatırımların sürekli olacağına göstergesidir. Yatırımların artması demek, bir ekonominin büyümesinin önündeki en büyük engelin aşılması demektir. Yani, Çin nüfusu sayesinde büyük bir engelli aşarken; diğer ülke ekonomilerinin de yatırım eksikliği içerisine girmesine neden olmaktadır.

Çin'e gelen yatırımcılar, sadece nüfusun kalabalığında etkilenmemişlerdir. Aynı zamanda, Çin halkının sahip olduğu disiplin kurallarına göre arı gibi çalışkanlıklarından da etkilenmişlerdir (Fishman, 2006, 15-16).

Fishman, Çin'deki işçi grubunu arıya benzetmektedir. Bizde bu benzetmeden hareketle şunu söyleyebiliriz ki; sermayedarlar bu arıların ürettiği balı elde etme

yarışındadırlar. Bu nedenle de kovalarını Çin'e taşımaktadırlar. Yani, Çin halkının arı olma özelliği ülkelerinin istihdam olanaklarına kavuşmalarını sağlamaktadır.

5.1.3.2.2.Düşük Ücretler

Ücret düzeyleri, bilindiği gibi alınan eğitim düzeylerine bağlı olarak değişmektedir. Yani alınan ücret düzeyi, alınan eğitim düzeyi ile doğru orantılıdır. Biri artınca, diğeri de doğru orantı gereği aynı düzeyde artmaktadır. Bu basit matematiksel kuraldan hareket eden Çin'de, bu kural çerçevesinde işgücünü hazırlamaktadır. Bunun için, en yüksek derecede eğitilmiş insan sayısını artırma çabalarını sarf etmektedirler.

Bu çabasının ürünü olan başlıca üniversiteleri şunlardır: Pekin'de Beida Üniversitesi, Qinghua Teknik Üniversitesi ve Şanghay'da bulunan Fudan Üniversiteleri gerek öğretim üyeleri, gerekse öğrenci kalitesi bakımından Çin'e önemli hizmetler sunmaktadırlar.

Çin Hükümeti, dünyanın saygın bilim adamlarını bu üniversitelerinde çalıştırarak bilgi tabanlı insan kaynaklarını oluşturmaktadır. Çin'de yaşanan bu eğitim kalitesini artırma çalışmalarını da, kaliteli işgücünün oluşmasına hizmet etmektedir (Özsoylu, 2009,94).

Kısacası, Çin nüfusunu iş dünyasına hazırlarken; iki strateji ile hareket etmektedir. Birinci stratejisi, eğitimde yapmakta olduğu köklü yeniliklerdir. İkinci stratejisi ise, endüstri ülkelerinde eğitim amacıyla gönderdiği öğrencilerini tekrar yurtdışına dönmelerini sağlama yeteneğidir. Böylece ülke, yetenekli iş gücüne sahip olabilmesini sağlayan şartlarla buluşmuştur. Çünkü, ülke iç ve dış kaynaklı bilgi zenginliği araştırma örgütleri ve teşebbüslerine kavuşmuştur (Shenkar, 2007, 114).

Çin, nitelikli insan sayısını bu şekilde artırmaya devam ettikçe; ücretlerde artmaya başlayacaktır. Çünkü günümüz bilgi ekonomisi çağını yaşamaktadır. Bu nedenle, ülkeler sahip oldukları bilgili insan sayılarıyla cazip halle gelmektedirler. Ne kadar bilgi o kadar ücret ayarlamasının yapıldığı çağı yaşamaktayız. Bu çağı yaşadığımız bilincinde olan Çin, çağın gereklerine uygun çalışmalar yapmaktadır. Shenkar'ın "Çin Yüzyılı" (2007,115) kitabında belirttiği gibi, sürdürülebilir teknolojik ilerlemenin gerçekleşmesi için yüksek öğrenimini geniş bir tabana yaymıştır.

5.1.3.2.3.Zengin Doğal Kaynaklar

Çin'in etkili alanları, ormanları ve otlakları, yüzölçümü açısından dünyadaki en büyük örnekleridir. Ancak Çin'in toplam ekili alanları 1.2 milyarın üzerindeki nüfusuna bölündüğünde kişi başına sadece 0.08 hektar düşmektedir ve bu rakam, dünya ortalamasının sadece üçte birini temsil etmektedir.

Çin, dünyada en çeşitli yabanıl hayata sahip ülkelerden biridir. Çin, bitki örtüsü açısından da zengindir. 32000'in üzerinde yüksek bitki bulunmaktadır. Çin, zengin maden kaynaklarına sahiptir. Toplam rezervler açısından dünyada üçüncü sıradadır (Shi,1997,13-15).

Atalay (2005,133-229), "Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya" kitabında Çin'in sahip olduğu maden kaynakları hakkında şu bilgileri vermektedir:

Çin, 1,4 milyar ton kömür üretimi ile dünyada ilk sıradadır. Çin'de özerk bir bölge olan Sincan-Uygur (Doğu Türkistan)'da zengin sayılacak petrol yatakları vardır. Dünya doğal gaz rezervinin önemli bir bölümü Asya kıtasındadır. Bu kıtada yer alan Çin, doğal rezervinin önemli bir bölümüne sahiptir. Çin'in orta bölümünde demir yatakları bulunmaktadır. Aynı zamanda, dünyada çelik üretiminde, krom üretiminde, altın gümüş üretiminde (2005,186), magnezyum, kalay, çinko üretiminde söz sahibi ülkelerden biridir. Aynı zamanda, Bakır rezervi yönünden de zengindir. Dünyada en büyük tabii soda yatağı ile bor tuzu yataklarına sahiptir.

ABD'nin mineral açığı giderek artıyor. ABD'nin, silah ve ileri teknoloji sanayilerinde gereksinim duyduğu stratejik minerallerden 19'unda ithalat bağımlılığı yüzde 100 düzeyindedir. Bu 19 mineralden 11'inde de Çin'e bağımlıdır (Yıldızoğlu,04.02.2013,Cumhuriyet).

5.1.3.2.4.Güven Ortamı

Çin'i güven ortamına kavuşturan koşulları genel anlamda iki başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan biri, Çinlilerin sahip olduğu düşünce yapısı, diğeri ise hukuk sistemlerinin sağlamlılığıdır.

Çinlilerin sahip olduğu düşünce yapısını, Naisbitt (2011,61-62) "Çin'in Megatrendleri" kitabında şu şekilde çözümlenmiştir: "Çin düşüncesi iki temel gereksinimden büyük ölçüde etkilenmiştir: sosyal düzen ve uyum. Sosyal düzen ve

uyum gerçek özgürlüğe ancak düzenle kavuşulabileceğine inanan Konfüçyüs'ün öğretisinde merkezi bir yer tutar. Çinli düşünme tarzında düzen insanı ezen değil, hareket alanını belirleyen bir şeydir” (2011,61-62).

Sosyal düzenin ve uyumun olduğu bir toplumda, herkes yaşamak ister. Özellikle günümüzde, sosyal düzen ve uyum sorunu yüzünden, Batı toplumları büyük bunalımlar yaşamaktadır. Bu nedenle Çin'in sahip olduğu bu ortam, batının bunalımlı ortamında çıkmak isteyenler için bir kurtuluştur.

İktisadi acıdan olayı değerlendirecek olursak, uyumlu toplumların insanları sağlıklı düşünür. Bu gün istediğini yarın istememe gibi bir çılgınlığa kapılmaz. Dolayısıyla bu durum, yatırımcılar için bir güven kaynağıdır.

İkinci güven ortamını sağlayan ise, hukuksal alt yapısının sağlam olmasıdır. Çin'in hukuksal alt yapısının sağlamlığı hakkında bilgi vermeden önce, hukuk kavramını ve toplumsal işlevini kısaca özetlemek gerekir.

“Hukuk, insanın toplumsal yaşayışını biçimlendiren en önemli öğedir. Nasıl iyi ve temiz hava, insanın bedenine en uygun gelen hayat koşulu ise, varlığını duymadığımız, ama içinde yaşamak zorunda bulunduğumuz hukuk da aynı özelliklere sahip olmalıdır. Fırtınalı, tozlu, kirli havadan nasıl rahatsız olursak, kötü ve yetersiz hukuk da toplum hayatımızı rahatsız eder, hatta bizi hastalandırır” (Mumcu,2011,3). Mumcu'nun hukuka yönelik bu açıklamalarından sonra, Çin'in hukuksal alt yapısı hakkında bilgi vermeye geçebiliriz.

Çin'de bir yasanın çıkarılması 10-15 yıl gibi uzun bir süreyi kapsamaktadır. Türkiye gibi bir gece de 15 yasanın birden çıkarıldığı mantık dışı bir uygulama Çin'de yoktur. Çin'de yasalar uzun tartışmalara tabi tutulur. Bu tartışmalar esnasında gelen eleştiriler ışığında yasa hazırlıkları devam eder. Sonra belli alanlarda uygulamasına geçilir. Eğer ki, verimli bir sonuç alınırsa, ülkenin genel yasası haline gelir. Aksi takdirde terk edilir. Örneğin, Mülkiyet Yasası'nın kabulü 14 yıl bulmuştur. 1993 yılında Ulusal Halk Kongresinde başlayan Mülkiyet Yasası görüşmeleri 2005 yılında ancak kabul edilmiştir (Sezen,2009,215-216). Sezen'in verdiği bu bilgiler ışığında, olayı iktisada şu şekilde bağlayabiliriz ki; yasaların uzun sürede gerçekleşmesi, yasaların sağlamlığını sağlar. Sağlam yasa insana güvence verir. Geleceğe güvenle bakan iktisatçının da yatırım yapma isteği artar. Kapitalist dünyanın, özel girişimcisinin vatanın olmadığından, nerede güven ortamı bulursa,

oraya gider. Çin, ülkesinde güven ortamını sağlayan en önemli alanlarını sağlamlaştırdığı için, Batı başta olmak üzere, birçok ülkenin girişimcilerini ülkesine çekmeye devam etmektedir.

Çin'in dünya siyasetinde güvenilir bir ülke olması, sadece kendi yaptıklarıyla değildir. ABD'nin son yüzyıllarda göstermiş olduğu uluslar arası hukuk tanınmazlığıdır. İçinde olduğumuz bu yüzyılda Orta Doğu'nun durumu buna en iyi örnektir. Kendi çıkarları için sürekli öldürmeyi kendine hedef seçmiş bir dünya liderinin son çırpınışları karşısında, Çin güven ortamı görünümündedir (Öztürk, 2007, 60).

5.2.Siyasal Nedenler

Sosyal piyasa ekonomisine geçişin en önemli siyasi nedenlerinden biri, Mao'nun sosyalizmi dünyaya yaymak mücadelesidir. Çünkü bu mücadelesi, sosyalizmin yayılmasını istemeyen ülkelerle sorun yaşamasına neden olmuştur. Yani ülke siyasi ilişkilerinde ikiye ayrılmıştır. Bunlardan biri sosyalist devletler, diğeri ise, kapitalist ülkelerdir. Siyasi düşüncesinden dolayı ülke, kapitalist ülkelerle sürekli sorun yaşamıştır.

Cihad Baban “İsa Öncesinden Günümüze Kadar Çin Tarihi” (1983) kitabında, Çin'in kuruluş felsefesi, emperyalist devletlere karşı olmaktır. Marksizm yolunda ilerlemek temel ilkesidir. Bu nedenle de, Marksizm yolunda ilerleyenleri kendine dost tahin etmiştir. Kapitalizm ile yönetilen ülkeler ile ilişkiye girmemiştir. Ayrıca, bu ülkelere karşı komünist devletlerin her zaman yanında yer alacağını da belirtmiştir. Yani, Çin sınırlarını batı dışındaki komünist dünya ile sınırlamıştır (Baban,1983,243-244).

Yine aynı kitapta dönemin başbakanının bu konuya yönelik ifadesine yer vermektedir. Başbakanın ifadesi şudur: “Çin eski ve yeni bütün emperyalistlerin karşısında mücadele edenleri destekler.”

Deng, bu sorunları görmüş olduğundan, ülke ayrımı gözetmeden, bütün ülkelerle karşılıklı çıkarlar ilişkileri üzerine bir siyaset izleme amacını gütmüştür. Ayrıca sosyalist bir ülke olarak, emperyalizme karşı olmaya devam ettiklerini, sürekli belirtmiştir. Sosyal piyasa ekonomisine geçişin **siyasi amaçlarından** birinin, bu olduğunu söyleyebiliriz.

“Sovyetler Birliği’nin parçalanmasının ardından, Soğuk Savaş’tan yenilgiyle çıkan devletler, dünyaya, kendilerince yeni bir düzen vermek istediler. Gerçekte, karşı karşıya olduğumuz yeni düzen, yeni bir düzenden çok, uluslar arası yeni bir düzensizliği andırmaktadır. Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Dünya Bankası, IMF ve Avrupa Birliği gibi uluslar arası kuruluşların da öncülüğüyle, devletlerin sınırlarını ve ulusal bağımsızlık istemlerini yakından ilgilendiren oluşumlar hızlanmıştır” (Keleş,2008,420).

Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle “az gelişmiş dünya” korumasız duruma düştü. Başta ekonomik olmak üzere, her alanda “Batı tarafından sıkıştırılma” süreci başladı. Bu durum karşısında, Çin, herhangi bir sıkıştırılma çalışmasının kendilerine karşıda gelmemesi için, kuruluş felsefelerinde taviz vermeyecek ölçüde, düzene ayak uydurmayı seçtiler. Bunun içinde, yumuşak ve yavaş bir geçişi gerçekleştirdiler (Manisalı,2006,50).

Doğu Bloku var olmadan önce, ABD II. Dünya Savaşında beri dünya liderliğini tek başına yürütüyordu. Birleşmiş Milletlerin(BM) kurulmasıyla da ABD’de gücüne güç kattı. Ama Doğu Bloku’nun kuruluşuyla ABD’nin tek güç olma durumu sarsıldı. Ancak bu sarsıntı çokta uzun sürmedi. Çünkü, ABD Doğu Bloku’nu dağıtmayı başardı (Doğan, 2006,341).

Çin, bugün BM çatısı altında yer alan, ABD, Rusya, İngiltere ve Fransa gibi BM’lerin daimi üyesidir. Ayrıca, burada alınan kararları bu ülkeler gibi veto etme hakkına sahiptir. Çin komünist bir ülke olmasına rağmen, Sovyetler Birliği zamanındaki gibi komünist dünyanın savunuculuğunu yapmamıştır. Sadece kendi çıkarlarını ön planda tutmuş ve bütün enerjisini ülkenin gelişimine yoğunlaştırmıştır (Özey,2007,217).

Keleş, Doğan, Özey ve Manisalı’nın belirttiği gibi, dünya ya hâkim olan bu düzensizlik ortamı, **Çin’in bu kararı almasında** etkili olan diğer bir etkidir.

İşte, Çin dünya saldırganlığını kendine hedef seçmiş ülkeler karşısında onlara cevap vermek yerine, siyasi çizgisini hoşgörü ile yürütmektedir. Bu da, ülkenin gelişme hanesinin artışı olmaktadır.

5.3.Sosyal Nedenler

Uygulamadaki sosyalist sistem, toplumun temel ihtiyaçlarını istenildiği düzeyde karşılayamıyordu. İstenildiği düzeyde karşılayabilmesi için sosyalist sistemin gelişmelere açık halle gelmesi gerekiyordu. Ancak bu şekilde sosyalizm, günün ihtiyaçlarına istenildiği düzeyde cevap verebilirdi. Bu nedenle toplumda bir takım yenilikleri isteme hareketleri oluştu. Bu haklı isteklere cevap vermek için, sosyalizmin gelişmesine engel olan faktörler ortadan kaldırıldı. Kaldırılan şu faktörleri şu şekilde ifade edebiliriz: Teknolojinin, ülkeye girişine engel olacak faktörleri ortadan kaldırmak, toplumun üretici yönünü sürekli desteklemek ve sınırlamalarını kaldırmak, bunların en önemlileridir. Bunların gerçekleşmesi içinde piyasanın araçlarına ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu araçlar, sosyalizmi ortada kaldıracak şekilde değil de, sosyal ihtiyaçları en iyi şekilde karşılayacak düzeyde kullanıldı.

Tanilli'nin (2010,362), "İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor" kitabında belirttiği gibi, sosyalizm hantallaştırılmıştır. Bu hantal yapıdan sosyalizmin kurtarılması gerekiyordu.

Aren (2008,19), "Sosyalizmin Yeni Yolu" kitabında üretim ve tüm ekonomik faaliyetlerin temel amacı, insanların yaşamları için gerekli mal ve hizmetleri sağlamak ve böylece belirlenen geçim düzeylerini sürekli olarak yükseltmek olduğunu belirtmektedir.

Çin, Aren'in belirttiği gibi, üretimini ve tüm ekonomik faaliyetlerini, yaklaşık 1,5 milyar nüfusunun temel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ayarlamıştır. Bu ayar için, gerekli olan piyasa araçlarında da yararlanmayı ihmal etmemiştir. Yani piyasayı amaç olarak değil, araç olarak kullanmıştır. Bu aracı, temel amacı olan, halkının tümünü mutluluğunu, sağlamak için kullanmıştır.

6.ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN TARAFLARI

Bu bölümde, “sosyal piyasa ekonomisine geçişi gerçekleştirenlerin” bu geçişi neden gerçekleştirdiklerine yönelik fikirlerine yer verilmiştir. Bu geçişi gerçekleştiren ve devamını getiren liderler düzeyinde konu çözümlenmiştir. Bu nedenle bu bölüm, üç başlık altında ele alınmıştır.

6.1. Deng Xiaoping(1978-1997)

Çin'in sosyal piyasa ekonomisine geçişini sağlayan Deng Xiaoping'tir. Deng bu geçişi gerçekleştirirken temel amacı, sosyalizmi geliştirmektir. Deng'in bu konudaki ifadelerine yer verilerek, bu geçişi neden gerçekleştirdiği aydınlatmaya çalışılacaktır (Guoliang ve Guangqing,2011).

“Bir ülke partisinin iç politikalarının doğru ya da yanlış olup olmadığına dair hükümleri, ancak o ülkenin halkı ve söz konusu parti vermelidir. Yalnız ülkenin halkı gerçek koşulları en iyi şekilde kavrayabilir. Bir parti diğer ülkelerin partilerinin doğruları ve yanlışlarına ilişkin olarak yorumda bulunduğu, genellikle bu fikirlerini çoktandır var olan bazı formüller ya da şemaları temel olarak oluşturmaktadır. Aslında bu pek de işe yarar bir yol olmamaktadır” (Guoliang ve Guangqing,2011,225).

“Marks'tan, kendisinin ölümünden bir yüzyıl ya da birkaç yüzyıl sonra beliren sorunlara hazır cevaplar bulmuş olmasını talep edemeyiz. Aynı şekilde, Lenin de ölümünden 50 ya da 100 yıl sonra ortaya çıkacak olan sorulara cevaplar sunması mümkün olamazdı. Yeni koşullar altında ortaya çıkan yeni sorulara, kişinin kendi deneyimleri vasıtasıyla cevaplandırması gerekir”(Guoliang ve Guangqing,2011,226).

“Çin'deki sorunlar, Çin'in koşullarına uygun bir biçimde çözülmeli ve aynı zamanda Çin halkının gücüne dayanarak çözüme kavuşturulmalıdır. Bağımsız ve kendi öz gücüne dayanan bir varlık sergileyebilme becerimiz, bize tüm geçmişimiz boyunca ayaklarımızı yere sağlam basacağımız sağlam bir zemin sunmuştu ve bugün de gelecekte de bu böyle olmaya devam edecektir. Çin halkı diğer ülkelerle ve halklarla dostluk ve işbirliği içerisinde bulunmayı sevmektedir; fakat aynı zamanda da uzun dönemli çabalar ile güvenceye aldığımız bağımsızlık ve kendi öz gücüne güven duyma hakkını daha fazla sevmekteyiz. Hiçbir ülke, Çin'den, kendisinin

uzantısı şeklinde bir varlık sergilemesini ya da Çin halkının çıkarlarını ihlal edecek acı meyveyi yutmasını beklememelidir” (Guoliang ve Guangqing,2011,227).

“Çin’i yalnızca sosyalizm kurtarabilecektir ve Çin’in gelişmesi de ancak sosyalizm uygulanması ile mümkün olabilir” (Guoliang ve Guangqing,2011,228).

“Batı burjuvazisinin uygarlığı, burjuva demokrasisi ve burjuva cumhuriyeti çözümleri, Çin halkının zihinlerinde iflas etmiştir” (Guoliang ve Guangqing, 2011,228).

“Kapitalist demokrasi, halk demokrasisine dönüşecek ve kapitalist cumhuriyetin yerini de halkın Cumhuriyeti alacaktır. Bunun bir sonucu olarak, halk Cumhuriyeti vasıtasıyla sosyalizmin ve komünizmin hayatta geçirilmesi mümkün olabilir, sınıflar ortadan kaldırılabilir ve dünya da büyük bir uyuma ulaşılabilir” (Guoliang ve Guangqing,2011,229).

“Soğuk Savaş bitmiş olabilir; fakat diğer yandan, başka iki savaşın başlaması da söz konusu olabilecektir. Bunlardan birisi güneyi, üçüncüsü dünyayı hedefleyen bir savaş olacaktır. Ve diğeri ise, sosyalizmi hedef alacaktır. Batılı ülkeler, barut dumanları olmaksızın bir üçüncü Dünya Savaşı sürdürmektedirler. Barut dumanı olmayan bir savaş derken sosyalist ülkelerin barışçıl bir şekilde dönüştürülmesinden bahsediyorum” (Guoliang ve Guangqing,2011,231).

“Geri kalmış ülkeleri aşağılayan gelişmiş ülkelerin politikaları değişmemektedir. Çin istikrarlı bir şekilde kendi inandığı yola bağlı kalmayı sürdürmelidir aksi takdirde hedef olabiliriz” (Guoliang ve Guangqing,2011,231-232).

“Günümüzdeki dünya açık bir karakterdedir. Çin, Batı’da gerçekleşen sanayi devriminden bu yana Batı’nın gerisinde kalmıştır. Yeni Çin’in kuruluşundan sonra bize ambargo uygulandı ve belirli bir dereceye kadar bizde dışarıya kapalı bir politikayı tercih etmiş gibi olduk. Bu durum, Çin’in kendisini, uluslar arası değişimlere kapatmasının kilit nedenlerinden birisidir. (Guoliang ve Guangqing, 2011,234).

Yeni Çin’in kuruluşundan bu yana, uzun bir süre boyunca, dünyadan tecrit olmuş bir durumda kaldık. Bu tecrit, belirli bir süre için, Çin’in tercihini yansıtan bir durum olmaktan çok onun, Çin’e ve Çin sosyalizmine karşı olan uluslar arası güçler tarafından dışlanması ve izole edilmesinin sonucu olarak ortaya çıkmıştı.1960’lı yıllardan bu yana, artık uluslar arası topluluk ile alışverişte bulunma ve işbirliği

içerisinde olma faaliyetlerimizi etkinleştirme koşullarına sahiptik ki fakat biz bunun yerine, kendimizi dış dünyadan soyutladık ve kapandık” (Guoliang ve Guangqing, 2011,234).

“Gerçekler öyle gösteriyor ki, her ne kadar belirli konularda bazı başarılar kazanmış olsak da, kapıları kapalı bir ülke koşullarında inşa “süreci bütünü ele alındığında, çokta fazla bir ilerleme kaydedilmemiş olduğunu” görülebilmektedir.1960’lı yılların sonlarında ve 1970’li yıllarda, Çin ile dünya arasında bir gelişim uçurumu ortaya çıkmıştı. Bu on yıllık süre, dünyada canlı gelişim hareketlerine tanık oldu. Ekonomik ve teknolojik ilerleme, yıllık ya da aylık değil günlük esaslara göre hesaplanıyordu. Fakat o günlerde Çin, kendi rüyasına dalmıştı. Deneyimler, “bir ülkenin kapılarının dışarıya kapalı bir şekilde yapılandırılmasının ona başarı getirmeyeceğini” açığa vuruyordu. Çin’in gelişimi dünyanınkinden izole değildi. **Çin Komünist Partisi’nin 1978 yılında toplanan 11. Merkez Komitesi’nin 3.Genel Kurulundan sonra, savaş uluslar arası koşullar ve kapitalizm ile ilgili görüşler yavaş yavaş yeniden ayarlandı ve dış dünyaya açılma, toplumsal gelişmenin temel stratejisi olarak belirlendi.** Çin yalnızca sosyalist ülkelere değil, aynı zamanda, gelişmiş kapitalist ülkelere de açıldı. Açık dünyada, kapitalist ülkelerle ekonomik, kültürel ve hatta politik işbirliği içerisinde olmak için temel ön koşul, bu iki sistemin barış içinde bir şekilde bir arada var olma olanağının bulunduğunu ve her iki sistemin de karşılıklı olarak bir diğerinin gelişme hakkını kabul etmesidir”(Guoliang ve Guangqing,2011,234-235).

“Kapitalist dünya ile temas kurma sürecinde edinilmiş deneyimleri ve öğrenilmiş dersleri özetleme çerçevesinde, Deng, uluslar arası koşullar ne gibi değişimler geçirirse geçirsin, uluslar arası topluluğun barış içinde bir arada yaşamaya dair beş ilkesi olduğunu belirtmiştir. Bu ilkeler şunlardır: **(1)** Çin’i yalnızca sosyalizm kurtarabilecektir. **(2)** Modern tarihte, kapitalizmin sömürgeci yayılımının Çin halkına felaket getirdiği unutulmamalıdır.**(3)** Toplumsal gelişmenin kanunları açısından kapitalizm kaçınılmaz bir şekilde sönecek ve zafer kazanacak yöntem sosyalizm olacaktır.**(4)** Sosyalizm yoluna bağlı kalmak temel hedef olmalıdır. **(5)** Hiçbir zaman için, kendisine, onun hayatta kalma mücadelesini bozguna uğratmayı hedef alan kapitalizm tehdidi unutulmamalıdır.

Deng, bu beş ilkenin uluslar arası ilişkileri ele alma yolunda kullanılacak ölçüt olarak düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çin ülkeler arasındaki ilişkileri ele alırken, bunu toplumsal sistem bakış açısından yapmamalıdır. Fakat sorunların incelenmesinde ve cevapların verilmesinde, Çin'in ulusal çıkarları en üstün ölçüt olarak dikkate alınmalıdır” (Guoliang ve Guangqing, 2011,288-235).

“Sosyalizmi inşa etmek için, üretici güçlerin ileri derecede gelişmesi gerekmektedir. **Yoksulluk sosyalizm değildir.** Bizim koşullarımızda sosyalizmde ısrar etmek ve kapitalizme üstünlükleri olan bir sosyalizm sistemi inşa etmek için yoksulluktan kurtulmalıyız. Her ne kadar şu anda sosyalizmi inşa ediyorsak da şu durumda hala yeterli değiliz. Bu anlayış sosyalizmin başlangıç aşaması teorisini tespit etme yolunda bir dönüm noktasıydı. Çağdaş kapitalizm ile barışçıl rekabet sürecinde, Çin, kapitalizme, Çin'in uygulamakta olduğu sistemin daha üstün olduğunu anlatmaya çalışmamalı, bunun yerine, üretici güçlerini kararlı bir şekilde geliştirmeli, **sosyalist demokrasiyi kurmalı ve insanların yaşama standartlarını iyileştirmelidir.** Çin, bir yandan, sosyalizmine geleceğine güvenle yaklaşmalı ve Çin'in gelişimi için tek geçerli yolun kapitalizm değil sosyalizm olduğunda ısrar etmeli, diğer yandan, gerçeği olgulardan arama ve pratikçi bakış açısını sürdürmeli ve sosyalist inşaya odaklanıp kendisini kalkınmaya adanmalıdır. Çin'deki sosyalizm bayrağı yere düşmedikçe; Çin, sıkı durup, kalkınma hedefini gerçekleştirme yolunda ilerledikçe; sosyalizm, üstünlüğünü sergileyecektir. **Çin'deki reform; hem Çin ve hem de dünya için bir deneydir.** Çin, sıkı durmaya devam ettikçe, dünya nüfusunun en azından 1/5'i sosyalizm yolunda bir pratik yaşıyor olacak ve sosyalizm dünyada sağlam bir konuma sahip olacak ve uluslar arası düzeyde büyük bir etkiye sahip olacaktır. Bu yalnızca, dünya nüfusunun 3/4'ünü oluşturan üçüncü Dünya'nın üzerinde ilerleyebileceği bir yol açmakla kalmayacak, aynı zamanda, insanlığa sosyalizmin tek yol olduğunu ve kapitalizmden üstün olduğunu ortaya koyacaktır” (Guoliang ve Guangqing,2011,236).

“Sosyalizm, kapitalizm karşısında avantajlı bir pozisyon elde etmek için **insanoğlu tarafından ortaya koyulmuş olan tüm başarılardan cesur bir şekilde, öğrenmelidir.** Gelişmiş kapitalist ülkeler de dahil olmak üzere, dünyadaki tüm ülkelerin modern ve toplumsallaşmış üretimlerinin kurallarını yansıtan; tüm gelişkin işletme ve yönetim metodlarından faydalanmalı ve içselleştirmeliyiz. Ancak bu yol

izlendiği takdirde, “sistemimiz her gün bir iyileşme sergileyebilecek; tüm ülkelerden alarak, içselleştirebilecek bütün ilerici öğeleri içselleştirerek ve onu, dünya üzerindeki en iyi sisteme dönüştüreceğiz” (Guoliang ve Guangqing,2011,239).

“Modernleşme programımızı uygularken, Çin’in gerçeklerinden yola çıkmalıyız. Hem devrim hem de yapım konusunda yabancı ülkelere bir şeyler öğrenmeli ve onların deneyimlerini kullanmalıyız; fakat yabancıların deneyimlerinin mekanik bir şekilde uygulanması ve yabancı modelleri taklit edilmesi bizi hiçbir yere götürmez. Bu konuda fazlasıyla ders aldık. **Marxizmin evrensel gerçeğini Çin’in somut gerçekliği ile birleştirmeliyiz, kendi yolumuzu aydınlatmalı ve Çin tarzında bir sosyalizm yaratmalıyız;** bu, uzun tarihimizi gözden geçirdikten sonra vardığımız temel sonuçtur (Fishman,2006,119).

“Piyasa ekonomisi yalnızca kapitalist toplumda olduğu ve piyasa ekonomisinde yalnızca kapitalistin olduğu düşüncesini sürdürmek yanlıştır. **Piyasa ekonomisini geliştirmek kapitalizmi uygulamak anlamına gelmez. Bir yandan ekonomik sistemimizin temel dayanağı olarak planlı ekonomiyi sürdürürken aynı zamanda piyasa ekonomisini başlattık. Fakat bu bir sosyalist piyasa ekonomisidir. Yöntemsel olarak sosyalist piyasa ekonomisi kapitalist olanla benzerlikler taşımakla birlikte ikisi arasında farklılıklar vardır. Sosyalist piyasa ekonomisi temelde devlet işletmeleri arasındaki, kolektif mülkiyetteki işletmeler arasındaki ve hatta yabancı sermaye girişimleri arasındaki ilişkileri düzenler. Fakat son tahlilde bütün bunlar sosyalist bir toplumda yapılmaktadır. Piyasa ekonomisi, embriyonik biçimiyle feodal toplumda bile mevcuttu. Kapitalist ülkelerin işletme ve yönetim yöntemleri dâhil, işimize yarayacak yararlı yanlarını almak kapitalizmi uyarlayacağımız anlamına gelmez. Bunun yerine bu yöntemleri sosyalist bir yönetimde üretken güçleri geliştirmek amacıyla kullanırız. Kapitalizmden alınacak derslere, belli bir amaca ulaşmak için bir araç gibi bakıldığı sürece, bu, sosyalizmin yapısını değiştirecek ya da Çin’i kapitalizme geri döndürecek değildir” (Sezen,2009,19-21).**

“Zihinlerimizi özgür bırakmalı ve kafalarımızı kullanmalıyız. Bizim gibi büyük ve yoksul bir ülkede üretimi artırmaya çalışmazsak nasıl ayakta kalabiliriz? Halkımızın günlük yaşamında birçok güçlüklerle karşı karşıya ise sosyalizm nasıl üstün olabilir? Komünizmin yalnızca tinsel bir şey olduğu tümüyle saçmadır. Sosyalizmin

komünizmin ilk aşaması olduğunu söylüyoruz. Geri kalmış bir ülke sosyalizmi inşa etmeye çalıştığında, uzun başlangıç döneminde üretim güçlerini gelişmiş kapitalist ülkelerin düzeyine getirememesi ve yoksulluğu tümüyle ortadan kaldıramaması doğaldır. Sosyalizmin inşasında, sırasıyla, üretken güçleri geliştirmek, aşamalı olarak yoksulluğu ortadan kaldırmak ve halkın yaşam standardını yükseltmek için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Aksi takdirde kapitalizm karşısında sosyalizm nasıl galip gelecektir? Ekonominin ileri düzeyde geliştiği ve maddi bolluğun olduğu ikinci aşamada ya da komünizmin gelişmiş aşamasında, ‘herkese yeteneğine göre’, ‘herkese ihtiyacına göre’ ilkesini uygulayabilir hale geleceğiz. Üretimi artırmak için olası her şeyi yapmadığımız sürece ekonomiyi nasıl büyütebiliriz? Sosyalizmin ve komünizmin üstünlüğünü nasıl gösterebiliriz? Biz uzun yıllardan beri devrim yapıyor ve 30 yıldan bu yana da sosyalizmi inşa ediyorduk. Bununla birlikte 1978 yılına gelindiğinde, işçilerimizin aylık ortalama maaşı yalnızca 45 Yuandı ve kırsal bölgelerimizin çoğu yoksulluk batağında çırpınmaktaydı. Bu durum sosyalizmin üstünlüğü olarak adlandırılabilir mi? İşte bu nedenle, hızlı ekonomik kalkınmaya ağırlık vermekte ısrar ediyorum” (Sezen,2009,21-22).

“Sosyalist sistemin en önemli üstünlüğü, merkezi liderliğin verdiği bir kararın başkalarının müdahalesi olmaksızın hemen uygulanıyor olmasıdır. Ekonomik yapıda reforma karar verdiğimizden tüm ülke buna uyum gösterdi; özel ekonomik bölgeleri kurmaya karar verdiğimizde kısa sürede kuruldu. Yönetimin bir organının aldığı ama bir diğeri kaldırdığı, alınan ama uygulanmayan kararlar ile birbirini tekrarlayan bir dizi tartışma ve danışma yoluna gitmek zorunda değiliz. Bu açıdan bakıldığında bizim sistemimiz çok etkilidir” (Sezen,2009,127).

“Komünist Parti, halkın iyi fikirlerini alıp işlemiş ve bunları tüm ülke için yol gösterici ilkeler olma düzeyine yükseltmiştir (Studwell,2007,93).

6.2. Jiang Zemin (1997-2002)

Sosyal piyasa ekonomisine geçişi gerçekleştiren Deng’ten sonra, başa Jiang Zemin geçmiştir. Zemin, Deng’in sosyal piyasa ekonomisine geçiş amaçlarına bağlı kalmıştır. Bu bağlılığını belirten ifadeleri şunlardır:

“Çin, şu anda, her geçen gün artan gücü ile dünyanın en büyük sosyalist ülkesidir. Batılı düşman güçler, çeşitli araçlarla ve yollarla Çin’de “Batılılaştırma”

ve “bölme” politik stratejilerine ağırlık vermişleridir. Çin’deki, Çin Komünist Partisi’nin önderliğini ve sosyalist sistemi devirme niyetleri devam etmektedir. Politik amaçları asla değişmemektedir.”

“Çin ile hem yurt içinde ve hem de yurt dışındaki düşman kuvvetler arasında savaş uzun ve karmaşık olacaktır. Biçimleri; sızma ve sızmaya karşı mücadele; rejimi devirme çabası ve buna karşı mücadele olacaktır.”

“Sosyalist Çin, politik, askeri ve kültürel değişimlerde ve işbirliklerinde olduğu kadar; normal ekonomik ve ticaret ilişkileri geliştirme alanında da kapitalist dünya ile başarılı ilişkiler geliştirmeyi öğrenmek zorundadır” (Gualiang ve Guangqing, 2011,231-232).

6.3.Hu Jintao(2002-2012)

Jiang Zemin’den sonra ülke yönetiminin başına Hu Jintao gelmiştir. Hu’nun sosyal piyasa ekonomisine bakışını aynı şekilde kendi ifadelerine başvurarak aydınlatmaya çalışalım:

“Çin’de yapılan Marksizmin yerleştirilmesidir. Marksizmin yerleştirilmesinin anlamı ise, ÇKP’nin liderliğinde ve Çin’in temel koşullarının ışığı altında, ekonomik kalkınmanın temel görev olarak görülmesi; sosyalist yola, proletarya diktatörlüğüne, Komünist Partinin liderliğine ve Marksizm-Leninizm ile Mao Zedung düşüncesine bağlılık; reforma ve dışa açılmaya ısrarla devam edilmesi; üretim güçlerinin serbest bırakılarak güçlendirilmesi; sosyalist sistemin güçlendirilerek geliştirilmesi; sosyalist piyasa ekonomisinin, sosyalist demokrasinin, gelişmiş bir sosyalist kültürün ve uyumlu bir sosyalist toplumun geliştirilmesi ve Çin’in refah içinde, güçlü demokratik, kültürel açıdan gelişmiş ve uyumlu bir çağdaş sosyalist ülke yapılmasıdır” (Sezen,2009,17-18).

Bu bölümündeki temel amaç, kapitalist güçlerin ileri sürdükleri Çin’in kapitalizmi en iyi uygulayan ülke olarak göstermelerinin, gerçeği yansıtmadığını bu geçişi gerçekleştirenler tarafından belirtmektir.

7.ÇİN HALK CUMHURİYETİ’NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNİN GEÇİŞİNİ GERÇEKLEŞTİRME BİÇİMİ

Çin Sosyal Piyasa Ekonomisi’ne geçmeden önce piyasa ekonomisinin sömürücü taraflarından zarar görmemek için ekonominin bütün tarafları başta olmak üzere, sosyal ve siyasal alanlarda da geçişi sağlam temellere oturtturmak için gerekli alt yapı değişikliklerini gerçekleştirmiştir. Ayrıca bu alt yapı değişikliklerini yaptıktan sonra da bu alt yapı değişikliklerinin geçişte yeterli olup olmadığını görmek için de başlangıçta piyasa araçlarının kullanılmasını genele yaymamış(ortaya çıkabilecek hataları kolayca ortadan kaldırabilmek için) uygulama alanı diye adlandırdığı bölge ve sektörlerde piyasa araçlarını kullanmaya başlamıştır. Yani Çin bu geçişi hazırlık ve uygulama olmak üzere iki aşama sonucunda gerçekleştirmiştir. Bu nedenle, bu bölüm hazırlık ve uygulama aşaması olmak üzere iki alt başlık altında değerlendirilmiştir.

Bu bölümün amacı, bu hazırlık ve uygulama aşamalarının Çin’deki ekonomik başarının üzerindeki etkilerini çözümlenektir.

7.1.Hazırlık Aşaması

Çin sosyalist kapalı toplumdaki, dünya ya açık sosyalist bir toplum haline gelirken; bu hazırlık sürecini yaşaması Çin’in yararına olmuştur. Çin’in yararına olan bu hazırlık aşamaları aşağı da kısaca özetlenmiştir.

7.1.1.Anayasal ve Siyasal Rejimde Yapılan Geçiş Hazırlıkları

Çin’deki Anayasal ve siyasal rejim değişikliklerinden bahsetmeden önce, bu alanlarda yapılan değişikliklerden bahsetmenin neden gerekli olduğunu belirtmek gerekir.

Anayasa, “bir devletin kuruluşunu, örgütlenişini, iktidarın el değiştirmesini ve bireylerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünüdür” (Teziç,2006,136).

Siyaset ise, “belli bir amaç doğrultusunda, bir insan topluluğunu yönetmek için kullanılan yöntemdir” (Mumcu,2003,11).

Dolayısıyla, iktisadi faaliyetlerinizde izlemiş olduğunuz yol siyasetinize göre şekillenir. Yeni bir ekonomik karar aldığınız zaman; bu kararınızın anayasana uygun olması ve siyasetinizce yönlendirebilir olması gerekir.

Anayasanız varsa, siz varsınız. Örneğin, Hindistan 1947 yılında bağımsızlığına kavuştu. Ancak 1950 yılında anayasası kabul edildikten sonra, devlet olma özelliğini kazandı. Bağımsızlığını kazanmasına rağmen; bu üç yıllık sürede bile, İngilizler ülkenin birçok işine karışmaya devam ediyordu. Tam anlamıyla anayasasını oluşturduktan sonra, bütün ülke yetkilerini elinde topladı ve hedefine kilitlendi. Yani, anayasa bağımsız var oluşun ve hedefe kilitlenmenin anahtarıdır. Anayasanız ne kadar sağlam temellere dayanılarak oluşturulursa; dünya da var olma gücünüz artar ve hedeflerinize kavuşmanız hızlanır (Heywood, 2007, 426-427).

Çin'in başarısında, yoğun bir emeğin ürünü olan anayasasının etkisi göz ardı edilemez. Bundan dolayı, iktisadi açıdan çözümlenmesi yapılan Çin'in, yapmış olduğu anayasal ve siyasal rejim değişikliklerinden bahsetmek önem arz etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilk anayasası 1954 yılında yürürlüğe girmiştir. Daha sonra sırasıyla, 1978, 1982, 1987, 1988, 1993, 1999 ve 2004 yıllarında, anayasa değişiklikleri yapılmıştır. Bu yıllarda yapılan anayasa değişikliklerinin özünde, devlet ile ekonomik ilişkileri hukuksal açıdan düzenlemek vardır.

1978 yılında anayasada yapılan değişiklikler: Bu yılda yapılan değişikliklerin özünde, Çin'in sosyal piyasa ekonomisine geçişini kolaylaştırıcı ve düzenleyici şekilde gerçekleştirilmesine dayalı düzenlemeler vardır.

1982 yılında anayasada yapılan değişiklikler: Bu yılda, devletin niteliği değiştirilmiştir. Proletarya diktatörlüğünün yerini halkın demokratik diktatörlüğü almıştır. Bu yıl, aynı zamanda 1954 yılında yürürlüğe giren anayasanın köklü düzenlemelere tabi tutulduğu yıldır. Bu köklü değişikliklerin ana amacı sosyal piyasa ekonomisine geçen Çin'in alt yapısını hazırlamaktır.

1987 yılında anayasada yapılan değişiklikler: Bu yılda yapılan anayasa değişikliklerinin temelinde genel anlamda iki ülke vardır. Birincisi, mevcut hukuk sistemini, yapılacak olan reformlarında aynı şekilde mevcut hukuk sistemine aykırı olmamasını sağlamaktır.

1988 yılında anayasada yapılan değişiklikler: (1) Sosyalist kamu ekonomisinin tamamlayıcısı olarak, devlet kontrolünde özel sektörlerin

desteklenmesi getirilmiştir. (2) Kamu mülkiyetinde olan toprağın, yasaya uygun olarak devredilmesi olanakları tanınmıştır.

1993 yılındaki değişiklik: Planlı ekonomiden, sosyalist piyasa ekonomisine geçişi anayasal olarak ilan edilmiş. Ayrıca, sosyal devlet ilkesi çerçevesinde ve plan dahilinde devletin makro denetim görevi, anayasal güvence ile desteklenmiştir.

1999 yılındaki değişiklik: (1) Özel sektör ekonomisine, kamusal olmayan ekonomi diye yeni bir tanımlama getirilmiş. (2) Hukuk devleti ilkesi anayasaya girmiştir.

2004 yılındaki değişiklik: (1) Özel sektörü desteklemek ve teşvik etmek devletin görevi haline getirilmiş. (2) Devletin, insan haklarını koruma görevi anayasaya girmiştir.(3) Özel mülkiyetin dokunulmazlığı anayasaya girmiştir.

Anayasa yapılan bu değişiklikler Çin'in, dünya gözünde güvenilir olmasını ve ekonomik faaliyetlerin aksamadan işlenmesini sağlamıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti, ÇKP'nin önderliği altındadır. Ülkede farklı siyasi partiler de vardır. Ancak, bu partiler ÇKP'nin bir kolu gibi faaliyet göstermektedirler.

Çin'de, siyasal rejim değişiklikleri üç alanda gerçekleşmiştir.(1) İşletme yöneticilerine ekonomik karar verme yetkisi verilmiştir.(2) Partinin kadro üzerindeki yetkileriyle ilgili değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliği özetle şu şekilde ifade edebiliriz: Her alt kademeye kendi kadrosunu seçme yetkisi verilmiştir. Ancak, bu kadroyu seçerken; seçenlerin, bilgili, devrimci, genç ve sosyal devlet ilkelerine bağlı kişileri seçme şartı getirilmiştir. (3) Ulusal Halk Kongresinin yetkileri genişletilmiş ve ülkenin hukuka bağlı olduğunu gösteren düzenlemeler yapılmıştır. Yasama, yargı ve yürütme organlarının birbirlerinden ayrı olarak görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebilecekleri şekilde örgütlenmiştir (Sezen, 2009, 49-122).

7.1.2.Devletin Niteliği ve Yapısında Yapılan Geçiş Hazırlıkları

Devletin niteliği ve yapısında yapılan geçiş hazırlıklarından bahsetmeden önce, kısaca ulusal devlet sürecinden bahsetme gerekliliği duyulmuştur. Çünkü Çin ulusal devlet olma yolunda emin adımlarla ilerlerken; bazı devletlerde, imparatorluğa doğru gitmektedirler. Yani, tarih süreç Çin için doğru işlerken; bazı ülkeler içinde terse işlemektedir. Çünkü tarih süreç içinde, toplumlar şu aşamaları yaşamışlardır:

(1) İlkel toplumlar, (2) kent devletler, (3) imparatorluklar, (4) tanrı-devletler, (5) kral-devletler,(6) ulus devletler (Çeçen,2009,16).

Devletin niteliği önceleri şu şekilde tanımlanmıştır: Çin Devleti, Marksizm, Leninizm ve Mao'nun düşüncelerine bağlı sosyalist bir devlettir. Şimdi ise, bu tanıma sosyalist bir hukuk devletidir ibaresi eklenmiştir. Demokratikleşme adına hukuksal alt yapı sağlamlaştırılmıştır (Sezen,2009,124-125).

Devlet yapısı; (1) Ulusal Halk Kongresi, (2)Devlet Konseyi, (3)Yerel Halk Kongreleri ve Çeşitli Düzeylerdeki Yerel Devrim Komiteleri, (4) Ulusal Özerk Alanlardaki Öz Yönetim Organları, (5) Halk Mahkemeleri ve Halk Prokraturaları, (Gürbüz,1981,169).

Günümüzde ise, Çin Halk Cumhuriyeti'nin devlet yapısı şu şekildedir:(1) **Ulusal Halk Kongresi, (2) Devlet Başkanı, (3) Devlet Konseyi, (4) Merkezi Askeri Komisyon, (5) Yüksek Halk Mahkemesi ve Yüksek Halk Savcılığı,** (Sezen, 2009,125).

Çin, devlet yapısında yaptığı değişikliklerle, merkezi devlet yönetimini güçlendirmiştir.

Bu bölümü, Çin'in devlet yapısına yönelik yapılan eleştirilere verdiği cevapla noktalamak uygun görülmüştür.

Çin, devlet yapısıyla ilgili yapılan eleştirilere şu cevabı vermektedir: Çin'de tek bir parti yönetimi vardır. Ama bir kişi ve ailenin yönetim de olması söz konusu değildir. Yani, totaliter ülkelerdeki gibi tek bir liderin yıllarca yönetimi söz konusu değildir. Çin, tarihinin verdiği köklü bir sorumluluk sistemine sahip devlet yapısına sahiptir.

Çin Halkının önemli bir çoğunluğunda var olan sistemden başka bir sistemin Çin'i kargaşaya sürükleyeceği fikri hâkimdir. Çünkü, Çin büyük bir ülkedir. Böyle bir ülkenin çok partili ya da demokratik bir sistem ile yönetilmesi çok zordur (Fidan,2012,24-27).

7.1.3.Toprak Yönetiminde Yapılan Geçiş Hazırlıkları

Toprak yönetimini bozmayacak şekilde uygulama alanları oluşturulmuştur. Bu uygulama alanları şunlardır: (1) 1979 yılında kurulan ve 1980 yılında özel ekonomik bölgeler olarak adlandırılan alanlardır.(2) 1984 yılında kurulan, açık kıyı

kentleridir.(3) 1990 yılında kurulan, serbest ticaret bölgeleri ve açık sınır kentleridir (Sezen, 2009,192-194).

7.1.4.Kamu Yönetiminde Yapılan Geçiş Hazırlıkları

Çin yönetimde bağımsızlık ve adalettin yanında, uyum ve kararlılık ağır basmaktadır. Konfüçyus'un hayat tarzı olan sadakat, hemen hemen bütün Çin toplumunun ortak özelliği haline gelmiştir. Çin Halkının bu özelliği, kamu yönetiminin kolayca gerçekleşmesini sağlamaktadır (Bilgin, 2010,253). Dolayısıyla kamu yönetiminde yapılan geçiş hazırlığına da, halk uyum göstermiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti, kamu yönetiminde hazırlık yapmak zorundaydı. Çünkü ekonomik rejime göre, üretim ilişkileri değişmektedir. Değişen üretim ilişkilerine göre de, devletin örgütlenmesi gerekir. Bundan dolayı devlet kamuyu bu geçişe hazırlıklı halle getirmek zorundaydı.

1980'lerden itibaren kamu yönetimi alanında yapılan geçiş hazırlıklarını şu şekilde özetleyebiliriz: **(1)** Üniversitelerde kamu yönetim bölümleri açılmıştır. **(2)** kamu görevlilerinin eğitimi için ulusal ve yerel düzeyde okullar kurulmuştur. **(3)** Batılı akademisyenlerin katıldığı toplantı ve çalıştaylar düzenlenmeye başlanmıştır. **(4)** Batıdan kamu alanında yetkin bilim adamları ülkeye getirilmiştir. **(5)** Kamu yönetimi alanında akademik yayınlar yayımlanmaya başlanmıştır. **(6)** Yabancı yatırımlarını kolaylaştırmak için, kamu örgütlerinin kontrol işlevleri esnekleştirilmiştir (Sezen,2009,287-291).

Bilimsel çalışmaların ekonomi üzerindeki etkisi çok fazla olduğundan dolayı burada bilim ve teknoloji bakanlığa bağlı kuruluşların verilmesi gerekliliği duyulmuştur. Bu kuruluşlar şunlardır: (1) Lojistik hizmetler merkezi,(2) Ulusal bilim ve teknoloji ödülleri dairesi,(3) Çin bilimsel ve teknolojik bilgi enstitüsü, (4) Ulusal kalkınma için bilim ve teknoloji araştırma kurulu,(5) Çin bilim ve teknoloji değişim merkezi, (6) Çin kırsal teknolojiyi geliştirme merkezi, (7) İleri teknolojiye dayalı sanayi geliştirme merkezi, (8) Çin teknoloji pazarı yönetim ve geliştirme merkezi, (9) Çin ulusal biyoteknolojiyi geliştirme merkezi,(10) Çin gündem 21 yönetim merkezi, (11) uluslar arası Araştırma ve geliştirme merkezi, (12) Bilgi merkezi, (13)Ulusal uzaktan gözleme merkezi, (14) Değerlendirme merkezi (Sezen,2009,274).

7.2.Uygulama Aşaması: Özel Ekonomik Faaliyet Alan Uygulaması

Özel ekonomik faaliyet alan uygulamaları ile Çin içinde farklı “Çin’ler” yaratılmış ve bu bölgeler aracılığı ile yabancı, sermaye ve teknoloji ülkeye çekildiği gibi piyasa ekonomisi bilgisi öğrenilmiştir. Piyasa ekonomisi bilgisinin öğrenilmesi amacıyla, yabancı sermayenin ancak yerli ortaklıklar kanalıyla ülkeye girilmesine izin verilmiştir. Bu ortaklıkların bir kısmı öğrenme ve sermaye oluşturma sürecinin sonunda tümüyle yerli işletmeye dönüştürülmüştür. Ayrıca bu firmaların kullanacakları ara malları, yedek parçaları yerli firmalardan sağlama koşulu getirilerek, yerel sermayenin güçlenmesi sağlanmıştır.

Bu bölgelerde, ihracatı artırmak amacıyla vergi indirim, vergi bağışı gibi uygulamalar başlatılmıştır. Ayrıca, gerekli alt yapı hizmetleri (elektrik, su vb.) de bazen karşılanmaktadır. Ancak, Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) üyelikten sonra bu bölgelerdeki bir takım ayrıcalıklar aşamalı olarak kaldırılmış.

Özetle, bu bölgelerin Çin’e kazandırdıklarını dört başlık altında toplayabiliriz: **(1)** Yabancı sermayenin ülkeye girmesini sağlamıştır. **(2)** teknolojinin ülkeye girmesine ön ayak olmuştur. **(3)** Yönetim becerisini kazanmış elemanların yetişmesini sağlamıştır (Sezen,2009,194-207). **(4)** Ülkenin emek-yoğun sanayide, sermaye-yoğun sanayide ve teknoloji üretiminde uzmanlaşmasını sağlamıştır (Arrighi, 2009, 358).

7.2.1.Özel Ekonomik Bölgeler

Özel ekonomik bölgeler, 1979 yılından itibaren kurulmaya başlanmıştır. Bunların başlıcaları şunlardır: Guangdong, Fujian, Shenzhen, Zhuhai, Shantao ve Xiamen’dir (Sezen, 2009, 192).

Bu bölgelerin özelliklerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz: **(1)** Ülkenin reform ve dışa açılmasında deney görevi görmektedirler. **(2)** büyük ölçüde işlenmiş ürünlerin ihraç edilmesini sağlamaktadırlar. **(3)** Bilim ve sanayiye ticaretle birleştirmektedirler. **(4)** uluslar arası ekonomi ve ticaret alanında uzmanlaşan bilimsel ve teknolojik personelin yetişmesini sağlamaktadırlar. **(5)** İhracatı kolaylaştırıcı politikaların üretilmesini sağlamaktadırlar. **(6)** Çin’in dünya da bile en hızlı gelişen bölgelerine sahip olmasını sağlamışlardır (Shi,1997, 98-99).

7.2.2.Açık Kıyı Kentleri

Bu kentlerin özelliklerini ise, şu şekilde sıralayabiliriz: **(1)** Eski işletmelerin yenilenmesini sağlamışlardır. **(2)** Üretilen ürünlerin güncelleşmesi ve kalitelerinin artırılması sağlanmışlardır. **(3)** İleri ve yüksek teknolojlili projelerinin gelişimi sağlanmışlardır. **(4)** Binlerce yeni markalı ürünün, uluslar arası pazarlara girmesi sağlanmışlardır. **(5)** Yabancı yatırımı çekmede önemli bir güç sergilemişlerdir (Shi,1997,99-100).

Bu kentlerin başlıcaları şunlardır: Şanghay, Tianjin, Guangzhou ve Beihai'dır. Bu kentlerden birinin hakkında verilecek olan bilgiler konunun aydınlatılması açısından önemlidir. Sezen (2009, 195-196), "Çin'in İkinci Uzun Yürüyüşü" kitabında bu kentlerden biri olan Tianjin için şu bilgileri vermektedir:

1980'lerin başında Tianjin Bölgesinde hiçbir üretim tesisi yok ve çıplak bir gözüme sahipti. 2006 yılında ise, modern kütüphane, hastane ve çevre düzenine kavuşmuştur. Ayrıca, 4.000'i yabancı sermaye kaynaklı olmak üzere 7.000 işletme kurulmuştur. 1984-2005 yılları arasındaki karı 64 milyar ABD Doları olmuştur. 2005 yılında 200.000 çalışanı ile 130.000 otomobil ve 70 milyon cep telefonu üretmiştir (2009,195-196).

7.2.3.Serbest Ticaret Bölgeleri

Bu bölgelerin özelliklerini ise, şu şekilde sıralayabiliriz: **(1)** Dış açılımı genişletmişlerdir. **(2)** Yabancı yatırımların gelişini arttırmışlardır. **(3)** Gümrük denetimi hizmetinin gelişimini sağlamışlardır (Shi, 1997, 102).

7.2.4.Açık Sınır Kentleri

Çin, 13 sınır kentine sahiptir. Bu kentler özetle, komşu ülkelerle ekonomik ve ticari işbirliğinin gelişimini sağlamaktadırlar. Ancak, yaptıkları her faaliyetin Devlet Konseyi yönetmenliğine uygun olması gerekir. Bu kentler ihracatı ve turizmi geliştirmekle birlikte, ülkeye ekonomik refah ve sosyal ilerleme kazandırmaktadırlar (Shi, 1997, 103-104).

8.ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNİN SONUÇLARI

Bu bölümde “Çin’in sosyal piyasa ekonomisine geçişi” olumlu ve olumsuz sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Bu nedenle bu bölüm iki alt başlık altında çözümlenmiştir. **(1)** Çin’in sosyal piyasa ekonomisine geçişinin olumlu sonuçları, **(2)** Çin’in sosyal piyasa ekonomisine geçişinin olumsuz sonuçları.

8.1.Çin’in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Olumlu Sonuçları

Bu bölüm, “ülkede istihdam olanaklarında artışlar”, “dünya enflasyon oranında düşmeler”, “ülkeye teknoloji girişinde artışlar”, “ülkelerin ülkelerinde hangi ekonomik yöntemi uygulayacakları konusunda karar verme sürecinde kolaylaştırıcılık” gibi dört alt bölüm altında değerlendirilmiştir.

8.1.1.Ülkede İstihdam Olanaklarında Artışlar

Gelecekte istihdam olanaklarını sürekli yaratma sorunu, her ülkenin gündemini teşkil eden bir konudur. Dolayısıyla, istihdam yaratacak tasarrufların ister kamu, isterse de, özel sektör tarafından doğru kullanılması gerekir. Aksi taktirde, istihdam yaratamama sorunu gündeme gelir ki; bu da ekonomik kriz başta olmak üzere sosyal patlamalara neden olur.

Gelelim konunun Çin’le ilişkisine; Çin ülkelerin mevcut istihdam yaratıcı kanallarını ülkesine taşımaktadır. Hemen belirtmek gerekir; bunu zorlada yapmamaktadır. Kamunun istihdam yaratıcılığına son verip; bunların özel sektöre teslim eden ülkelerin şirketleri, kendi istekleri ile Çin’e gitmektedirler. Hatta, Çin’in kapılarını daha da açmalarını söylemekte geri durmamaktadırlar.

Çin’e şirketlerini taşıyanların başında, Amerika ve Avrupalı şirketler gelmektedir. Ayrıca, diğer ülkelerin şirketlerinin de, Çin’e gittikleri bir gerçektir.

Amerikalıların mobilya alanındaki pazarını, Japonların televizyon pazarını, İtalyanların ipek pazarını, Almanların Noel süsleri pazarını kaybetmeleri ve bu pazarları da Çin’e kaptırmaları önemli derece de, bir sorun değildir. Asıl sorun, artık üretim sürecinin; yani istihdam olanaklarının Çin’e taşınmasıdır.

Çin, artık hem bir üretici toplum hem de başlı başına bir tüketici toplum haline gelmiştir. Dolayısıyla, Çin’de üreticinin satamamak gibi bir sorunu da olmamaktadır. Bu da, Çin’e gelen şirketlerin önemli bir artısıdır.

Çin’e taşınan endüstri alanları çok genişlemiştir. Başlangıçta basit endüstri dalları iken, şimdilerde ağır endüstri dallarının da uygar yeri olmuştur. Arabadan-gemiye, uçaktan- uyduya ileri teknoloji gerektiren üretim ile iş başı yapmıştır.

Çin, üreticilerin önemli bir sorununa da, çözüm olmuş durumdadır. Bu çözüm şudur: üreticiler üretimlerini daha ucuza getirmek için, üretilen ürünün her bir parçasını farklı bir yerde üretiyorlardı. Örneğin, bir çamaşır makinesinin, bilgisayarın ya da uçağın yüz binlerce parçası vardır.

Bugün Çin, bu yüz binlerce parçanın üretimini tek başına üretebilecek bir şirketler ordusuyla iş başındadır. Bu şirketler ordusunun yaratacağı istihdam düzeyini de düşünecek olursak; Çin’deki işsizlik sorunun nasıl çözüldüğünü anlarız.

Bu şirketlerin Çin’e gelişini kolaylaştırıcı, Çin Hükümeti faaliyetlerinin en önemlisi; dünya şirketlerini Çin’e kazandırabilecek güçte, iletişimde uzman elemanlarıdır. Çünkü iletişim kurma ne kadar gelişirse, insan kazanma gücünüz artar. Dolayısıyla da, insanlar tarafından yaratılan şirketleri de kazanırsınız. Çünkü ülkelerin, uluslar arası ilişkiler bölümüne son yıllarda giderek artan oranda önem vermesi bir tesadüf ürünü değildir.

Çin’e gelen başlıca şirketlerin örnekleri verilerek, konu daha da aydınlatılacaktır.

Excel bir Amerikan endüstri kuruluşudur. Excel ağır inşaat ve madencilik işlerinde kullanılan iş makineleri için parçalar yapmaktadır. Excel, şirketinin üretim kapasitesinin %20’sini Çin’e kaydırmıştır.

Wal-Mart, Amerika’nın önemli mağazalar zinciridir. Aynı zamanda, dünyanın en büyük özel şirketidir. Wal-Mart, üretiminin yüzde 50 ile 85 arasında değişen oranını ABD dışında gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir. Wal-Mart ekonomik bir güç olarak büyürken; Çin’de bundan en iyi şekilde yararlanmaktadır. Çünkü, bu büyük gücün önemli sayıdaki şirketleri Çin’de faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu karşılıklı alış-verişte hem Wal-Mart, hem de Çin karlı çıkmaktadır. Zararlı çıkan ise, ABD’nin kendisidir. Çünkü, önemli bir istihdam

kaynağını kaybetmek üzeredir. Wal- Mart, aynı zamanda özel sektörün vatanının olmadığını da en açık şekilde bizlere gösteriyor.

Siemens ise, bir Alman şirkettir. Siemens'in Çin'de kırk beş şirketi ve otuz bin çalışanı bulunmaktadır. Almanya'da işçi maliyetleri Çin ile karşılaştırılmayacak düzeyde yüksektir. Bundan dolayı, Siemens şirketi başta olmak üzere, birçok Alman şirketi de bu durumdan şikâyetçidir. Şikâyetlerini ise, işçilerini tehdit ederek dile getirmektedirler. Örneğin, eğer ki; mesai ücretlerini almadan uzun saatler çalışmayı kabul etmezler ise, Çin'e gideceklerini açıkça söylemektedirler.

Hollanda, Japonya ve Danimarka'da, Çin'e büyük yatırımlar yapan ülkelerden bir kaçıdır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; yüzyılımız Çin'in yatırımların uğrak yeri haline gelmesine tanıklık etmektedir (Fishman, 2006, 25-224).

8.1.2.Dünyadaki Enflasyon Oranında Düşmeler

Dünyanın fabrikası konumunda olan Çin, üretimini en düşük maliyetle gerçekleştirmesinden dolayı, ürettiği malların fiyatları çok düşük düzeydedir. Ülkeler yüksek maliyetle üretimlerini gerçekleştirmek yerine, düşük fiyatlı Çin mallarını ithal etmeyi daha karlı görmektedirler. Dolayısıyla Çin'de düşük fiyatla gelen bu mallar geldikleri ülkelerde de düşük fiyatta satılmaktadırlar. Çin her alanda üretim yapmaya başladığı için ve bütün üretim alanlarında da üretim girdilerini düşük seviyede tutmanın olanaklarına ülkesini kavuşturduğu dolayı, düşük maliyetli üretimini her alana yaymış durumdadır. Yani ülkelerin üretim yapmalarına gerek kalmamış bir düzeye gelinmiştir ki, şuan dünya Çin'i dünyanın fabrikası olarak adlandırmaktadır. Bu fabrikadan gelen malların çeşitliği de günden güne artınca ve bu çeşitlilikle birlikte fiyatlarda düşünce, bu durum bütün ülkelerin Çin'in ithalatçısı durumuna gelmelerini sağlamıştır. Günümüzde artık Çin malının girmediği ülke kalmamakla birlikte; bir adım daha ileriye gidilmiş ve artık Çin malının girmediği ev kalmamış haline dönüşmüştür.

Dünya fabrikası konusunda somut bir örnek vermek gerekirse; dünya ham çelik üretiminden verebiliriz. "2010 yılı sonunda Çin dünya ham çelik üretiminin %44'ünü sağlayan bir konumda. 2000 yılı sonunda, payı %15'idi. 2000 yılında Japonya %13, ABD%12 paya sahipti. Çin'in payı katlanarak artarken, 2010 yılı

sonunda Japonya'nın payı %8, ABD'nin payı %6 düzeyine inmiş. Boşluğu Çin doldurmuştur” (Ekzen,2012).

Çin mallarının enflasyonla ilişkisine bakacak olursak; enflasyon en basit tanımıyla fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen artıştır. Düşük fiyatlı Çin mallarının dünyaya yayılması sayesinde genel fiyatlar düzeyindeki artış düşük seviyelerde kalmaktadır.

Fishman (2006,18) “Çin Inc” kitabında Çin'in bu durumunu şu şekilde tanımlamaktadır: “Çin, hem dünyanın üretim sahası ve hem de en büyük pazarıdır. Çin'in endüstri, gelişen dünyadaki fırsatları azaltabilir fakat aç ekonomisi, yoksul ülkeleri daha yukarı çekebilir. Çin, dünyaya deflasyon ihraç etmektedir.”

“Çin malları, hemen hemen üretiminin her alanında ciddi bir kalite artışı sergilemeye başladı. Bu iyileşme özellikle elektronik ve yapı malzemeleri alanında görülmektedir. Bu alanda Çin'in endüstrileri iyileşip uzmanlıklarını geliştirdikçe iyi kalite ürünlerin fiyatları aşağı çekilmektedir” (Fishman,2006,223).

8.1.3. Ülkeye Teknoloji Girişinde Artışlar

“Çin, her gün üretim, banka, bilgisayar, reklam ve mühendislik alanındaki Avrupalı, Asyalı ve Amerikalı uzmanlardan sürekli bir bilgi akışı almaktadır” (Fishman,2006,27).

Tarihi süreç içerisinde, Çin'in teknoloji dünyasından kısaca söz etmek gerekir. Çünkü Çin, dünyayı derinde etkileyen buluşları yapan bir toplumdur. Bu buluşlarına örnek olarak kağıt, barut, pusula, abaküs ve matbaa verilebilir. Aynı zamanda, parayı ilk kullanan havai fişekleri ve uçurtmayı ilk uçuranda yine bu toplumdur. Ayrıca, matematik ve astronomi alanında önemli gelişmelerin sahiplerinden de biridir.

Tarihi bu şekilde, teknolojiyle yürüyen bir toplumun maalesef ki; imparatorluk dönemi bilim açısından sönük geçmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti ise, kuruluşuyla sadece devlet olarak var oluşunu kanıtlamamıştır. Bunun yanında tarihindeki teknolojik gelişmelerine sahip çıkmanın ve onu ilerletmenin de haklı gururunu toplumuna yaşatmıştır ve yaşatmaya da devam etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti, teknolojisi ileri olan ülkelerde teknoloji öğrenme sürecini şu şekilde başlatmıştır:

- (1) Ulusal bilinçle donattığı öğrencilerini, bu ülkelere göndererek ve onlara her türlü olanaklar sunup, onların ülkelere geri dönmelerini sağlayarak.
- (2) Eğitim sistemini bu ülkelerdeki gibi, bazen daha ileri düzeydeki araştırma altyapısı hizmetleriyle buluşturarak.
- (3) Bu ülkelerdeki teknolojinin ülkelere girişini kolaylaştırıcı bütün olanakları sağlayarak.
- (4) Bu ülkelerin bilgi bakımından ileri düzeydeki şirketleriyle bilgi paylaşımına girerek ve paylaşılan bu bilgileri güvence altına alarak.
- (5) Bu ülkelerin çağdaş teknoloji olan biyoteknoloji ve nanoteknoloji gibi alanlarında yatırım yaparak.
- (6) Teknoloji üreticilerinin ve kullanıcılarının birbirlerinden ayrı sarf ettikleri çabaları tek çatı altında toplayarak

Teknolojiyi öğrenme amacıyla yaptıklarını belirttikten sonra, Çin'deki mevcut teknolojik gelişmeleri ise, şu şekilde ifade edebiliriz:

- (1) Tam teşkilatlı bir şekilde kendi araştırmalarını yapan, kendi araştırma ve geliştirme (AR-GE) merkezlerini kurmuşlardır.
- (2) Çin tabanlı bu AR-GE merkezleriyle çalışmak isteyen yabancı firmalarla işbirliğine girmişlerdir. Bu firmaların başlıcaları şunlardır: Oracle, Siemens, Lucent, Nokia, Nortel, Agilent, IBM ve Hewlett Packard ve benzerleridir. Ayrıca, bu firmalarla iki yüzden fazla araştırma merkezi kurmuşlardır.
- (3) Bilgi ve teknoloji musluğuna sahip olmanın sonucunda, Çinli firmalar sürekli kendilerini geliştirmeye yönelik olarak, kendilerine Özgün Tasarım Üreticilerine (ÖTÜ) sahip oldular.

Bunun sonucunda, Çin tasarımına dayalı ucuz, kaliteli ve teknolojiye dayalı ürünler yaratmaya başlamışlardır.

- (4) Çinli üreticiler, Özgün Markalı üreticiler (ÖMÜ) haline dönüşme yolunda ilerleme yoluna girmişlerdir (Shenkar, 2007,96-127).
- (5) Çin'de ileri teknoloji araştırması yapan 758 firma kurmuşlardır. Bununla birlikte gerek yurt dışında, gerekse yurt içinde yetişmiş insan sayısıyla beyin bankası haline gelmişlerdir (Özsoylu,2009,93).
- (6) Avrupalı, Asyalı ve Amerikalı uzmanlarından üretim, banka, bilgisayar, reklam ve mühendislik alanlarıyla ilgili bir bilgi akışını almaktadırlar (Fishman, 2006, 27).
- (7) Çin, 15 Ekim 2003 tarihinde Shenzhou-5 roketiyle uzaya insan gönderen üçüncü ülkedir. Çin'in 2050 yılında ise dünyanın en büyük nükleer enerji sistemine sahip olması beklenmektedir (Bilgin, 2010, 260).
- (8) Çin'in uçak gemisi yapma projesi gerçekleşme aşamasına yaklaşmıştır. Ayrıca, Çin'in hayalet uçağı Jian-20 dünyanın dikkatini üzerine toplanmasına neden olan önemli gelişmelerindendir (Fidan, 2012, 223-225).

Çin, bu şekilde devam ettiği sürece yabancı yatırımların teknolojilerini çekme gücüne güç katacaktır (Shenkar, 2007, 125). Kısaca, günümüzün Çin'i, atalarının yapmış olduğu buluşlara yakışır şekilde yeni buluşlar yapmakla birlikte; teknolojik yönden ileri bir toplum olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Bu bölümü, dünyada sadece dini anlamda değil, ilim irfan anlamında da örnek kişiliğiyle gönüllere taht kurmuş olan Hz. Muhammed'in sözüyle sonlandırmak uygun bulunmuştur. İlimin önemini anlatan sözlerinden biri şudur: "İlim Çin'de bile olsa, öğreniniz" (Şimşek, 1990,125). Hz. Muhammed'in bu sözü, günümüzün Çin'ini anlatmıştır. Çünkü, Çin şuan ilim beşiği haline gelme yolunda

hızla ve emin adımlarla ilerlemektedir. Bu beşikten bir şeyler öğrenmek için, bütün dünya Çin'e gitme yolundadır.

8.1.4.Ülkelerin, Ülkelerinde Hangi Ekonomik Sistemi Uygulayacakları Konusunda Karar Verme Sürecinde Kolaylaştırıcılık

Adam Smith'le kapitalist sistem, kuramsallaşmıştır. Bu yöntem savunucuları, ekonomide görünmez elin her şeyi hal edeceğini ileri sürmüşlerdir. Yani, devlet eline gerek olmadığını savunmuşlardır (Ölmezoğulları, 2008, 54).

Kapitalizm, 19. yüzyılın sonlarına doğru dünyaya hâkim olmayı başardı. Ancak, bu hâkimiyetliği, Büyük Bunalım ve iki dünya savaşı ile sarsıntıya uğradı. Bu sarsıntılar, kapitalizmin insanlık için ne kadar yıkıcı sonuçlar doğurabileceği gerçeğini de gözler önüne serdi. Ayrıca, kapitalist dünyanın da bu sarsıntılardan dolayı büyük ödünler vermelerine neden oldu (Li, 2009, 102).

Bu büyük ödünlerin en önemlisi ise, kapitalist devletlerin kabul etmekte zorlandıkları devlet müdahalesini kesinlikle ihlal etmemeleri gerçeği oldu. Çünkü, kapitalist devletler ekonomik kriz yaşadıkları dönemlerde ilk yaptıklarının devlet elini kullanmak olduğunu bir kez daha fark ettiler.

Devlet elinin kullanıldığı, günümüzün ekonomik krizini de içine alan ekonomik kriz dönemlerini şu şekilde sıralayabiliriz: 1711, 1717-1720, 1772, 1793, 1799, 1810, 1815-1820, 1836-1839, 1857, 1866, 1873, 1881-1882, 1907, 1929, 2008 (Coşkun, 2011,57).

Büyük Bunalım ve iki dünya savaşı, ekonomi dünyasının iki iktisadi düşünce ile tanışmasına da vesile olmuştur. Bu vesile ile tanıştığı iktisadi düşünceler; Keynesyen düşünce, Neo-Liberal düşüncedir.

Keynesyen düşüncede, devlet müdahalesinin olması savunulurken; Neo-liberal düşünce de ise, devlet müdahalesi isteksiz bir biçimde kabul edilir. Bu nedenle de devlet müdahalesi sürekli bir sınırlama ile de karşı karşıyadır (Ölmezoğulları, 2008,93).

20. yüzyılın sonlarına doğru ve 21. yüzyılı da kapsayacak düzeyde, dünyaya hakim olmaya çalışan neoliberal politikalar nelerdir? Bunların bilinmesi, sosyalizm politikalarıyla hareket eden Çin'i, neden örnek almamız gerektiği konusunda bizlere aydınlatıcı bilgiler sunacaktır.

Neo-liberal politikalar, 1980’li yıllardan beri, IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü tarafından küresel halle getirilmeye çalışılmaktadır (Kozanoğlu, Boratav, Tonak ve İşleyen, 2010, 60).

Bu çalışmalar, 1990’larda başarıya ulaşmıştır. Özellikle de küreselleşme ile birlikte neo-liberalizm kurumsal bir yapı haline getirilmiştir (Li,2009, 104-105).

1990’lardan günümüze kuramsal bir yapı haline gelen, neo-liberal politikaların ekonomiye yansımaları ne yazık ki; hiçte iç açıcı değildir. İç açıcı olmadığını Li, Kemal ve İnce’nin bu konuda verdiği bilgiler bizlere açıkça göstermektedir.

Li (2009, 102-105), neo-liberal politikaların dünyaya getirdiklerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Neoliberalizm, ücret ve toplumsal harcama maliyetlerinin düşürerek kar oranlarını yeniden yükseltmek amacıyla, küresel kapitalist sınıfların dünyanın işçi sınıflarının tarihsel kazanımlarını hiçe indirmek üzere giriştiği stratejik bir hamledir.

Neoliberal politikalar, çalışan halkı ekonomik ve toplumsal haklarından yoksun bırakmakla, hayat standartlarını düşürmekle, eşitsizliklerin artmasına yol açmakla ve birçok ülkenin ulusal ekonomisini yıkmakla, küresel kapitalizmin politik meşruiyetine ciddi ölçüde zarar vermiştir. Neoliberal politikalar, aynı şekilde, ekonomik durgunluğa ve şiddetli mali krizlere de yol açmıştır. Politik ve ekonomik bakımdan, neoliberalizm kapitalist sınıflar için maliyeti çok yüksek bir stratejiyi temsil eder” (Li,2009,102-105).

Bu konuya yönelik Kemal’in verdiği bilgiler ise şöyledir: Batı ülkeleri genel anlamda ekonomik krizle durgunluğa girmişlerdir. Ekonomik kriz ABD’de başlayıp AB’yı etkisi altına almıştır.

Euro bölgesi tamamıyla daralma sürecine girmiştir. Ayrıca bu süreçte kısa sürede çıkacağına dair olumlu beklentileri de yoktur. Batının bu durumu işsizliği artmasına neden olmuştur. Özellikle, İspanya ve Yunanistan’da işsizlik rekor düzeydedir.

Uluslar arası Para Fonu (IMF) verilerine göre 2017 yılına kadar da söz konusu ülkelerde siyasi ve sosyal riskler artacak. Çünkü, kişi başına düşen gelirdeki düşüşlerde süreklilik yaşanacaktır.

IMF'nin "World Economic Outlook 2013" raporuna göre ABD ekonomisinin yüzde 2 oranında büyümesi bekleniyor. Euro bölgesi için ise, büyüme değil; tam tersine yüzde 0.2 oranında daralma bekleniyor.

Yüzde 0.6 oranında büyümesi beklenen Almanya için ise, AB ve Euro bölgesinin en güçlü ekonomisi olma özelliğini sürdüreceği beklentisi var.

Brezilya'nın ise, ekonomik büyüme kaydedeceği düşünülüyor.

Kısacası Batı'nın en kötü ekonomik koşullarına sahip olan ülkeler, Euro Bölgesinde olanlardır.

Doğu ülkeleri için verilen ekonomik bilgiler ise şu şekildedir: Yüzyılımızın ekonomik büyümeyi gerçekleştiren ülkeleri Asya ve Afrika'dadır. IMF raporuna göre, Asya ve Afrika'da en hızlı büyüyen başlıca ülkeleri ise şunlardır: Raunda, Gambiya, Kamboçya, Fil Dişi Sahili, Gana, Türkmenistan, Laos, Zambiya, Mozambik, Kongo Halk Cumhuriyeti, Papua Yeni Gine, Çin, Libya, Timor-Leste, Demokratik Cumhuriyeti, Irak, Moğolistan, Butan, Gine, Güney Sudan ve Sao Tome'dir (Kemal,2013, Kıbrıs Gazetesi).

İnce'nin, bu konuya yönelik bilgileri ise, neo-liberalizmin geleceğinin olmadığına yönelik bilgilerdir. Bu bilgiler aşağıdaki şekildedir:

"Dünya neoliberalizme teslim olurken sadece Venezuela değil bütün Latin Amerika sola yöneldi. Hugo Chavez ve Venezuela bu anlamda yalnız değil. Latin Amerika devriminin dinazorları Nikaragua'da Daniel Ortega Küba'da Fidel ve Raúl Castro bir yanda Ekvator'da Rafael Correa ve Bolivya'da Evo Morales diğer yanda Bolivya'da devrim sürüyor. Arjantin, Brezilya, Uruguay ve Şili her ne kadar tam Venezuela çizgisinde görünmese de ABD çizgisinde hiç değil.

En önemlisi de bu ülkelerin hiç birinde eski oligarşik sağ güçler, yakın zamanda iktidarı alacak durumda değil. Son 15 yılda kendine güveni gelmiş Latin Amerika halkını karşıya alarak ya da desteğini almadan iktidara gelmek ABD yardımıyla mümkün görünmüyor. Hele ABD'nin Ortadoğu'da başı dertteyken derlenip toparlanacaklarına dair izlenim de yok" (İnce, 10.03.2013).

8.2.Çin'in Sosyal Piyasa Ekonomisine Geçişinin Olumsuz Sonuçları

Bu bölüm, “bölgeler arası kalkınmada eşitsizli”, “çevre kirliliğinde artış”, “yüksek derecede emek sömürüsü”, “gelir dağılımında eşitsizlik” gibi dört alt bölüm halinde çözümlenmesi yapılmıştır.

8.2.1.Bölgeler Arası Kalkınmada Eşitsizlik

Bu bölüme, klasik filozof Mencius'dan Mao Zedong'a kadar Çin'e yol gösterici olan ilkesinde başlanacaktır. Bu ilke şudur: “ Fukaralık kabul edilebilir, ama eşitsizlik asla kabul edilemez” (Kemenade, 1999, 301).

“Çin, milli gelirinin yüzde ellisini tasarruf eden ve yüzde 45-46'sını da yatırıma tahsis eden bir ülkedir” (Boratav,2011,37). Bu şartlar, ülkenin zamanla bölgeler arası kalkınmadaki eşitsizliği çözeceğinin işaretidir. Çünkü tasarrufları düşük bir ülkenin, yatırım yapma ihtimali düşüktür. Yapsa bile, bunu borç olarak gerçekleştirir. Eğer ki, borçlanarak ülke geneline yatırımın yapılması hedeflense büyük bir borçlanmayı yapması gerekir. Bu durumda da iki sorun ortaya çıkar:(1) Borç bulunmayabilir. (2) Borç bulunsa bile; miktarı büyük olduğu için, karşılığında mutlaka bir bağımlılık ilişkisi doğar. Yani, ülke tam bağımsız karar verme yetkisini kaybeder. Ancak, Çin'in mevcut tasarrufları arttığından dolayı; geriye sadece planlı bir şekilde tasarruflarını yaymak kalmaktadır (Boratav, 2011,37-38).

Yapılan araştırmalar sonucunda şunu görmekteyiz ki; bölgeler arası kalkınmadaki eşitsizlik aslında ülkenin tamamını gelecekte istihdam şartlarına kavuşmasına hizmet etmektedir. Yedinci bölümde, ayrıntılı bir şekilde açıkladığımız özel ekonomik faaliyet uygulama alanları bu eşitsizliği ortaya çıkaran en önemli alanlardır. Ama, bu alanlar aynı zamanda ülke tasarrufunu artıran en önemli alanlardır. Dolayısıyla, Çin'in bu bölgeleri zenginleştikçe, diğer bölgeleri içinde yatırım olanaklarına ülke kavuşmuş olacaktır.

Eşitsizliğe sebep olan bu bölgelerin, ülke için önemini daha ayrıntılı biçimde şu şekilde açıklayabiliriz:

Dışa açılmada, özel ekonomik bölgelerin önemli bir yeri vardır. Bu bölgeler dış sermayenin gelmesini sağlayacak avantajlara ulaştığı için, iç yatırımlarında uğrak yeri olmuşlardır. Dolayısıyla, bu kalkınma da bölgeler arası eşitsizliği artıran en önemli neden olmuştur.

Burada, önemli bir ayrıntıyı vurgulamak gerekir ki; bölgeler arası kalkınmadık eşitsizliği artıran bu bölgeler, Çin'in önemli bir sorununda çözümü olmuşlardır. Bu çözüm, işsizliğin çözümüdür. Çin'deki işsizliğin, dünya işsizlik standartlarının altında olmasını önemli ölçüde bu bölgeler sağlamıştır. Hemen belirtmek gerekir ki; dünyanın da en büyük sorunu da işsizliktir.

Konu ile ilişkili olacak şekilde, bir noktayı daha belirtmek gerekir; bu bölgelerdeki kalkınma düzeyi arttıkça, diğer bölgelerin kalkınmasına da ön ayak olacak faaliyetlerin de önü açılmış olacaktır. Çünkü iktisadın yapısı gereği, kıt kaynaklar en rasyonel şekilde en verimli yerlerde kullanılmaktadır. Burada alınan verim sonucunda elde edilen sermaye ile de diğer yerlerde istihdam olanaklarına kavuşturulması planlanmaktadır.

Kısacası, şunu söyleyebiliriz ki; Çin'in içinde bulunduğu bölgeler arası kalkınmadaki eşitsizlik sorunu, zamanla çözülebilecek bir durumdadır.

8.2.2.Çevre Kirliliğinde Artış

Evrensel insan haklarından biriside, insan onuruna yakışır bir çevre de yaşamaktır. Dolayısıyla, çevre kirliliği evrensel insan haklarından birisinin ihlali anlamına gelmektedir. Uluslar arası bir sorun olan çevre kirliliğinin önlenmesinin yolu; her ülkenin insanının çevre konusunda duyarlı olmasını sağlayacak çalışmalardan bulunmaktır. Ayrıca, uluslar arası çevre örgütlerinin, çevre tahribatını önleyecek hukuksal güce sahip olmasını sağlamaktır. Bunların sonucunda, kapitalizm ve sosyalizmi savunanlarında birlikte, çevreye duyarlı politikalarla hareket etmelidirler. Çevreye en zararı verenin de, savaş olduğunu unutmamalıdır (Kaplan(Mengi), 1997, 1-192).

Amerika keşfedilmedi, çünkü orada yaşayan bir halk vardı. Sahibi olan bir toprak parçası nasıl keşfedilir? Bunu şunu için söylüyoruz: Amerika toprakları gerçek sahipleri olan Kızılderililerin elindeyken; doğa cennetiydi. Bu topraklar, bugünün hakim güçleri tarafından işgal edildiğinde önce Kızılderililer, sonra da doğası büyük bir bozguna uğratıldı.

Geçmişten günümüze hiçbir şey değişmedi demek yanlış olur. Çünkü değişti. Değişen, tahribatın şiddetinin ve ölçüsünün artması oldu. Günümüzde Amerika, tarihinde gerçekleştirdiklerini yine devam ettirmektedir; Orta Doğuya bombalar

altında demokrasi getirerek. Nasıl ki bir zamanlar, Kızılderililerin kendilerine hoşgörü ile verdikleri yer altı kaynaklarına rağmen onları öldürmekte çözümler buldukları gibi. Bugünde milyonlarca insan, sahip oldukları petrol yüzünde öldürülmektedir. Amerika'nın bilincinde sadece öldürmek vardır. Savaş en büyük yardımcısıdır.

Bağdat, sahip olduğu doğa güzellikleriyle şiirlere bile konu olmuş bir şehirdir. Bugün ise, Bağdat'ı yazmak isteyen bir şair ancak doğa tahribatını ve insanların ölümünü yazabilir. Bu örnekle, savaş ortamının geriye bıraktıklarından seresinden birisi verilmeye çalışılmıştır. Bağdat şehrinin güzelliklerini yerinde gören ve sürekli anlatan bir babanın kızı olmamdan dolayı bu örnek seçilmiştir.

Yani, Amerika mazlum insanların ölümü ve doğanın tahribatı yarışını tarih boyunca kimseye kaptırmamaktadır.

Şimdi, iyi düşünmek gerekir; çevre kirliliğine tarihin seyri boyunca hizmet edenler kimlerdir. Burada amaç birilerini suçlamak, birilerini haklamak değildir. Ama, tarihin gerçeklerini de söylememek ihanetliğin en büyüğüdür.

Şimdi, asıl konumuz olan Çin'e dönebiliriz. Çin çevre kirliliğine hizmet etmekte midir? Evet etmektedir. Her ne kadar engel olunmak istense de, sanayileşen her ülkenin çevre kirliliğine etkisinin olacağı bir kesindir. Ancak, çevre kirliliğine karşı gerekli önlemleri alarak, sanayileşmelerinin çevreye verdikleri zararları azaltabilir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün raporuna göre, dünyada çevre kirliliğinin en fazla olduğu on şehirden yedisi Çin'dedir. Çin'deki çevre kirliliğinin en önemli sebeplerinden biri artan enerji ihtiyacını, kömürle çalışan santrallerden karşılamasıdır. Burada kullanılan kömür ise, kötü cins diye tanımlanan yüksek derecede sülfür içerendir (Fishman,2006,152). Çin'de 600 termik santral vardır(Bilgin,2010,280). Bu santrallerin çevre kirliliği üzerinde büyük etkisi vardır.

Çin, sanayileşme hızında dolayı, enerjiye olan ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Enerji elde etmek için kullanılan yöntemlerin, çevre üzerinde büyük etkisi vardır. Bu nedenle, enerji elde ederken çevre dostu enerjiler üretilmelidir. Ayrıca da, enerji tüketimi fazla olan sektörlerde önemli önlemler alınmalıdır. Yani, enerji tasarrufuna gidilmelidir.

Worldwatch Enstitüsü Çin Program Yöneticisi Yingling Liu (Starke,2009,147-153), Çin'in kişi başına düşen karbondioksit emisyonlarının, diğer

sanayileşmiş ülkelerinkinden daha düşük olduğunu belirtmiştir. Ayrıca da, ülkesinin küresel anlamda çevrenin refahını sağlayacak programlarla hareket ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, Çin Hükümeti'nin yaptıkları hakkında aşağıdaki bilgileri vermiştir.

Çin Hükümeti, enerji-yoğun sektörleri yeniden yapılandırmak için, hukuksal ve politik araçları kullanmaya başlamıştır. Bu araçlarla, enerji verimliliğini artırmak ve enerji tüketimini azaltmak amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, 10 ulusal enerji tasarrufu projesi başlatılmıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren bu ulusal projelere ek olarak, takip eden yıllarda da bir takım yaptırımlara gidilmiştir. Bu yaptırımları da, şu şekilde sıralayabiliriz: “ (1) Eylül 2006’da hükümet, enerjiyi yoğun olarak tüketen sekiz sektörün elektrik kullanımına zam yapmıştır.(2) Enerji- yoğun ürünlerin ihracını azaltmak amacıyla ihracatta vergi iadelerinde ve gümrük vergilerinde düzenlemelere gitmiştir. (3) Haziran 2007’de de yoğun enerji-kaynak tüketen ve çevreyi kirleten 533 ürünün ihracat vergi iadelerini kalmıştır. Ayrıca bu ürünlerin 142 tanesine ihracat vergisi getirmiştir.”

Çin, 2006 yılında yenilenebilir enerji yasası çıkarmıştır. Bu yasa ile birlikte, yenilenebilir enerjide önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Örneğin, güneş enerjili su ısıtıcılarının üretimi ve montajında, su ve biyogaz gelişmelerinde lider oldu. Rüzgar ve güneş enerjisinde de lider olmaya yaklaşmış durumdadır.

Yenilebilir enerji sektöründe, toplam 946 bin kişi çalışıyor. Yani, bu sektör aynı zamanda ülkenin istihdam yaratıcısı olmuştur (Starke(editör), 2009,147-153).

8.2.3.Yüksek Derecede Emek Sömürüsü

Birleşik Devletler dünyanın en zengin ülkesidir. Avrupa Birliği ise ticaretin merkezidir. Bunlara rağmen, sırasıyla 60 milyon ve 40 milyondan fazla yoksulları vardır (Tanilli,2010,385).

Her geçen gün emek arzı artmaktadır. Bunun yanında kayıtlı işsizlik istatistikleri ise, her geçen gün güvenilirliğini kaybetmektedir. Bu duruma İngiltere örnek verilebilir: İngiliz yetkililer işsiz insanları kayıtlı olmaktan caydırmak için bir takım yollar denemektedirler. İşsizlik yardımı aldıkları takdirde diğer refah programlarından yararlandırmamak gibi yollara başvurmaktadırlar. Bunun için,

işsizlerin bazılarını hükümet tarafından düzenlenen eğitim programlarına ya da hükümetin desteklediği işlere yerleştirmektedirler. Bazılarını ise, hasta ya da engelli olarak tanımlamaktadırlar. Sırf bu yüzden, İngiltere'nin bazı bölgelerinde çalışabilir nüfusun yaklaşık yüzde 20'si resmi kayıtlara hasta ya da engelli olarak geçmektedir. Yani, gerçek işsizlik oranı, resmi işsizlik oranının iki katına yaklaşabilmektedir.

Özetle, ABD'de başta olmak üzere, kapitalist dünyanın işsizliğe bulduğu çözüm şöyle olmuştur:(1) Sosyal güvenlik sistemi içerisinde yer alan işsizlik sigortalarını ve diğer ödemeleri kıstak.(2) İstihdam yaratma politikasını hedef olmaktan çıkarmak için işsizliği düşük göstermeye çalışmak. Ama bu çözümler işe yaramadığı gibi; tam tersi sonuçların doğmasına da neden olmuştur (Shutt,2003, 31-71).

Brzezinski, soğuk savaş yıllarında, komünizm ile mücadele politikalarının baş mimarıdır. Bu mimar, ABD'nin son dönemlerde içinde bulunduğu durumu şu şekilde sorgulamıştır: “ Milyonlarca işsiz bunalım içinde debelenirken, benzeri görünmemiş servet transferlerinden yararlanmış olan paralı sınıflar nerededir; niçin hiçbir şey yapmıyorlar?” ve eklemiştir: “sınıflar arası çatışmalar artacak; kalkışmalar patlak verecektir” (Boratav, 2011, 186-187).

Hemen şunu belirtmek gerekir ki; bu ülkelerin nüfusu, Çin'in nüfusuyla karşılaştırılmayacak düzeyde düşüktür. Ama bu kapitalist ülkeler, kendi ülke insanlarını istenilen ölçüde ve düzeyde istihdama kavuşturmuştur diyemeyiz. Buna rağmen Çin, 1,3 milyar nüfusunun önemli bir kısmını istihdam düzeyine kavuşturmuştur. İstihdam olanaklarına kavuşanların bir bölümünün ağır şartlarda çalışıyor olmaları emek sömürsünden ziyade, en iyi koşullara ulaşabilmek için yaşanılması gerekli olan bir süreçtir. En iyi şartlara ulaşabilmek için, bir takım fedakârlıkların gösterilmesi gerekir. Özellikle, kapitalist ülkelerin Çin'de emek sömürsü olduğunu sürekli vurgulamaları, bu gerçeği görmediklerinin veya görmek istemediklerinin bir sonucudur.

Batı, şu an kitlesel işsizlik çemberi içerisinde. Sadece emeğin hak ettiği gelirin verilmemesi değildir emek sömürsü. Aynı zamanda insanlara belirli bir geliri elde edebilecek ortamı yaratmamak da, emek sömürsüdür. Bu emek sömürsünü, **psikolojik emek sömürsü** diye tanımlayabiliriz. Bu tür emek sömürsü, diğerinden daha fazla hasarlara neden olur. Bu nedenle Batı toplumunun geleceği olan gençlik,

bir çıkmazın içerisine sürüklenmiş durumdadır. Kısacası şuan Batı sadece ekonomik krizle değil, aynı zamanda toplumsal krizle de karşı karşıyadır. Bu durumun düzelmesi de, çok kolay görülmemektedir.

Psikolojik emek sömürüsü diye tanımladığımız bu durum, Boratav başkanlığında bağımsız sosyal bilimciler tarafından hazırlanan “ücretli emek ve sermaye” kitabında (2011,33-41) yer alan sayısal veriler ile daha açıklığa kavuşacaktır.

Çizelge 3: Dünya Ekonomilerinde İşsizlik ve Büyüme

								2010 Tahmin	2010 Tahmin	2011
	1991-2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	(Ocak 2010)	(Ocak 2011)	(Tahmin)
Reel Büyüme Oranı(%)										
Dünya		4.9	4.5	5.1	5.2	3.0	-0.6	3.1	4.8	4.2
Gelişmiş Ülkeler ve AB Ülkeleri		3.1	2.6	2.9	2.6	0.6	-3.4	1.3	2.3	2.0
Gelişmekte Olan Ülkeler		7.5	7.1	7.9	8.3	6.0	2.1	5.1	6.0	6.5
Orta ve AB-Dışı Doğu Avrupa		7.3	6.0	6.6	5.5	3.0	-6.0	1.8	4.9	4.3
Gelişmekte Olan Asya		8.6	9.0	9.8	10.6	7.6	7.0	7.7	9.8	8.6
Latin Amerika ve Karayibler		6.1	4.7	5.7	5.7	4.2	-1.7	3.1	5.7	4.0
Orta Doğu ve Kuzey Afrika		5.9	5.5	5.8	6.2	5.4	2.4	4.2	4.4	5.1
Sahr-altı Afrika		6.7	5.7	6.1	6.3	5.2	2.6	4.0	5.0	5.5
Dünya Ticaret Hacmi (Yıllık Değişim,%)	7.1	10.7	7.8	9.1	7.3	3.0	-10.7	5.8	12.0	7.1

İhracat										
Gelişmiş Ülkeler	7.0	9.1	6.1	8.6	6.3	1.9	-11.9	5.9	11.4	6.2
Gelişmekte Olan Ülkeler	8.4	14.8	11.7	11.0	9.8	4.6	-7.5	5.4	12.8	9.2
İthalat										
Gelişmiş Ülkeler	7.0	9.2	6.5	7.6	4.7	0.5	-12.4	5.5	11.1	5.5
Gelişmekte Olan Ülkeler	7.1	15.9	12.2	12.4	13.8	9.4	-8.0	6.5	13.8	9.3
İşsizlik Oranı(%)										
Dünya		6.4	6.3	6.0	5.7	5.8	6.3		6.2	
Gelişmiş Ülkeler ve AB Ülkeleri		7.2	6.9	6.3	5.7	6.0	8.4		8.8	
Orta ve AB-Dışı Doğu Avrupa		9.7	9.4	9.0	8.3	8.3	10.4		9.6	
Doğu Asya		4.2	4.2	4.0	3.8	4.3	4.4		4.1	
Güney Asya		5.2	5.3	5.1	5.0	4.8	3.9		4.3	
Latin Amerika ve Karayibler		8.4	8.0	7.4	7.0	7.0	7.7		7.7	
Orta Doğu		9.3	10.0	9.5	9.3	9.2	10.3		10.3	
Kuzey Afrika		12.3	11.5	10.4	10.1	10.0	9.9		9.8	
Sahra-altı Afrika		8.3	8.2	8.2	8.2	8.0	7.9		8.0	

Kaynak: ILO(2011),IMF(2011;2010)

Uluslar arası Çalışma Örgütü (ILO), sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlananların paylarının giderek azaldığını belirtmektedir. Ayrıca, işsizlik sigortası programlarının, dünya ekonomilerinin %70'inde bulunmadığını ilan etmektedir (Boratav, 2011,35).

“**Finansallaşma**, sermaye birikimi önceliklerinin giderek reel ekonomik faaliyetlerden uzaklaştırılması ve kısa dönemli, ancak riskli ve yüksek getirili finansal varlıklarda yoğunlaştırılması anlamını da içermektedir. Toplam karların giderek daha yoğun olarak finansal ekonomide yaratılıyor olması, sabit sermaye

yatırımlarına aktarılacak fonların da daralması sonucunu doğurmaktadır. 1970-2000 arasında işletme fazlası(brüt karlar) üzerinden sabit sermaye yatırımlarına ayrılan pay, AB ülkelerinde %47'den %40'a; İngiltere'de %48'den %42'ye; ABD'de ise %44'den %39'a gerilemiştir.

Sabit sermaye yatırımlarındaki söz konusu gerileme, 1980 sonrasında tüm dünyada yükselişe geçen ve 2008 krizi ile kronikleşen işsizliğin temel nedenlerindedir.

Finansal sermayenin öngördüğü sınırsız akışkanlık ve çabukluk, beraberinde yepyeni kurumların geliştirilmesini zorunlu kılmış, bu arada devlet aygıtı da **yönetişimci devlet, piyasa dostu devlet** gibi söylemler geliştirilerek, sermayenin çıkarlarına göre yeniden biçimlendirilmiştir. Bu süreçte emeğin yüzyıllık mücadeleler sonucunda elde ettiği kazanımlar, "piyasa gereklerine" göre yeniden biçimlendirilmek üzere tırpanlanmıştır. **Esnek istihdam** söylemleri altında, başta sendikalar olmak üzere, emek örgütleri etkisizleştirilmiş ve emekçiler kayıt dışılığa itilerek dışlanmışlardır. Kapitalizmin 1980 sonrasındaki finansallaşma evresinde tüm dünyada emeğin ulusal gelirden aldığı pay gerilemiştir. 2011'in şimdiden **toparlanma ve yeniden büyümeye geçiş yılı** olarak muhtulandığı bu dönemde, küresel sermayenin finansallaşmaya dayalı mevcut birikim anlayışının sürdürülmesi durumunda, geleceğin çok daha şiddetli krizlere gebe olduğu açıktır"(Boratav, 2011,40-41).

OECD hükümetleri, Uluslarüstü şirketlerin çıkarları için, emek sömürüsüne izin vermektedir. Özellikle, İngiltere'de 1980'lerdeki Thatcher hükümeti, ülkenin uzun yıllardır uyduğu ILO sözleşmelerinin grev hakkı ve örgütlenme özgürlüğü ile ilgili maddelerini hiçe sayarak sendikaların ikinci eylemlerini yasadışı ilan etmiştir. 1997'den bu yana iktidar da olan İşçi Partisi hükümeti de bu durumu düzeltmeyi reddetmiştir (Shutt, 79-80).

ABD ve birçok Avrupa ülkeleri, kendi ülkelerinde hırsızlıkla zengin olan neredeyse her yabancı uyrukluya oturma izni vermektedirler. Ayrıca, kendi ülkelerinde hırsızlıkla elde ettikleri paraları kendi ülkelerindeki bankalara yatırmalarına müsaade etmektedirler. Örneğin, İngiltere ve İsviçre, Nijeryalı lider General Abacha'nın (1998'de öldü) hırsızlıkla elde ettiği gelirini bankalarına

yatırmasına izin verdiler (Shutt,2003,96). Bu da, emek sömürsünün başka bir boyutudur.

Fishman'nın (2006,15-16) "Çin Inc." kitabındaki bu konuya yönelik bilgileri konunun aydınlatılması açısından önemlidir. Bu bilgiler şunlardır: "Çin, dünyadaki en ucuz iş gücünün olduğu ülke değildir. Çinli işçileri saatte yirmi beş cent kazanıyor olsalar bile, Güneydoğu Asya veya Afrika'daki daha yoksul ülkelerin işçilerine oranla daha maliyetlidirler. Dünyanın en yoksul köşelerinde, çocuklar tüfek taşımakta ve günde bir dolardan daha az bir ücrete madenlerde çalıştırılmaktadırlar" (2006,15-16). Demek ki sadece, Çin değildir düşük ücretle ve kötü şartlarda işçi çalıştıran. Tabiki ülkelerin görevi bu sayıyı azaltmak için çalışmaktır. Araştırmamız, Çin'in bu görevi hakkıyla yaptığı kanısına kavuşmamızı sağlamıştır.

8.2.4.Gelir Dağılımında Eşitsizlik

1970'lerde Keynesçilik son buldu. Yerine neo-liberal model hâkim oldu. Bu modelle, özel şirketler milli gelir üzerindeki taleplerini sürekli arttırdılar. Milli gelirin, büyük bir kısmı bunların eline geçti. Buna ilaveten bu şirketler istihdam yaratmak için, 1990'lardan itibaren de, devletten yardımda almaya başladılar. Bu da yetmedi, kapitalizmin ortaya çıkardığı ekonomik yıkımın yarattığı enkazı temizleme görevi de devlete verildi. Bunun, dünyadaki vergi verenlere getirdiği yük tahmin edilmeyecek düzeydedir. Bütün bunlarla birlikte, 1975-2000 arasında bu ülkelerde kamu kesiminin borçlarının milli gelire oranı yüzde 70'i aştı. Sonuç, toplumun milli gelirden aldığı payın azımsanmayacak düzeyde azalması oldu (Shutt,2003,32-68).

Çin, kişi başına düşen gelir düzeyinde büyük ilerleme kaydetmiştir. Çin'deki düşük gelirli gruplar temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedirler. Bu insanların hepsinin bir işi vardır. Devlet güvencesi altındadırlar. Çocuklarının büyük bir bölümü iyi eğitim alma olanağına kavuşmuştur. Sağlık hizmetlerinde yararlanma koşullarıyla birlikte de yaşam standartları iyileşmiştir. Bu koşullar göz önüne alındığında, Çin'in kişi başına düşen gelir düzeyi oldukça yükselmiştir (Arrighi,2008,371).

Çin, bu durumunda iken 1980'li yıllardan beri neo-liberal politikaları uygulayan ülkelerde gelir dağılımındaki eşitsizlik gittikçe artmaktadır (Arrighi, 2009,52).

Neo-liberal modelin gelir eşitsizliği ile birlikte genel anlamda ekonomide meydana getirdiği sorunları sıralamak, bu modeli uygulayanların içinde buldukları durumu aydınlatması açısından önemlidir. Çünkü IMF ve Dünya Bankası tarafından bu modelin, ülkelere refah getirdiği propagandası yapılmaktadır. Ama ortaya çıkardığı sorunları sıraladığımızda, refah değil, çıkmazlar getirdiği görülecektir.

Bu sorunları özetle şu şekilde sıralayabiliriz: (1) 1970'lerden itibaren uygulandığı ülkelerde, ekonomiyi durgunluktan çıkaramamış; hatta ekonomiyi kargaşaya sürüklemiştir.(2) Ekonomide meydana gelen dalgalanmalar sosyal hizmet ödemeleri talebinde artışlara neden olmuştur. Bunun sonucunda kamu maliyesinde istikrarsızlık ortaya çıkmıştır.(3) Küresel ısınma gibi çevreye zarar veren olaylarda artışa neden olmuştur.(4) Fiyatlar, sermaye hareketleri ve dış ticaret üzerindeki denetimleri tamamen ortadan kaldırmış. Bu da, ekonominin yönlendirilmesinin imkânsız derece de zorlaşmasına neden olmuştur.

Bu sorunlara çözüm olan model, ülke içinde ve ülkeler arasında gelir ve serveti yeniden dağıtmaktır. Bu ilaveten, demokratik ve sosyal sorumluluk sahibi kurumları oluşturmaktır (Shutt, 2003,43-106-108).

9. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNE GEÇİŞİNDEN ALINABİLECEK DERSLER

Bu bölümde, Çin'in sosyal piyasa ekonomisine geçişinden alınabilecek derslere ilişkin genel değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, bu bölüm üç alt başlık altında çözümlenmiştir.(1) Özendirmeye yönelik dersler,(2) Siyasal dersler,(3)Yönetime yönelik dersler.

9.1.Özendirmeye Yönelik Dersler

Ekonomik, siyasi ve askeri anlamda güçlü olan ülkelerin nimetlerinden yararlanabilmek için, o ülkelerle uluslar arası ilişkilerin sağlam temellerle kurulması gerekir. Bu sağlam temelli ilişkilerde ancak, o ülkeyi en iyi şekilde analiz etme gücüne sahip uzman takımına sahip olmakla sağlanabilir.

Aşağıda, Arolat ve Fidan'ın bu konudaki fikirlerine yer verilmiştir.

Arolat “Artık Çinsiz Düşünemeyiz” makalesinde, Çin'i daha iyi anlayabilmemiz için bir projeden bahsediyor. Proje şudur: Bin gencimizi Çin'e

yüksek eğitim yapmaya burslu olarak gönderirken, bin Çinli gence de Türkiye’de yüksek eğitim bursu vermeliyiz. Bunu sadece kamu ağırlıklı bir proje olarak değil, özel sektörün katılımıyla gerçekleştirmeliyiz” (Arolat, Osman,2013).

Fidan (2012,203) ise, “Zamanın Yenemediği Ülke Çin” kitabında bu konuya yönelik fikirlerini şu şekilde aktarmıştır: Türkiye 40 yıldan beri, Çin’e burslu öğrenciler göndermektedir. Ancak giden öğrenciler genelde ticaret ve turizm alanlarına yönelmektedirler. Bu nedenle, Çin konusunda araştırma yapacak uzman yetişmemektedir. Fidan, ayrıca Çin’in de Türkiye’yi tanıma konusunda yeterli uzmanının olmadığını belirtmektedir.

Arolat ve Fidan’ın fikirlerinde hareketle bizlerin önerisi ise şudur: Hem Türkiye’nin, hem de Çin’in çıkarları için her iki ülkenin de en kısa sürede birbirlerini tanıyacak uzman takımına sahip olma yolunda anlaşmalar yapmalıdırlar. Bu anlaşmaların kapsamı geniş tutulmalı, yani ülkelerin her alanını kapsayacak uzman eleman yetiştirmeye yönelik olmalıdır. Örneğin sanattan-müziğe, eğitimden-sağlığa, ekonomiden-doğaya uzmanlar yetiştirilecek programlar geliştirilmelidir. Bu şekilde, Çin’i tanımak amacıyla, Çin’e giden uzmanların da farklı alanlara yönelmesi engellenmiş olur.

Çin’in her bölgesinin özelliğine uygun üniversiteleri vardır. Örneğin Çin’in madenlerinin yoğun olduğu bölgelerde sadece madenleri araştırarak üniversiteler kurulmuştur. Bu üniversiteleri bitirenler, tam anlamda alanında uzman olarak yetişmektedirler.

Bu tür üniversite yapısının Türkiye’de de oluşturulması, ekonomik kalkınmamız için çok önemlidir.

Türkiye’nin en büyük sorunlarından biri de, çarpık kentleşmedir. Bu çarpık kentleşmenin en önemli nedeni de; köyden ve sanayileşmemiş kentlerden sanayileşmiş kentlere göçtür. Türkiye bu sorununa en iyi çözüm; Çin gibi kırsal sanayileşmeye başlamasıdır. Ancak bu sanayileşmesinin, çevre dostu olmasına özen göstermelidir. Aksi takdir de, bir sorun çözüldükten devamında farklı sorunlar meydana gelir.

Sanayileşmemiş kentler içinde, Türkan Saylan’ın bir çözüm önerisi vardır. Bu çözüm önerisini de, Hakkâri üzerinden somutlaştırmıştır. Bu somut önerisi şöyledir: 12 bin Hakkâri kiliminin pazarlanmasını sağlamak. Eğer bu pazarlama

gerçekleştirilirse; bin kadın istihdam edilmiş olur. Bu şekilde KOBİ'ler yaygınlaştırılmalıdır. Böylelikle, milyonlarca liralık yatırım gerektiren fabrikalara gerek olmadan da istihdam yaratılmış olur (Mortan, 2010, 134).

Saylan'ın bu çözüm önerisine benzer örnekler Çin'de de mevcuttur. Başarılı şekilde de çalışmalarını sürdürmektedirler. Demek ki, Saylan'ın önerisi hayal ürünü değildir. Türkiye'nin bu konu da yürekli insanlarına sadece ihtiyacı vardır.

Türkiye'nin mevcut kaynakları açısından kalkınmasının önünde hiçbir engel yoktur. Türkiye'nin geri kalmışlığının nedeni; istikrarlı bir üretim sürecine dayalı iktisadi politikalarının olmamasıdır. Bu konu ile ilgili birçok örnek verilebilir. Ama bu tezin yazıldığı Giresun'dan bir örnek vermek bile, konunun gerçekliğini gözler önüne sermede yeterli olacaktır. Giresun, fındığın memleketi olmasına rağmen çikolata fabrikası yoktur. Hatta son yıllarda fındık fabrikaları bile kapatılmıştır.

Çin'in en önemli özelliklerinden biri de teknolojiye verdiği önemdir. Yedinci bölümde bağlı kuruluşlarıyla birlikte verilen bilim ve teknoloji bakanlığını, bizlerin de kısa süre de kurması gerekir.

Çin'in önem verdiği diğer bir konu olan, stratejik düşünce sistemi inşası çerçevesinde çalışmalarına bizlerde ağırlık vermeliyiz. Bu alanla neden ağırlık vermemiz gerektiğini, aşağıda Çin'in neden bu alana önem verdiklerinden çıkarabiliriz.

Çin stratejik düşünce sistemi inşasına ağırlık vermesinin nedenlerini şu şekilde açıklamıştır:

(1) “ 14 yaşındaki zeki bir çocuk bile bir bilgisayar vasıtasıyla birçok stratejik bilgiye ulaşabilmektedir. Bu nedenle bilgi güvenliği çok önemli hale gelmektedir”.

(2) “Geleneksel yöntemlerin ve çevreden alınan bilgilerin muallâklaşması. İnternet ortamında yapılan saldırıların yurtiçinden mi yoksa yurtdışında mı geldiğinin belirlenmesinin artık imkansız hale gelmiş olması ve bireysel siber saldırılar ile düşman devletlerin yaptığı siber savaşın ayırt edilmesinin imkansız hale gelmesi. Bu durumda savunma ve karşı saldırıların yapılmasından sorumlu bir birimin oluşturulması gerekliliği”.

(3) “Geçmişe göre propaganda ve haber yaymanın zorlaşması. İnternet üzerinden haber yayma ve propaganda işlerinin yerine getirilmesi”.

(4) “Stratejik İstihbarat elde etmede ortaya çıkan zorluklar. Siber Savaşlar çağında kimin dost kimin düşman olduğunu, saldırının nereden geldiğini belirlemek hayati önem taşımaktadır” (Fidan,2012, 220-221).

9.2.Siyasal Dersler

ABD, Fransa ve İngiltere gibi ülkeler, IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla Üçüncü Dünyayı ve diğer ülkeleri istedikleri gibi yönetebilmek için şekillendirmektedirler. Bütün bu şekillendirme işlemlerinin kusursuz işlemesi için de, önce Sovyetler Birliğine son verdiler.

Bu ülkeler, IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla, istedikleri ülkelerde kendi çıkarlarına hizmet edecek partiler kurarak işe başladılar. Bu partilerin kazanması içinde her türlü parasal destekle, hile dolu yolları kullandılar (Shutt,2003,24-25).

Amerika öncülüğünde Batı, dünyanın petrol ülkelerini özellikle içinde bulunduğumuz son iki yüzyılda kana bulamıştı. Bu kan çanağını oluşturanlar, siyaset tarihi sahnesinde unutulmayacak izler bırakmaktadırlar. Siyasi anlamda, insanlık kendisini geliştirmek amacıyla siyasi tarih sayfalarını karıştırırken; insanlığın kanı donduracak siyasi derslerin kimlere yararı olacaktır? Şüphesiz bugün yapılanlar siyasi tarihin kara sayfalarına yazılacaktır.

Siyaset denilen olgu, başlangıçta insanlığa hizmet etmelidir. Siyasetin amacı, insanlığı mutluluk ve refah süreciyle buluşturmak olmalıdır. Atatürk’ün şu sözü herkese kılavuz olmalıdır: “Yurtta Sulh, cihanda sulh için çalışıyoruz” (İnan, 1983,149).

Dolayısıyla, utanç siyaseti öngören bir tarih yazılmasına neden olmak yerine; kıvanç dolu bir siyaseti gütmek, insanlık tarihinin en öncül görevidir. Bu görevden habersiz olanlar, er ya da geç bunun bedelini ağır ödeyeceklerdir.

Siyasal anlamda, Çin Halk Cumhuriyeti’ni barış siyasetini kendine hedef seçmiştir. Özellikle Soğuk Savaştan sonra Çin, komşuları başta olmak üzere dostane ilişkiler içerisinde siyasetini devam ettirmektedir. Tek kelimeyle savaşa hayır; barışa evet politikasıyla hareket etmektedir. Çin, uluslar arası ilişkilerinde her konu da uzman kişilerden oluşan bir ekiple yürütmektedir. Hangi ülke ile ilişkiye girilecekse, o ülke üniversitesinde eğitim almış; o ülkeyi ve bölgeyi en iyi şekilde tanıyan kişiler

görevlendirilmektedir (Bilgin,2010,200-220). Bu da siyasi ilişkilerindeki başarısına artılar eklemektedir.

Çin Devlet Başkanı Hu Jin Tao Birleşmiş Milletlerin 60. kuruluş yıl dönümünde, “**Ahenkli Dünya**” kavramıyla Çin siyasetinin yönü net bir şekilde ortaya koymuştur.

“**Ahenkli Dünya**” kavramıyla Çin siyasetinin yönü şu şekilde açıklanmıştır:(1) Her ülkenin değerlerine saygı gösterilecek ve iç işlerine karışılmayacak. Hiçbir ülkenin kendine özgü siyasetine, kültürüne, ekonomisine karışılmayacak. Bir takım zorlamalarla ülkelerin yapılarına uymayan yönetim şekilleri dayatılmayacak. (2) Güçlünün zayıfı ezdiği bir dünyanın son bulmasına hizmet edilecek. (3) Dengesiz ve adaletsiz bir seyir izleyen ekonomik düzene son verilecek yerine daha adil bir ekonomik düzen getirilmesine çalışılacak.

Birleşmiş milletlerin de buna hizmet etmesini, bunun için de Birleşmiş Milletler çatısı altında herkese eşit haklar verilmelisini önermiştir.

Gelişen ve büyüyen ekonomisi için, Çin’in Orta Doğu petrolüne olan ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bu bölgede, ABD’de yararına gelişen her olay, Çin ekonomisine büyük darbe niteliğindedir.

ABD’de Çin’i kendisine bir tehdit olarak görmektedir. Tehdit olarak gördüğü için de, Afganistan ve Pakistan müdahalelerini yapmıştır. Kısacası Orta Asya’ya yapılan bu müdahaleler, Çin’e gözdağı vermek içindir (Amsnov,2007,321).

ABD 1. ve 2. Körfez Savaşları ile, Orta Doğu petrollerinin tamamını kontrol altına almıştır. Bununla da yetinmemiş; bu bölgeleri günümüzde iç savaşın çemberine terk etmiştir. Bütün bunlara rağmen, tarihi süreç ters işlemiştir. 2009 yılında Çin’in enerji firması Sinopec, Kuzey Irak bölgesinde faaliyet gösteren İsviçre Addax firmasını satın almıştır. Irak’ın sahip olduğu petrolün %40’i bu bölgededir. Bu da Çin’in hoşgörü siyasetiyle faaliyetlerini sürdürürken, ne kadar karlı paylar elde ettiğine en iyi örneklerden biridir. Ayrıca, Çin’in 8. büyük dış ticaret ortağı olan Arap ülkeleri ile 2010 yılında toplam ticaret hacmi 100 milyar dolar olmuştur. Çin’in bu başarısı, barışa dayalı kalkınma politikası sayesinde. Çünkü, Çin Orta Doğu ve Afrika ile ilişkilerinde her iki tarafın çıkarını da düşünmektedir. Çin, bu bölgelerdeki ülkelerde liman yapımı, demiryolları, hastane ve eğitim gibi alt yapı yatırımlarını yaparak ticaretini geliştirmektedir (Fidan,2012, 9-25).

Çin, bu şekilde siyasi rotasına devam ederken; Amerika ise, uyguladığı seçim yönteminden ve sahip olduğu parti düzeninden dolayı sürekli Çin'i eleştirmektedir. Kısacası, Orta Doğu'ya verdiği demokrasi dersini burada da vermeye devam etmektedir.

Jiang Zemin'e Amerika'da şu soru yöneltilmiştir: “Amerikalılar kendi liderlerini seçebiliyorken, siz niye Çin halkının kendi ulusal liderlerini seçebileceğine güvenmiyorsunuz?”

Zemin'in bu soruya verdiği yanıt şu olmuştur: “Bende seçimle gelmiş bir liderim, ama bizim seçim sistemimiz farklıdır. Her ülkenin kendi göre bir sistemi olması gerekir. Çünkü ülkelerimizin kültürleri ve tarihsel gelenekleri farklı olduğu gibi, eğitim ve ekonomik gelişkinlik düzeylerimiz de farklıdır.”

Zemine yönetilen diğer bir soru ise şudur: “Çin'de niye tek parti sistemi uygulanmaktadır?”

Zemin'in bu soruya yanıtı ise şöyle olmuştur: “Niçin muhalif partilerimiz olsun ki? Çin tek parti sistemiyle seçim yarışlarına katılmak yerine, enerjisini halkının sorunlarını çözen programlarda kullanmaktadır Siz Amerikan değerlerini ve Amerikan siyasi sistemini tüm dünya ya uyarlamaya çalışıyorsunuz. Ama bu pek akıllıca bir şey değil. Açıkça söylemem gerekirse, Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasında değerler bakımından büyük farklılıklar var. Siz Amerikalılar başka ülkelerdeki siyasi durumu yargılarken hep kendi değerlerinizi kullanıyorsunuz. Biz Batıdan bilim ve teknolojiyi ve ekonomiyi yönetmeyi öğrenmek istiyoruz, ama bunları ülkemizdeki özgül koşullarla bağdaştırmamız gerekir. Son yirmi yılda kaydettiğimiz büyük ilerlemeyi bu şekilde gerçekleştirdik” (Naisbitt,2011,64-67).

Çin Hükümetinin siyasi anlamda denetleyici bir güce sahip olması da, Çin'in başka bir artısı olmaktadır.

Devlet denetiminin azaltılmasının sadece üretim üzerindeki olumsuz etkisine bir örnek verelim: İngiltere'de Hayvancılık ve et işleme alanında devlet denetimi ve standartları azaltıldı. Bunun sonucunda, sadece tüketiciye değil, bütün ekonomiye büyük zarar veren deli dana, şap, E-coli zehirlenmesi gibi hastalıklar ortaya çıktı (Shutt, 2003,54).

9.3.Yönetime İlişkin Dersler

Ülke yönetiminin ülkede belli güç odaklarının eline geçmesine hizmet eden kapitalist sistem bu görevini başarıyla yerine getirmiştir. 20. Yüzyılda sosyalist ülkelere yaptığı baskı sonunda bu ülkelerde de devletin başta ekonomide olmak üzere diğer alanlarda da yetkileri sınırlandırılmıştır. Yani devletin ülkeyi yönetme yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Amaç ülkede bütün halkın yararını gözetecek iktisadi kararların alınması yerine, iktisadi kaynakların belli bir çıkar grubunun eline geçmesini kolaylaştırmaktır.

21. yüzyılı yaşadığımız bu günlerde kapitalist sistemin devlet olgusunu işlevsizleştirmesinin en büyük iktisadi zararını kendilerinin çektiğini görmekteyiz. Bu ülkeler şu an büyük bir sermaye sıkıntısı çekmektedirler. Kapitalist ülkelerin sermaye sıkıntısı içine girmesini hızlandıran en önemli etkende Çin'in sosyal piyasa ekonomisine girişiyle ülkesine sermaye girişini kolaylaştırmasıdır. Kapitalist ülkelerde devletin elinde çıkarılıp ülkenin belli kesimlerine terk edilen iktisadi kaynak sahipleri sermayelerini alıp daha yüksek oranda kar edecekleri Çin'e geçmişlerdir. Bu geçişin önünde hiçbir engel yoktur. Çünkü kapitalist sistem sermayenin serbestçe ülkeyi terk edebileceğini belirtmektedir. Sermaye sahiplerinin vatani karın en yüksek olduğu yerdir. Dolayısıyla 21. Yüzyılda sermayenin ana vatani Çin olmuştur. Ülkenin uyguladığı vergi teşvikleriyle ve sahip olduğu ucuz iş gücüyle de sermayenin bu ülkeyi terk etmesi iktisadi açıdan imkânsız görünmektedir. Dolayısıyla kapitalist ülkelerinin içinde buldukları sermaye sıkıntısından çıkmalarının tek bir yolu görünmektedir, o da ülkelerinin bir an önce ekonomik sistemlerini değiştirmeleridir. Çünkü ülke geleceği açısından iktisadi kaynakların devletin kontrolünün altında olması şarttır. Ancak bu şekilde sermayenin ülke içinde tutulması sağlanır ve ülkenin tüm bireylerinin yararını ve ihtiyacını gözetecek şekilde kullanılabilir. Ülke kaynaklarının rasyonel şekilde ülkedeki tüm bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kullanılmasını sağlayan tek bir sistem vardır o da sosyalist sistemdir.21. yüzyıl sosyalist sistemine geri dönüş zemininin kapitalistler tarafından sağlanmasına tanıklık etmektedir.

DÖRDÜNCÜ KESİM

GENEL DEĞERLENDİRME

10. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

10.1. Bulgular ve Öneriler

Bulgu–1: Çin’de sosyalist yöntem ile kapitalist yöntemin karışımından oluşan ekonomik bir sistemin uygulandığı sonucuna varılmıştır. Uygulanan bu ekonomik sistem, Çin’in günümüzün ekonomik gücü olmasını sağlamıştır. Ancak önemli olan bu gücü elde etmek değil; onu sürdürebilmektir.

Öneri–1: Çin, sahip olduğu bu ekonomik gücün devam etmesini istiyorsa uyguladığı ekonomik yöntemin güvencesini sağlayan alt yapısının temelini sağlamlaştırılmalıdır. Bu alt yapısının temeli şudur: sosyal bir anayasanın gerekliliği çerçevesinde ekonomik faaliyetlerini sürdürmesidir. Çünkü sosyal bir anayasa mevcut kaynaklarının yanlış kullanılmasına engel olur.

Bulgu–2: Çin’de kapitalin büyük bir kısmını elinde bulunduran bir kesimin oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Öneri–2: 1929 ekonomik krizi başta olmak üzere, bütün ekonomik krizler genelde talep eksikliğinden ortaya çıkmaktadır. Kapitalin büyük bir kısmının belli ellerde toplanması demek, ülkede satın alma gücünün zayıflaması demektir. Dolayısıyla, ülkede eşitlik ilkesinden uzak gelir dağılımı talebin azalmasına neden olur. Bundan dolayı, Çin Hükümeti kapitalin istihdamı sağlayan kısmının dışında kalanını halkına eşit şekilde dağıtılması tedbirlerini almalıdır.

Bulgu–3: Bütün sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi, Çin’de de doğanın aşırı kullanılması süreci başlamıştır.

Öneri–3: Bu önerimize Kızılderililerin bir sözüyle başlayalım. “Gök babamız, toprak anamıza ihanet etmeyelim.” Sanayileşmenin en vahşi şekilde doğayı harcamasına tanıklık eden bu insanların, yıllar öncesindeki bu çağrısı bütün insanlığa ders olmalıdır. Doğaya yapılan her yanlış yatırım, geri dönüşü mümkün olmayan zararlara neden olabilmektedir. Bu nedenle, Çin çevre dostu sanayileşmesine önem vermelidir. Sanayileşmenin, çevre ve toplum üzerindeki olumsuz etkisini en aza

indiren “**Ekolojik Sanayi Devrimi**”ni başlatmalıdır(Kaplan,1997,64-65).Bu sürdürülebilir kalkınması içinde önemlidir.

10.2.Genel Sonuç(Katkının Özeti, Denencelerin Sınanması, Yeni Araştırma Konusu Önerileri)

10.2.1.Katkının Özeti

“Çin emperyalist Batı karşısında her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da onurlu bir kişiliğe ve bağımsızlık ruhuna sahiptir. Uygulayacağı ekonomi politikaları hakkında tamamıyla kendisi karar vermektedir. Tıpkı bir zamanların Atatürk döneminin Türkiye’si gibi...

Çin Mao’dan sonra önemli reformlar yaptı ama devletçiliği kesinlikle terk etmedi, sadece bu sistemi zamanın koşullarına uyarladı. Sosyalist ve kapitalist ekonomilerin sakıncalarını törpüleyerek yeni bir sistem kurdu, bir senteze gitti: sosyalist Pazar ekonomisi!... Çin’in kalkınma modeli hakkında Atatürk’ün karma, plancı, müdahaleci kalkınma modelinin aynısı olduğu ileri sürülemez ama, ona son derece de benzemektedir. Bu benzeyiştten hareketle de diyebiliriz ki Türkiye 1980’li yıllarda itibaren Atatürk’ün karma ekonomi sistemini terk etmiş olmakla vahim bir hata işlemiştir. Bunun bedelini çok ağır ödemiştir, ödemeye de devam etmektedir.

Çin yabancı sermayeye kapılarını açtı, ancak yabancı sermaye ne kadar gelirse gelsin, ondan çok daha büyük bir hızla ulusal yatırımlarını artırdı. Bu da yabancı yatırımcıların ülkede hâkim konuma geçmesini engelledi. Kaliteli yabancı sermayeyi, ulusal ekonomi ile bütünleşen, çevresel ve sosyal standartları yükselten, ileri teknoloji getiren, araştırma-geliştirmeye yatırım yapan sermayeyi çekme kararlılığını hiç bırakmadı. Daha da önemlisi yabancı sermaye, ulusal sermayenin eksiklerini tamamlayıcı alanlarda teşvik gördü. Çin yönetimi **önce ulusal sermaye, sonra yabancı sermaye dedi**” (DURA, 14.02.2012).

Çin sayesinde, daha önce pahallı olan mallar şimdilerde ucuzla alınabilmektedir. Bu durum, Çin mallarına olan talebin sürekli artmasını sağlamaktadır. Sonuçta, kazanan Çin ekonomisi olurken; kaybeden taraf ise Birleşik Devletler olmaktadır. Öyle ki, Columbia Üniversitenden ekonomist ve hükümet danışmanı Jeffrey Sachs, Amerikalılara, 2050’den itibaren Çin ekonomisinin

kendilerinininkinden yüzde 75 daha büyük olacağı bir dünyaya hazır olmalarını önermektedir. Amerikalılarında kabul ettiği bu başarının, modern tarihte bir örneği daha yoktur (Fischman,2006,22-29).

Çin aşırı tüketimi önleyip, tasarruflarını artırırken; eğitim ve teknoloji alanlarında her türlü yatırımı yapmaktadır (Yıldızoğlu, 1996, 276-277).

21.yüzyıl, sosyalizmi savunurken kapitalist araçları kullanan Çin'in yükselişine, kapitalizmi savunurken de sosyalist araçları kullanan ülkelerin de çöküşüne tanıklık etmektedir. Tarihin cilvesi dedikleri şey bu olsa gerek.

Aren (2006,211), "Puslu Camın Arkasında" kitabında "Dünyaya açılmak gelişmek için iyi bir ortamdır" diyor. Ve devam ediyor; "Kayıtsız şartsız bir teslimiyet olmamalı, zararlı olduğu noktada elbette karşı konulması gerektiği"ni belirtiyor. Aren'in bu sözlerinden hareketle bizler şunu görüyoruz; Çin gelişmesi için dünyaya açılmanın sağladığı ortamı çok iyi kullanıyor. Bu ortamın sahip olduğu koşulları ülkenin yararına olacak şekilde döndürmede, uzmanlaşma yolunda ilerliyor.

Ülkelerde işsizlik sigortasının artması, işsizler ordusunun ortadan kalması, herkese parasız eğitim olanaklarının sağlanması, sağlık haklarının en iyi şartlarda sağlanması gibi sosyal güvence koşulları ancak ülkenin güçlü bir kapital gücüne kavuşmasıyla mümkündür. Marx'ın da söylediği gibi "sosyalizm, en gelişmiş kapitalist ülkelerde başlayabilir" (Aren,2006,247).

Çin, şu an ülkenin sosyal gereksinimlerini yerine getirebilmek için kapitalist araçları kapital gücü elde etmek için kullanıyor. Bu kapital gücü elde etme yolunda sağlam kadrosuyla ilerliyor. Ve Atatürk'ün şu sözünü: "Çalışmaya mecbur olduğumuz hulusattan en mühimi iktisadiyattır. Çünkü millet fakrî zarurette kaldıkça hiçbir şey yapamaz. Evvela zengin olmalıdır. Çünkü her şeyi yapan paradır. Evvel-i emirde iktisadiyatta ehemmiyet vermek lazımdır. Millete müsmir ve müfid anasır yetiştirmek iktisadiyatın zaruriyatındandır" (İnan,1983,124), hayatta geçirmişlerdir.

Çin'in ekonomik yükselişini sağlayan güçlerden biri de, Çin üretimini satın alabilecek güçteki ülkelerin var olmasıdır. Bunların başında ABD'de gelmektedir. ABD özellikle 1991-2001 yılları arasında büyük bir ekonomik güç durumdaydı. Ayrıca, Çin'in önemli ihracatçısı durumundaydı (Dedekoca, 2013,13).

Başta, ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinin ileri gelen ülkeleri neden ekonomik çöküntü yaşamaktadırlar? Ayrıca, bunlar ekonomik çöküntü yaşarken Çin'in ihracatta dayalı ekonomisi ne olacaktır? Gibi sorular gündeme gelmektedir.

ABD başta olmak üzere Avrupa'nın ileri gelen ülkelerinin çöküşlerinin sebebine yönelik iki tür cevap ileri sürülmektedir. **Bunlardan birincisi**, neo-liberal politikaları uyguladıkları içindir. Bu düşünce, sosyalist düşünceyi savunanlarının cevabıdır. Ayrıca cevaplarına şu şekilde devam etmektedirler: Çin'in sosyal politikalarının yaratmış olduğu güven ortamı, bu ülkelerin firmalarının Çin'e taşınmasını sağlamıştır. Buraya gelen firmalar, ürettiklerini kendi ülkelerine satmaya başlamışlardır. Bu da, ülkelerinin ellerinde parasal anlamda bulunan tasarrufların da Çin'e akmasına neden olmuştur. Yani, bu ülkeler sadece firmalarını kaybetmemişlerdir. Ayrıca, yeniden istihdam yaratmak başta olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılamak için ellerinde bulundurdukları tasarruflarını da kaybetmişlerdir.

İkincisi ise, neo-liberal düşünceyi savunanların cevabıdır. Bunların cevabı da, özetle şu şekildedir: neo-liberal politikalarından taviz verilmesi, bu çöküntüyü yaşatmıştır.

Çin'in ihracatta dayalı ekonomisi ne olacaktır soruna verilen cevap ortakır. Çin, iç tüketimini arttırmalıdır.

Kennedy(1994,531-534), "Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri" kitabında Çin Hükümetinin çok geniş bilimsel kaynaklarını her alanda kullanarak ekonomik reformlarını başarıya ulaştırdığını belirtmektedir. Yine aynı kitabında Çin'in bu yükselişinin ancak iki durum karşısında sekteye uğrayabileceğini ileri sürmektedir. Bu durumlar şunlardır: (1) kültür devrimi dönemindekine benzer bir iç karışıklık yaşaması durumunda. (2) Sovyet birliğiyle savaşması gibi bir durum yaşaması durumunda (1994,531-534). Günümüzde Sovyetler Birliği gibi bir güç olmadığına göre geriye Kennedy'nin birinci düşüncesi kalıyor. İç karışıklıkların ülkeleri çemberi içerisine aldığı yüzyılı yaşadığımız günlerde; Çin'in, iç karışıklıklara karşı köklü tedbirler alması gerekir. Kennedy'nin dediğine göre, bu tedbirleri aldıktan sonra yükselişine engel hiçbir şey kalmıyor.

Çin'in diğ er bir özelliğ i, Çin'in bu sü per gücüyle Birleşmiş milletlerde yer almasıdır. Çünkü özellikle SSCB'nin çöküşünden dolayı Çin'in sahip olduğu güç dünya barışı için büyük bir anlam ifade etmektedir.

“ABD'nin Asya 2025 raporunda Çin, istikrarlı veya istikrarsız, güçlü veya zayıf olmasına bakılmaksızın tehdit olarak tanımlamıştır” (Bilgin,2010,281).

Çin, büyük güçlerle mücadeleye meydan verecek durumlardan kaçınmaktadır. Bir taraftan sabırlı hareketleriyle dünyanın dört bir yanına dağılırken; diğ er taraftan da rakiplerinin dikkatlerini çekmemeye özen göstermektedir. Başkan Wen, bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: “Çin sü per bir güç değ il; gelişmekte olan bir ülkedir” (Fidan,2012, 10-11).

Reform sürecini yaşayan ülkeler genelde, aşırı borçlanma gerçekleştirmişlerdir. Ama, Çin bunu yapmamıştır. Bunun avatajını da yaşamaktadır. Çünkü denk bütçe ile büyümesini gerçekleştirmektedir (Özsoylu,2009, 96).

“Son iki yüzyıllık süreçten günümüze Çin, çok etnik kökenli, çok dilli ve çok dinli yapısını göreceli olarak koruyarak; ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan bir Ulusal Devlet modeline doğru hızla ilerlemektedir” (Fidan, 2012, 219).

“ Çin, bu başarısını, planlama stratejisine ve iktisat politikalarına borçludur. Her iki öğenin de temelleri 1949'u izleyen yılların sosyalist dönüşümlerine dayanır. Daha yakın geçmişe gelirse, neoliberal reçetelere fazlaca yüz vermemiş; özelleştirme furiasının dışında kalmış; kamu işletmelerini korumuş; spekülative sermaye hareketlerine izin vermemiş; stratejik sektörlerin önceliğ ini gözeten müdahaleciliğ i sürdürmüştük. Öte yandan pragmatizm esastır. Kapasite genişletici özellik taşımak koşuluyla doğrudan yabancı yatırımlar teşvik edilmiş; küçük üretim ve ticareti kapsayan özel girişimlerin önü açılmış; stratejik öncelikleri ve bölüşümü hedefleyen sübvansiyonları etkilemediğ i ölçülerde piyasa mekanizması kısıtlanmamıştır (Boratav, 2011, 39-24).

Boratav (2011,181-182), “Bir Krizin Kısa Hikayesi” kitabında Çin'in geleceğ i hakkında şu öngörüde bulunuyor: “ Düşük emek maliyetlerine dayalı ve etkili politikalarla güvenceye alınan rekabet gücü üstünlüğü sayesinde Çin'in tüm dünya ya karşı verdiğ i dış fazlalar süreceğ i; giderek artacaktır. Dış fazlaların yol açtığı döviz birikimleri, sonunda ve büyük çoğunluğuyla Çin devletine intikal etmektedir. Bu rezervlerin dış yatırımlara dönüşmesi kaçınılmazdır. Devlet

yatırımları olduğu için, kar arayışı değil, stratejik öncelikler önem taşıyacak; Çin devleti, giderek, dünyanın ham madde ve enerji kaynaklarının önemli bölümlerine hakim olacaktır. Böylelikle hakim güç olacaktır” (2011,181-182).

Bütün gelişmiş ülkeler, üstünlüklerini, önemli temel koşullara sahip oldukları için elde etmişlerdir. Bu koşullar şunlardır: (1) Çok üstün bir fiziksel alt yapıya sahip olmalarıdır. Örneğin, kamu hizmetlerinin ulaşım ve iletişimi tam teşkilatlı şekilde yapılandırmış olması. Sosyal alan içeriğini oluşturan, sağlık, eğitim ve refah desteklerinin eksiksiz olması gibi. (2) Çok daha büyük sermaye piyasaları ve girişimciler için çok daha hazır yatırım imkânlarına sahip olmaları. (3) Teknolojiye ve işletmecilik alanındaki yeni bilgilere çok daha iyi erişim imkânları sahip olmaları. Ayrıca da, gelişmekte olan ülkelerdeki en yetenekli kişilere kendi ülkelerinde asla elde edemeyecekleri fırsatlar sunarak onları cezp etme yeteneklerine sahip olmalarıdır (Shutt,2003,74).

Dünyanın süper gücü olma yolunda ilerleyen Çin’inde bu koşullara sahip olduğunu görmekteyiz.

Genel sonuç bölümünü, Mao’nun sözüyle sonlandırmak uygun bulunmuştur. Sözü şudur: “Çin’de veya dünyadaki diğer ülkelerde, insanların yüzde doksanında fazlası eninde sonunda Marksizmm-Leninizmi destekleyecek. Dünyada hala sosyal demokratlar tarafından aldatılan, revizyonistler tarafından aldatılan, emperyalistler tarafından aldatılan, çeşitli ülkelerin gericileri tarafından aldatılan çok sayıda insan var. Onlar hala gözlerini açmadılar. Ancak er ya da geç uyanacak ve Marksizm-Leninizmi destekleyecekler. Marksizm-Leninizm gerçeğine karşı konulamaz, halk kitleleri er ya da geç devrim isteyecekler. Dünya devrimi er ya da geç zafer kazanacak” (Li,2009,100).

10.2.2.Yeni Araştırma Konuları

(1) Soğuk Savaş dönemindeki (1945-1990) Sovyetler ile günümüz Çin’in bölgesel anlamının karşılaştırılması üzerine bir, araştırma.

(2) Çin eğitim sisteminin, Çin ekonomisinin başarısı üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma.

(3) Çin, Venezuela, Kuzey-Kore ve Küba’nın, dünya ekonomisindeki yeri üzerine bir araştırma.

(4) Berlin Duvarı'nın yıkılmasının; kapitalist ülke ekonomileri üzerine etkisini, ele alan bir araştırma.

Çizelge 4: BULGULAR İLE ÖNERİLERİN İLİŞKİLENDİRİLMESİ

	BULGULAR			
		B1	B2	B3
ÖNERİLER	Ö1			
	Ö2			
	Ö3			

KAYNAKÇA

ALTUĞ, Yılmaz, (1997), **Çin Sorunu**, İstanbul: Otağ yayınları.

Altuğ, Yılmaz, (1967), **Çin Sorunu: Günün Siyasi ve İktisadi Meseleleri Ders Notları**, Sermet Yayınları.

ARIBOĞAN, Deniz Ülke (2001) (Yay.Haz.), **Çin'in Gölgesinde Uzakdoğu Asya**, İstanbul: Bağlam Yayınları.

ALLEG, Henri (2003), **Ejderin Yüzyılı**, Köymen, Remime (Çev.), İstanbul: Belge Uluslar arası Yayıncılık.

AVAR, Banu (2010) Sınırlar Arasında, İstanbul: Remzi Kitabevi, 8. Basım.

AREN, Sadun (1986), **100 Soruda Para ve Para Politikası**, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 2.Baskı.

AREN, Sadun (2008), **Sosyalizmin Yeni Yolu**, Ankara: İmge Kitabevi,1. Baskı.

AREN, Sadun (2009), **Ekonomi Dersleri**, Ankara: İmge Kitabevi, 3. Baskı.

AREN, Sadun (2009), 100 Soruda Ekonomi Elkitabı, Ankara: İmge Kitabevi, 2. Baskı.

AREN, Sadun (2006), **Puslu Camın Arkasından**, Ankara: İmge Kitabevi,1. Baskı.

ATALAY, İbrahim (2005), **Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya**, İzmir: Meta Basım, 4. Baskı.

ATALAY, İbrahim (2001), **Dünya Coğrafyası**, İstanbul: İnkilap Kitabevi.

AMATORİ, Franco ve JONES, Geoffrey (2007), **Dünya İşletme Tarihi**, Ersoy, Abdullah (Çev.) , Ankara: Dost Kitapevi, 1. Baskı.

ARRİGHİ, Giovanni (2008), **Adam Smith Pekin’de**, Yıldız, İbrahim (çev.), İstanbul: Yordam Kitap, 1.Baskı.

ARRİGHİ, Giovanni (2009), **Sermayenin Dolambaçlı Yolları**, Akınhay, Osman (çev.), İstanbul: Agora kitaplığı Yayını, Birinci Baskı.

AMANOV, Şatlık (2007), **ABD’nin Orta Asya Politikaları**, İstanbul: Gökkuşbe Yayınları.

AROLAT, Osman (08.06.2011), “**Artık Çinsiz Düşünemeyiz**”, Dünya Gazetesi, Erişim Tarihi:25.01.2013.

Aydınlık Gazetesi (28.03.2012), “**Çin’le Gelen Yeni Dünya Düzeni**”

Bağımsız Sosyal Bilimciler (2011), “**Ücretli Emek ve Sermaye**”, İstanbul: Yordam Kitapevi.

BORATAV, Korkut(2011), **Bir Krizin Kısa Tarihi**, Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2. Baskı.

BORATAV, Korkut (18.03.2012), **Çin:Yeni Bir Süper Güç mü?**, **WWW.Web:**<http://www.gazetevatanemek.com>, Erişim Tarihi: 25.01.2013

BORATAV, Korkut (20.11.2012), **Şi Jinping ve Diğerleri**, Sol Gazetesi, Erişim Tarih:05.03.2013.

BRIEUX, Jean-Jacques,(1966), **Çin Devrimi ve Sonrası**, Borahan, Melih (Çev.), Ankara: Toplum Yayınları.

BABAN, Cihad, (1983), **İsa Öncesinden Günümüze Çin Tarihi**, İstanbul: Yayın evi yazılmamış.

BİLGİN, Hasan (2010), **Stratejik Açıdan Çin**, Ankara: USAK Yayınları, Birinci Baskı.

BOZDAĞ, İsmet (1987), **Sovyet Marksizmi Çin Marksizmi ve Türkiye Gerçekleri**, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:800,1. Baskı.

BRZEZİNSKİ, Zbigniew (1992), **Büyük Çöküş**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2. Baskı.

BRZEZİNSKİ, Zbigniew (2005),**Büyük Satranç Tahtası**, Yelda Türedi (çev.) İstanbul: İnkılap Kitapevi.

BALBAY, Mustafa(2010), **Çin'in Uzun Yürüyüşü**, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 5.Baskı.

BECKER, Jasper (2007),**Ejder Şahlanıyor, Bugünkü Çin'e İçeriden Bakış**,NTV Yayınları, 1. Baskı.

BİLBİLİK, Erol (2008), **Amerika Kuşatması**, İstanbul: Profil Yayıncılık, 3. Baskı.

BİLGİN, Hasan (2012), **Stratejik Açıdan Çin**, Ankara: USAK Yayınları, Birinci Baskı.

COŞKUN, Alev,(2011), **Liberal Ekonominin Çöküşü: Küresel Kriz**, İstanbul: Cumhuriyet Yayınları, 1.Baskı.

COŞKUN, Alev(1979), **Birleşmiş Milletlerde Çin**, Ankara: Yayınevi yazılmamış.

ÇEÇEN, Anıl(1999),**Atatürk ve Avrasya**, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

ÇEÇEN, Anıl(2006), **Türkiye ve Avrasya**, Ankara: Fark Yayınları, 1. Basım.

ÇEÇEN, Anıl(2009), **Ulus Devlet / Türkiye Cumhuriyeti**, Ankara: Fark Yayınları, Birinci Baskı.

DIAMOND, Jared(2006), **ÇÖKÜŞ**, Elif Kıral (çev.), İstanbul: Timaş Yayınları, 1.Baskı.

DOĞAN, İlyas(2006), **Parçalayan Küreselleşme**, Ankara: Yetkin Yayınları.

DURA, Cihan(14.02.2012), **Çin Modeli Atatürk'ün Karma Ekonomi Modeli Midir?**, 2007-2011Makale arşivi, erişim tarihi:07.02.2013. Yakup Kepenek'in 22.10.2007 tarihli yazısı buradan alınmıştır.

WWW.Web:<http://www.cihandura.com/ekonomi.yazıları>.

DURA, Cihan (09.10.2012), **Dünyada Devletçilik: Uygulama Örnekleri**, Anti Gazete, erişim tarihi:12.02.2013.

WWW.Web:<http://www.cihandura.com/ekonomi.yazıları>.

DEDEKOCA, Ersin (2013), **Çin: Yeni Küresel Güç**, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Dergisi, Ocak,Sayı-49.

EKZEN, Nazif (28.03.2012), “Çin’le Gelen Yeni Dünya Düzeni”,. Aydınlık gazetesi

FİTZGERALD, P.C.,(1966),**Çin İhtilali**, Garan, Mahmut (Çev.), İstanbul: Tan Matbaası.

FISHMAN, Ted., C.(2006),**Çin Inc.(Dünyanın Yeni Süper Gücünün Yükselişi ve Hem Dünya’ya hem de Amerika’ya Meydan Okuyuşu)**, Tokcan,Güneş,Üner, Başkal Nalan, (Çev.), İstanbul: Klan Yayınları,1.Basım.

FİDAN, Giray(2012), **Zamanın Yenemediği Ülke Çin**, Ankara: Sinemis Yayınları, Birinci Baskı.

GUOLİANG, Pu ve GUANGQİNG, Xiong,(2011), **Dünya Solu ve Çin'in Konumu**, Uygun, Pınar ve Kızılçeç Deniz (Çevirenler),İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, 1. Baskı.

GÜLTEKİN, Sadettin ve SAVCI, Mustafa(2010), **Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi**, İstanbul: Murathan Yayınevi.

GÜRBÜZ, Yaşar (1981), **Anayasalar**, İstanbul:Filiz Kitabevi.

HORE, Charlie,(1990), **Çin Üzerine: Mao'dan Tiananmen Meydanına**, Taş Ali (Çev.), İstanbul: Koral Yayınları,1. Baskı.

HUANG, Ray (2005), **Çin Tarihi: Bir Makro Tarih Yaklaşımı**, Sönmez, Atilla (Çev.), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınlar,1.Baskı.

HACISALİHOĞLU, Yaşar (2000), **Küreselleşme Mekânsal Etkileri ve İstanbul**, İstanbul: Akademik Düzey Yayınları,1. Basım.

HEYWOOD, Andrew (2007), **Siyaset**, Özipek, Berat, Bekir, Şahin, Bircan, Yıldız, Mete, Kopuzlu, Zeynep, Seçilmişoğlu, Bahattin, Yayla, Atilla, (çevirenler), Ankara: Adres Yayınları.

HARTOĞLU, Demet (2009), “Çin Halk Cumhuriyet Ekonomisi'nin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İktisat Teorisi Programı.

İNAN, Arı (1983), **Düşünceleriyle Atatürk**, Parmaksızoğlu, İsmet(sadeleştiren), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayını.

İNCE, Selami (10.03.2013,erişim tarihi aynı), **Chavez'den Sonra Ne Olacak?**, Birgün Gazetesi.

KARACA, R. Kutay, (2003), **Dünyadaki Yeni Güç Çin: Tek Kutuptan, Çift Kutuba**, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

KARACA,R.,Kutay (2008), **Güç Olma Stratejisi Çin**, İstanbul:IQ Kültür Sanat Yayıncılık,1. Baskı.

KAPLAN, Ayşegül (1997), **Küresel Çevre Sorunları Ve Politikaları**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları No:18.

KARACA, Hv. İkm. Bnb. R. Kutay ,(2006), **Çin Halk Cumhuriyeti'nin Orta Doğu, Orta Asya Politikaları ve Bu Politikaların Türkiye'ye Muhtemel Etkileri**, Ankara: Sarem Yayınları.

KOZANOĞLU, Hayri ve BORATAV, Korkut ve TONAK, Ahmet ve İŞLEYEN, Önder (2010), **Yeniden Devrim**, Ankara: Taksav Yayınları.

KEMENADE, Willem Van,(1999), **Çin Hong Kong Tayvan A.Ş. Yeni Bir İmparatorluk**, Anar, Armağan (Çev.), İstanbul: Sabah Yayınları, Birinci Baskı.

KENNEDY, Paul (1994), **Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşü**, Karanakçı, Birtane (Çev.), Ankara: TİB Yayınları, Beşinci Baskı.

KARLUK, S. Rıdvan(2003), **Uluslar arası Ekonomi**, İstanbul: Beta Yayınları, 7. Baskı.

KARACA, Ragıp Kutay (2007), "Soğuk Savaş Sonrası Türkiye Cumhuriyeti-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.

KAYIKÇI, Murat ve DÖNMEZ,R.Özgür (2008), (Editörler), **Yeni İmparatorluk Çağı**, İstanbul: Say Yayınları, 1.Baskı. siyasal alandaki keleşin yazısı burada alınmıştır.

KARAARSLAN, Hasan (2012), “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Sahip Olduğu Güç Unsurları Çerçevesinde Geçmişinin, Bugününün ve Geleceğinin Değerlendirilmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı.

KEPENEK, YAKUP (03.09.2012), **Ekonomide Atılım İçin...**, Cumhuriyet Gazetesi, erişim tarihi:07.02.2013.

Lİ, Mingi (2009), **Yükselen Çin ve Kapitalist Dünya Ekonomisinin Çöküşü**, Kantarcı, Aytül, Özkaya, Ercüment (Çev.), Ankara: Epos Yayınları.

LOCQUIN, Jacques ve UBOLDI, Raffaello, BEAUVOIR, Simone (1966), **Yeni Çin: Dün-Bugün**, Biberyan, Zaven (Çev.), İstanbul: Payel Yayınevi.

MYRDAL, Jan (1977),**Çin Raporu**, Berktaç, Alparslan, İstanbul: ABC Yayınları.

Marx, Karl (2005), **1844 Elyazmaları Ekonomik Politik ve Felsefe**, (Çev.)Somer, Kenan, Ankara: Sol Yayınları.

MANİSALI, Erol (2006), **21. Yüzyılda Küresel Kıskaç**, İstanbul: Truva Yayınları, 1. Baskı ve 2. Baskı Eylül 2006 yazmış.

MANİSALI, Erol (2004), **Kapitalizmin Temel İçgüdüğü**, İstanbul: Derin Yayınları, 2. Baskı.

MUMCU, Ahmet (2003), **İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri**, Ankara: Savaş Yayınları, 3. Baskı.

MUMCU, Ahmet (2011), **İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri**, Ankara: Turhan Kitapevi, 5. Baskı.

MORTAN, Kenan (2010), **100 Soruda Sivil Toplum**, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 4. Baskı.

NAISBITT, John ve Doris (2011), **Çin'in Megatrendleri: Yeni Bir Toplumun Sekiz Dayanağı**, Şensoy Ümit (Çev.) İstanbul: Optimis Yayınları.

NASİR, Şevket (2006), "İnternette İdeolojik Propaganda Aracı Olarak Kullanılması: Çin Halk Cumhuriyeti Örneği", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü

ÖLMEZOĞULLARI, Nalân, (2008), **Ekonomik Sistemler ve Küreselleşen Kapitalizm**, Bursa: Ezgi Kitapevi.

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl (2009), **Nasıl Başardılar? İrlanda Çin Hindistan**, Ankara: Destek Yayınları, 1. Baskı.

ÖZEY, Ramazan (2007), **Küresel Güçler ve Politikalar/ Küresel Gölge Oyunları**, İstanbul: Aktif Yayınevi, 1. Baskı.

ÖZTÜRK, Osman Metin (2007), **Amerika Çökerken Yeni Kutuplaşma**, Ankara: Fark Yayınları, 1. Baskı.

ÖZ, Selçuk (2011), "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ödemeler Bilançosunun Analizi", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

SEZEN, Seriya, (2009), **Çin'in İkinci Uzun Yürüyüşü**, Ankara: TODAİE Yayınları, 1. Basım.

SHÍ, Qin (1997), **ÇİN**, Pekin: Yeni Yıldız Yayınevi.

SHENKAR, Oded, (2007), **Çin Yüzyılı**, Türkoğlu, Semih (Çev.), İstanbul: Truva Yayınları, 1. Baskı.

SANDIKLI, Atilla ve GÜLLÜ İlhan,(2005), **Geleceğin Süper Gücü Çin**, İstanbul: Tasam Yayınları.

SEYİDOĞLU, Halil (2006),**İktisat Biliminin Temelleri**, İstanbul: Güzem Can Yayınları.

STUDWELL Joe (2007), **Çin Rüyası**, Sakın, Zeynep (Çev.), İstanbul: Ledo Yayınları, 1.Baskı.

STARKE, Linda (editör) (2009), **Dünyanın Durumu 2009**, Başcı, Ayşe (Çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı.

SHUTT, Harry (2003), **Yeni Bir Demokrasi/ İflas Etmiş Dünya Düzenine Alternatifler**, Tekçe, Mahmut ve Gürsu Nomer, Bilge (Çevirenler),İstanbul: Kitap Yayınevi, 1.Baskı.

ŞİMŞEK, Mehmet (1990), **Avrupa'dan Çin'e**, İstanbul: Maraton Dizgievi.

TANİLLİ, Server (2010), **İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?** İstanbul: Cumhuriyet Kitapları Yayınları, 8.Basım.

TANİLLİ, Servet (2005,a), **Uygarlık Tarihi**, İstanbul: Adam Yayınları, 11. Basım.

TANİLLİ, Servet (2005,b), **Yüzyılların Gerçeği ve Mirası**, Cilt-6, İstanbul: Adam Yayınları, 6. Basım.

TALAS, Cahit,(1980), **Ekonomik Sistemler**, Ankara: S. Yayınları

TEZİÇ, Erdoğan (2006), **Anayasa Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınları, 11. Baskı.

UNAY, İlkay (2005), “Çin Ekonomisinde Rekabet Avantajı Sağlayan Etkenler ve Rekabetin Sürdürülebilirliği”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Programı.

YILMAZ, Rasim ve KOYUNCU, Cüneyt (2005), **Çin: Dragon Ekonomisinin Önlenebilen Yükselişi**, Bursa: Ekin Kitapevi.

YILDIZ, YAVUZ, Meral (2006), “Çin’de Piyasa Ekonomisi Uygulamaları ve Toplumsal Sonuçları”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

YALÇIN, Aydın(Şubat 1991), “Soljenitsin’in Tezi ve Yakınları”, **Yeni Forum Dergisi**, ss.26-29.

YILDIZOĞLU, Ergin (04.02.2013), **Dünya Ekonomisine Bakış**, Cumhuriyet, erişim:04.02.2013.

YILDIZOĞLU, Ergin(1996), **Globalleşme ve Kriz**, İstanbul: Adam Yayıncılık, 1.Baskı.

YELDAN, Erinç (2011), **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi/ Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**, İstanbul: İletişim Yayınları, 15. Baskı.

ZEDUNG, Mao (1977), **Mao Zedung’un Proleter Devrimci Çizgisinin Dörtlü Çeteye Karşı Zaferi: Dörtlü Çeteyi Eleştiren Belgeler**, Özeller, Meriç (Çev.),İstanbul: Aydınlık Yayınları.

ZELYUT, Rıza (16.01.2013) “**Soğuk Savaşı Konuşuyor**”, Güneş Gazetesi, Erişim Tarihi: 29.01.2013.

WASSERSTROM ,Jeffrey N. ,(2011), **21. Yüzyılda Çin**, Güldü,Hür (Çev.),İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Dr. İsmail Kemal’in “**Hangi Ekonomiler Hızla Büyüyor**” başlıklı makalesi, Erişim Tarihi: 03.02.2013.

WWW.Web:<http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat//col/94/art/22555>